

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

2024-2030

**Załącznik do Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla
Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta
Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na
lata 2024 – 2030**

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

wykonana na potrzeby Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, opracowana przez:
EUROKONCEPT Daniel Smuczek

przy współpracy:
**Urzędu Gminy i Miasta Ulanów,
Urzędu Gminy Harasiuki,
Urzędu Gminy Jarocin,
Powiatu Nizańskiego**

Marzec 2025

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	6
2.1 Ogólna charakterystyka gmin	6
2.2 Uwarunkowania demograficzne	19
2.3 Pomoc społeczna.....	26
2.4 Edukacja i wychowanie	30
2.5 Działalność i infrastruktura kulturalna	36
2.6 Sport	43
2.7 Aktywność obywatelska mieszkańców	47
2.8 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwo publiczne 49	
2.9 Środowisko naturalne.....	52
2.10. Lasy i formy ochrony przyrody	63
2.11. Dziedzictwo kulturowe i turystyka	69
2.12. Planowanie przestrzenne	77
2.13. Infrastruktura komunikacyjna	81
2.14. Mieszkalnictwo i infrastruktura techniczna	86
2.15. Gospodarka i rolnictwo	97
2.16. Gospodarka finansowa	110
Spis tabel.....	120
Spis wykresów	123
Spis map.....	125
Spis zdjęć	126

WSTĘP

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wprowadza możliwość wspólnego opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego. Zgodnie z zapisami art. 10 g tej ustawy, gminy sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego, będącą wspólną strategią rozwoju tych gmin w zakresie ich terytorium, a jeżeli w jej opracowaniu uczestniczą wszystkie gminy z terytorium powiatu, to strategia opracowywana jest z udziałem tego powiatu. Wprowadzone zmiany realizują postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Mając na uwadze przygotowania do nowej perspektywy unijnej 2021-2027, zachodzi konieczność opracowania dokumentu strategicznego spójnego z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym i krajowym, który zapewni prawidłowe prowadzenie polityki

rozwoju. Celem Strategii Rozwoju Ponadlokalnego będzie umożliwienie wspólnego planowania działań rozwojowych na obszarze powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin tworzących w przyszłości Porozumienie Terytorialne „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030. Gminy powiatu niżańskiego tj.: Gmina i Miasto Ulanów, Gmina Harasiuki oraz Gmina Jarocin, wyrażają wolę wykorzystania wszelkich instrumentów sprzyjających rozwojowi w tym opracowanie wspólnej strategii, jej współfinansowanie oraz realizację. Wspólne planowanie działań rozwojowych ma kluczowe znaczenie w odniesieniu do planowania inwestycji, których zasięg i oddziaływanie wykracza poza terytorium jednej gminy. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego może więc przynieść wymierne korzyści, w szczególności przez dostosowanie planów inwestycyjnych powiatów oraz poszczególnych gmin i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego Strategią, jak również przez realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Takie podejście wychodzi naprzeciw trendom Unii Europejskiej w odniesieniu do adresowania różnego rodzaju wsparcia finansowego do obszarów współpracujących ze sobą, powiązanych ze sobą funkcjonalnie i wykraczających poza granice administracyjne gminy. Strategia będzie opracowana w modelu partycypacyjnym i będzie podlegała konsultacjom, w tym będą prowadzone z podmiotami, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Niniejsze opracowanie stanowi punkt wyjścia oraz podstawę opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, która jest istotnym narzędziem planowania i zarządzania procesami rozwoju dla Obszaru Funkcjonalnego na rzecz Strategii. Obszar ten powstał w wyniku nawiązania współpracy i następnie zawarcia porozumienia międzygminnego przez trzy gminy z powiatu niżańskiego, które ze sobą sąsiadują i są ze sobą powiązane funkcjonalnie.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej ma fundamentalne znaczenie dla opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego, będąc kluczowym etapem w kompleksowej ocenie ponadlokalnych zasobów oraz do wypracowania strategicznych rozwiązań. Jej celem jest przedstawienie problemów oraz potencjałów rozwojowych, które poprowadzą do wypracowania wizji, celów oraz kierunków działań, a w efekcie do podniesienia poziomu życia i zaspokojenia potrzeb lokalnej społeczności.

Na strukturę diagnozy „Partnerstwa dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, w celu opisu sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej, składa się 13 obszarów, które obejmują:

- ogólną charakterystykę gmin tworzących Obszar Funkcjonalny Partnerstwa,
- uwarunkowania demograficzne;
- pomoc społeczną;
- wychowanie oraz edukację;
- sferę kulturalną;
- rynek pracy;
- przedsiębiorczość oraz rolnictwo;
- finanse komunalne;

- środowisko przyrodnicze oraz formy jego ochrony;
- dziedzictwo kulturowe;
- turystykę;
- infrastrukturę techniczną: drogową, kolejową, wodno-kanalizacyjną i gazową oraz gospodarkę odpadami komunalnymi;
- mieszkalnictwo oraz politykę przestrzenną.

Do analizy wyżej przedstawionych zagadnień, wykorzystano przede wszystkim dane Głównego Urzędu Statystycznego, zawarte w Banku Danych Lokalnych. Oprócz tego, wykorzystano również dane pozyskiwane bezpośrednio od urzędów gmin oraz Starostwa Powiatowego w Nisku, dostępne na ich stronach internetowych oraz w publikowanych przez nie dokumentach. Pomocne przy pracach nad niniejszym opracowaniem były również dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Państwowego Instytutu Geologicznego.

Liderem Porozumienia „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 jest Gmina i Miasto Ulanów.

Jako rok bazowy niniejszego opracowania, przyjęto rok 2023 ze względu na pełną dostępność danych. W celu analizy trendu przedstawionych danych, dokonywano zestawień na przestrzeni lat 2014-2023 lub 2019-2023.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

2.1 Ogólna charakterystyka gmin

Zasięg terytorialny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 oraz zawartego w celu jej opracowania porozumienia międzygminnego, dotyczy obszarów następujących 3 gmin wchodzących w skład powiatów nizańskiego: miasto i gmina Ulanów, gmina Harasiuki oraz gmina Jarocin.

Obszar gmin będących przedmiotem niniejszego opracowania, przedstawiony został w ujęciu graficznym przy pomocy poniższej mapy.

Mapa 1 Zasięg terytorialny gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.opentreetmap.org

Obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, powstały na mocy zawartego porozumienia międzygminnego, zajmuje łączną powierzchnię 379 km², co stanowi 2,1 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Największą gminą wchodzącą w skład gmin objętych SRP jest gmina Harasiuki, zajmująca powierzchnię 169 km², przez co stanowi 44,6 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią. Drugą pod względem wielkości jest gmina miejsko-wiejska Ulanów o powierzchni 119 km², stanowiąc 31,4 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią. Najmniejsza powierzchniowo jest gmina Jarocin o powierzchni 91 km² zajmująca 24,0 % powierzchni ogólnej. Powierzchnię gmin objętych Strategią oraz ich udział w powierzchni ogólnej obszaru funkcjonalnego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Powierzchnia gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030

Nazwa gminy	Powierzchnia w km ²	Powierzchnia w ha	Udział w powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią w %
gmina Harasiuki	169	16 814	44,6
gmina Jarocin	91	9 080	24,0
gmina Ulanów	119	11 941	31,4
RAZEM OF SRP	379	37 835	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Lokalizację gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030 na tle województwa podkarpackiego przedstawia poniższa mapa.

Mapa 2 Lokalizacja gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030

Źródło: <http://podkarpackie.gov.pl>

Poniżej została przedstawiona charakterystyka poszczególnych gmin tworzących analizowany obszar, w zakresie położenia, powierzchni oraz podziału administracyjnego.

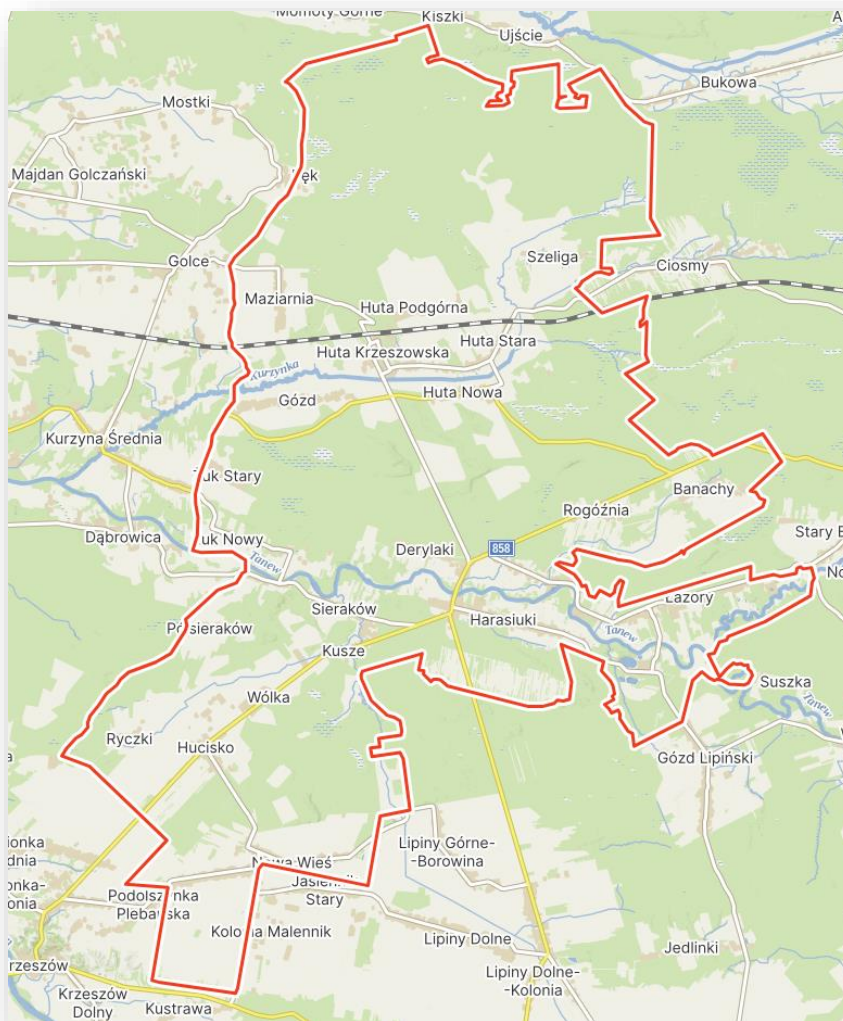
Gmina Harasiuki

Gmina Harasiuki jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu nizańskiego, w rejonie Lasów Janowskich. Jej powierzchnia wynosi 169 km², co stanowi 21,50 % powierzchni powiatu nizańskiego oraz 0,94 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Gmina Harasiuki graniczy z gminą Jarocin, Ulanów i Krzeszów w powiecie nizańskim w województwie podkarpackim oraz z gminą Biłgoraj, Biszczka, Janów Lubelski i Potok Górny z województwa lubelskiego.

Gminę Harasiuki tworzy 22 sołectwa: Derylaki, Banachy, Gózd, Harasiuki, Hucisko, Huta Krzeszowska, Huta Podgórna, Huta Stara, Łazory, Maziarnia, Nowa Wieś, Kusze, Krzeszów Górny, Sieraków, Ryczki, Żuk Stary, Wólka Rogóźnia, Szeliga, Pótsieraków, Żuk Nowy, których układ przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3 Gmina Harasiuki

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Zdjęcie 1 Drewniany kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego wzniesiony w 1766r.
w Hucie Krzeszowskiej

Źródło: Urząd Gminy Harasiuki

Zdjęcie 2 Zagroda kowalska w Krzeszowie Górnym

Źródło: Urząd Gminy Harasiuki

Zdjęcie 3 Cmentarz wojenny w Pęku z czasów I wojny światowej

Źródło: Lasy Janowskie i okolice

Zdjęcie 4 Targowisko w Harasiukach

Źródło: Urząd Gminy Harasiuki

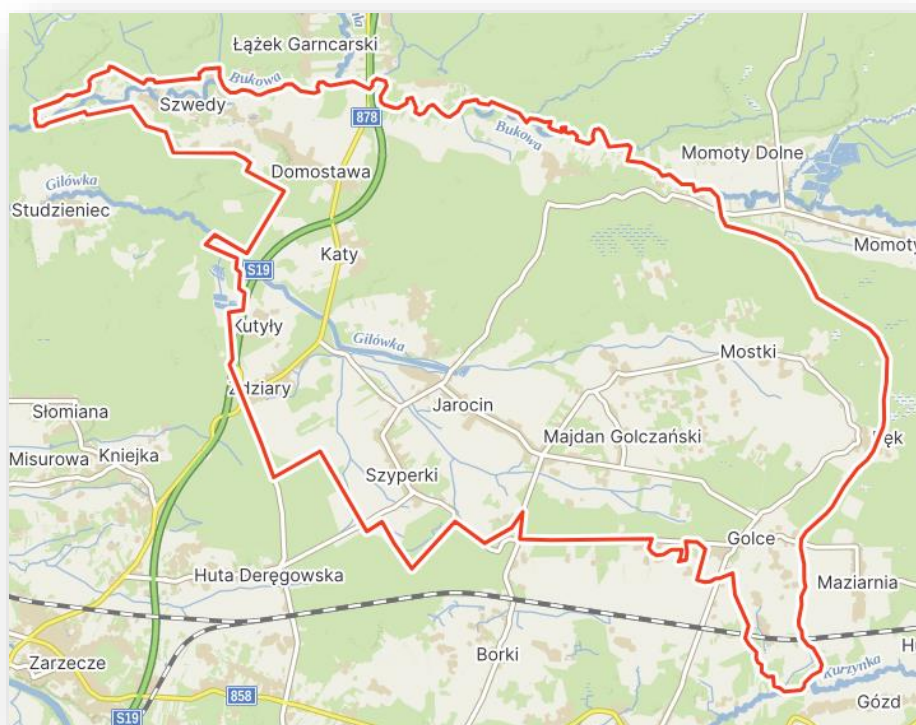
Gmina Jarocin

Gmina Jarocin jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu niżańskiego, w rejonie Lasów Janowskich. Jej powierzchnia wynosi 91 km², co stanowi 11,58 % powierzchni powiatu niżańskiego oraz 0,51 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Gmina Jarocin graniczy od południowego-wschodu z gminą Harasiuki, od południa z gminą Ulanów w powiecie niżańskim, od północnego-zachodu z gminą Pysznica w powiecie stalowowolskim oraz od północy z gminą Janów Lubelski w województwie lubelskim.

Gminę Jarocin tworzy 10 sołectw: Domostawa, Golce, Jarocin, Katy, Kutęły, Majdan Golczański, Mostki, Szwedę, Szyperki, Zdziary których układ przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4 Gmina Jarocin

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Zdjęcie 5 Centrum Kultury w Jarocinie

Źródło: <http://plannawypad.pl>

Zdjęcie 6 Kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Domostawie

Źródło: Urząd gminy w Jarocinie

**Zdjęcie 7 Pomnik ku pamięci ofiar Rzezi Wołyńskiej
wg projektu Andrzeja Pityńskiego w Domostawie**

Źródło: www.sztafeta.pl

Gmina Ulanów

Gmina i Miasto Ulanów jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu niżańskiego. Gmina liczy 7 869 mieszkańców. Jej gęstość zaludnienia wynosi 65,9 osób na 1 km², gęstość zaludnienia powiatu niżańskiego na terenie którego się znajduje wynosi 81,1 osób na 1 km². Powierzchnia Gminy wynosi 119 km², co stanowi 15,1% powierzchni powiatu niżańskiego oraz niespełna 0,7% powierzchni województwa podkarpackiego. Gmina Ulanów graniczy od północy z gminą Jarocin, od wschodu z gminą Harasiuki, od południa z gminami Krzeszów i Rudnik nad Sanem, od zachodu z gminą Nisko, oraz z należącą do powiatu stalowowolskiego gminą Pysznica.

W skład gminy Ulanów wchodzi miasto Ulanów oraz 13 sołectw: Bielinięć, Bieliny, Borki, Bukowina, Dąbrowica, Dąbrówka, Glinianka, Huta Deręgowska, Kurzyna Mała, Kurzyna Średnia, Kurzyna Wielka, Wólka Bielińska oraz Wólka Tanewska.

Mapa 5 Gmina Ulanów

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Zdjęcie 8 Kościół Św. Jana Chrzciciela i Św. Barbary w Ulanowie

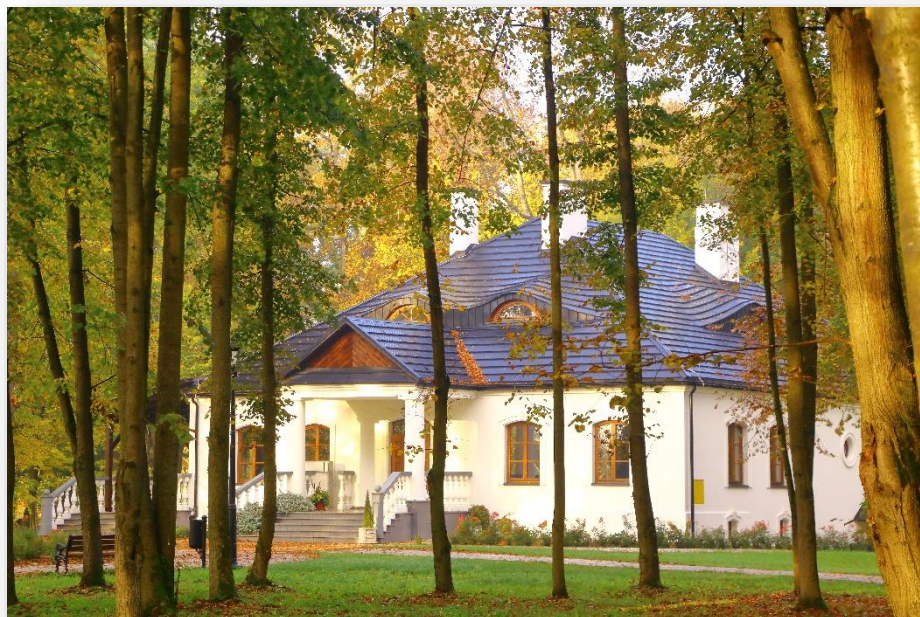
Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

Zdjęcie 9 Kościół Św. Trójcy w Ulanowie z XVII wieku

Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

Zdjęcie 10 Dwór w Bielinach

Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

Zdjęcie 11 Spływ flisacki

Źródło: Źródło: Bractwo Flisackie pw. Św. Barbary w Ulanowie

2.2 Uwarunkowania demograficzne

Uwarunkowania demograficzne są jednym z kluczowych czynników mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą oraz kształtujących procesy rozwojowe na danym obszarze. Procesy demograficzne zachodzące w danym obszarze można analizować w oparciu o dane dotyczące liczby ludności, migracji i przyrostu naturalnego, strukturę ludności, proces starzenia się społeczeństwa, a także prognozą demograficzną.

Na przestrzeni ostatnich lat, zarówno na obszarze województwa podkarpackiego, jak i pozostałej części kraju, zauważyć można niekorzystne trendy demograficzne, które przejawiają się m.in. w spadającej liczbie ludności czy też we wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Badany obszar, obejmujący swym zasięgiem 3 gminy z województwa podkarpackiego, zamieszkuje 18 650 osób, co stanowi 29,2 % ogólnej liczby ludności powiatu niżańskiego oraz niespełna 1,1 % ludności województwa podkarpackiego. Dane dotyczące liczby ludności oraz gęstości zaludnienia w poszczególnych gminach według stanu na dzień 31.12.2023 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w gminach według stanu na 31.12.2023 r.

Nazwa gminy	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia (os/km ²)	Udział w liczbie ludności obszaru objętego strategią (%)
gmina Harasiuki	5 727	34,1	30,7
gmina Jarocin	5 059	55,7	27,1
gmina Ulanów	7 864	65,9	42,2
Razem OF SRP	18 650	49,2	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wskazują powyższe dane, gminą z największą liczbą mieszkańców spośród objętych diagnozą jest gmina Ulanów z 7 864 mieszkańcami, co stanowi 42,2 % liczby ogólnej ludności w obszarze objętym Strategią. Jest to też gmina z największą gęstością zaludnienia wynoszącą 65,9 osoby na km². Najmniej mieszkańców w obszarze objętym Strategią ma gmina Jarocin – 5 059 mieszkańców, co stanowi 27,1 % liczby ludności obszaru objętego Strategią, natomiast najmniejszą gęstość zaludnienia spośród tychże gmin posiada gmina Harasiuki – 34,1 osób na km². Gęstość zaludnienia łączna gmin terenu objętego Strategią wynosi 49,2 osób/km².

Analizując zmiany liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2014-2023, zauważyć można występowanie tendencji spadkowej we wszystkich gminach, a największy ubytek nastąpił w gminie Ulanów – 667 osób.

Ogólnie na obszarze objętym Strategią, liczba mieszkańców spadła o 1 551 osoby – z 20 201 w 2014 roku do 18 650 w 2023 roku (spadek o prawie 7,7 % mieszkańców). Liczbę ludności

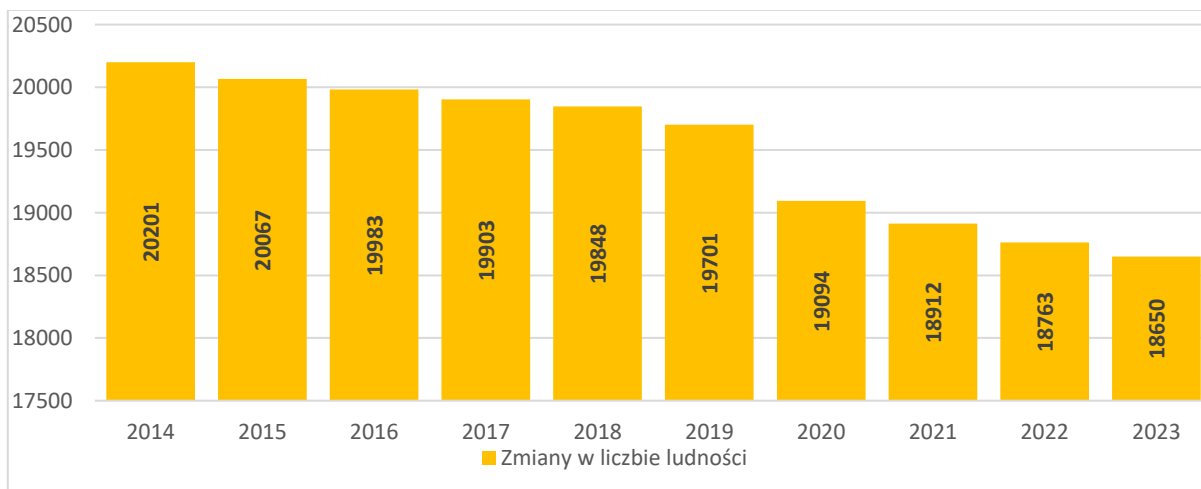
w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023, a także zmiany w liczbie ludności ogółem w obszarze objętym Strategią przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 3 Zmiany w liczbie ludności w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023

Nazwa gminy	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
gmina Harasiuki	6 207	6 186	6 169	6 183	6 140	6 074	5 866	5 812	5 770	5 727
gmina Jarocin	5 463	5 430	5 429	5 392	5 402	5 372	5 175	5 127	5 093	5 059
gmina Ulanów	8 531	8 451	8 385	8 328	8 306	8 255	8 053	7 973	7 900	7 864
Razem	20 201	20 067	19 983	19 903	19 848	19 701	19 094	18 912	18 763	18 650

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 1 Zmiany w liczbie ludności w obszarze objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030

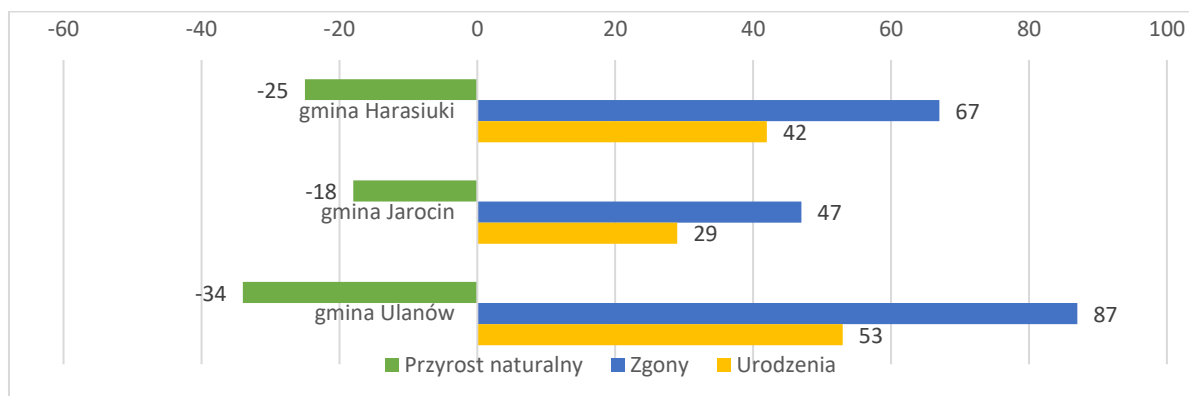

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jednym z kluczowych czynników mających wpływ na zmiany liczby ludności jest ruch naturalny ludności i wynikający z niego przyrost naturalny. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami a zgonami na danym obszarze. Analizując dane dla omawianego obszaru w roku 2023, zauważyć można, że w większości gmin występował ujemny przyrost naturalny, spowodowany większą liczbą zgonów niż urodzeń. Najmniejsza wartość przyrostu naturalnego wystąpiła w gminie miejsko-wiejskiej Ulanów, gdzie liczba urodzeń wyniosła 53, natomiast liczba zgonów 87, w związku z czym przyrost naturalny dla tego obszaru był ujemny i wyniósł –34.

Ogólnie dla całego obszaru objętego Strategią, liczba urodzeń w 2023 roku wyniosła 124, podczas gdy liczba zgonów 201, przez co wartość przyrostu naturalnego była ujemna i wyniosła -77. Dane dotyczące urodzeń i zgonów w poszczególnych gminach objętych Strategią w roku 2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W analizowanym okresie, największa liczba dzieci urodziła się w gminie Ulanów – 53, natomiast najmniej urodzeń wystąpiło w gminie Jarocin – 29. Jeśli chodzi o liczbę zgonów, najwięcej odnotowano w gminie Ulanów – 87, a najmniej w gminie Jarocin – 47.

Dane dotyczące liczby urodzeń, zgonów oraz wartości przyrostu naturalnego dla poszczególnych gmin w okresie od 2019 do 2023 roku przedstawia poniższa tabela.

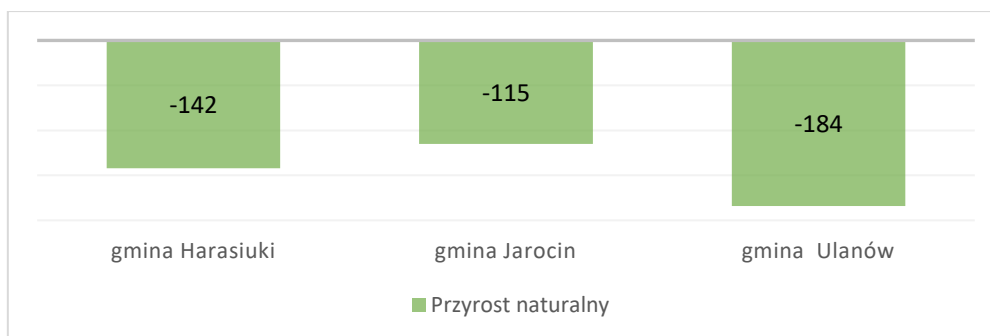
Tabela 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023

Nazwa gminy	Liczba urodzin	Liczba zgonów	Wartość przyrostu naturalnego
gmina Harasiuki	229	371	-142
gmina Jarocin	193	308	-115
gmina Ulanów	309	493	-184
RAZEM	731	1 172	-441

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując przedstawione powyżej dane, można zauważyć, że największa wartość przyrostu naturalnego wystąpiła na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Jarocin (-115), z kolei najmniejsza na terenie gminy Ulanów (-184), co zostało zobrazowane na poniższym wykresie.

Wykres 3 Przyrost naturalny w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023

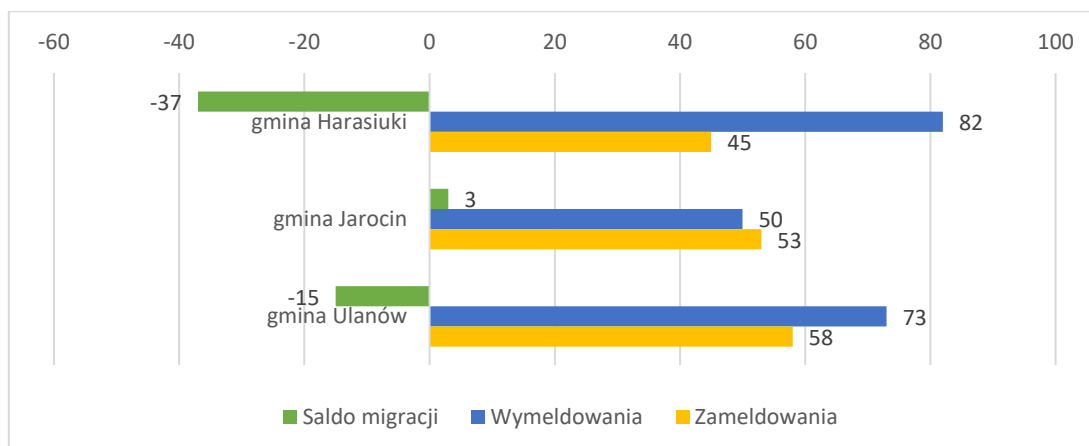
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zasadniczy wpływ na procesy demograficzne na danym obszarze ma również kwestia migracji ludności. Migracją określa się przemieszczanie ludzi, które ma na celu zmianę miejsca zamieszkania. Ze względu na kierunek migracji, wyróżnia się migracje wewnętrzne – w obrębie własnego kraju, oraz migracje zagraniczne – do innego kraju. Można również wyróżnić typy migracji ze względu na jej przyczynę, tj. m. in. migracje ekonomiczne, związane np. z pracą zawodową, migracje edukacyjne, które spowodowane są np. wyjazdem na studia lub też migracje społeczne, wynikające np. z chęci zmiany otoczenia.

Zjawisko migracji na danym obszarze mierzy się liczbą zameldowań oraz wymeldowań, których różnica stanowi saldo migracji. Na badanym obszarze w 2023 roku, odnotowano 201 zameldowań oraz 202 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji przybrało postać ujemną i wyniosło –1. Największa wartość salda migracji na w 2023 roku wystąpiła w gminie Harasiuki (z bilansem -37), z kolei najmniejsza w gminie Jarocin (bilans dodatni 3).

Dane dotyczące liczby zameldowań oraz wymeldowań w 2023 r. na terenie poszczególnych gmin przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w poszczególnych gminach w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2019-2023 na obszarze gmin objętych Strategią, zameldowało się łącznie 770 osób, natomiast wymeldowało 1 000, w wyniku czego saldo migracji wyniosło -230. Porównując te dane z przyrostem naturalnym, stwierdzić można że większy wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców omawianego obszaru ma zjawisko migracji, niemniej oba wskaźniki mają wartość ujemną z utrzymującą się w ciągu ostatniej dekady tendencją.

Największa liczba osób w latach 2019-2023 zameldowała się, a także wymeldowała w gminie Ulanów – odpowiednio 311 i 425, z kolei najmniejsza liczba zameldowań wystąpiła w gminie Jarocin – 218. Dane dotyczące liczby zameldowań i wymeldowań, a także salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

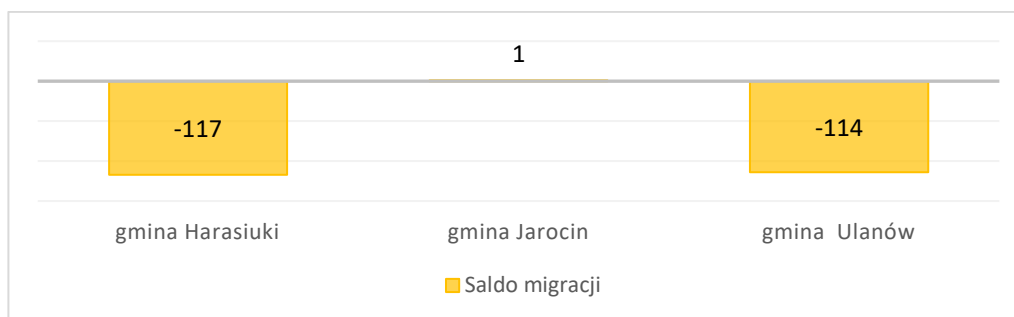
Tabela 5 Liczba zameldowań, wymeldowań oraz wartość salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023

Nazwa gminy	Liczba zameldowań	Liczba wymeldowań	Wartość salda migracji
Gmina Harasiuki	241	358	-117
gmina Jarocin	218	217	1
gmina Ulanów	311	425	-114
RAZEM	770	1 000	-230

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując powyższe dane, możemy zauważyć, że największą wartość salda migracji biorąc pod uwagę łączną liczbę zameldowań i wymeldowań na przestrzeni lat 2019-2023, wystąpiła w gminie Jarocin, która odnotowała jako jedyną dodatnią liczbę, jednak w pozostałych gminach suma wymeldowań przeważała nad zameldowaniami, w związku z czym saldo migracji dla całego obszaru Strategii przybrało wartość ujemną -230. Najmniejsza wartość salda migracji wystąpiła w gminie Harasiuki. Dane dotyczące salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5 Saldo migracji w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Spadek liczby mieszkańców, który wynika z ruchu migracyjnego może prowadzić do stagnacji demograficznej oraz ekonomicznej danego obszaru. Najbardziej niekorzystny jest przede wszystkim

odpływ ludzi młodych, wykształconych, innowacyjnych i aktywnych, co przyczynia się do zmniejszenia zasobów pracy, a także obniżenia ich jakości. Podstawową przyczyną ruchów migracyjnych są przede wszystkim względy ekonomiczne i niekorzystne położenie geograficzne.

Analizując kierunki migracji na badanym obszarze na podstawie danych GUS, zauważyć można, że ponad połowa wymeldowań na przestrzeni lat 2019-2023 dotyczyła odpływu do ośrodków miejskich (517, tj. 51,7 %), natomiast zaledwie 1,1 % (11 osób) dotyczyło wymeldowań za granicę. Trudno jednak na podstawie przedstawionych danych określić faktyczny odpływ mieszkańców do ośrodków miejskich lub za granicę, ze względu na możliwość niedokonania przez nich obowiązków meldunkowych, w związku z czym liczba ta może być większa. Liczbę wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Liczba wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023

Nazwa gminy	Liczba wymeldowań do miast	Liczba wymeldowań za granicę
<i>gmina Harasiuki</i>	162	7
<i>gmina Jarocin</i>	132	2
<i>gmina Ulanów</i>	223	2
RAZEM	517	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

We wszystkich gminach omawianego obszaru zdecydowanie przeważa grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni w wieku 18-64 lata) – według danych GUS z 2023 roku było to 61,6 % ogółu mieszkańców. Największy udział w tej grupie wiekowej występował w 2023 roku w gminie Harasiuki – 65,4 %. Na przestrzeni lat 2014-2023 można zauważyć wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni poniżej 18 roku życia) – z 15,6 % ogółu mieszkańców w 2019 roku do 16,5 % w roku 2023, przy równoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej) – z 19,9 % ogółu mieszkańców w roku 2019 do 21,9 % w 2023 roku, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa. Zasoby ludności w wieku produkcyjnym mobilnym wszystkich 3 gmin wchodzących w skład obszaru objętego strategią, w 2023 roku wynosiły 6 864 osoby, tj. 59,7 % wszystkich osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 7 Struktura mieszkańców w poszczególnych gminach według trzech grup wiekowych

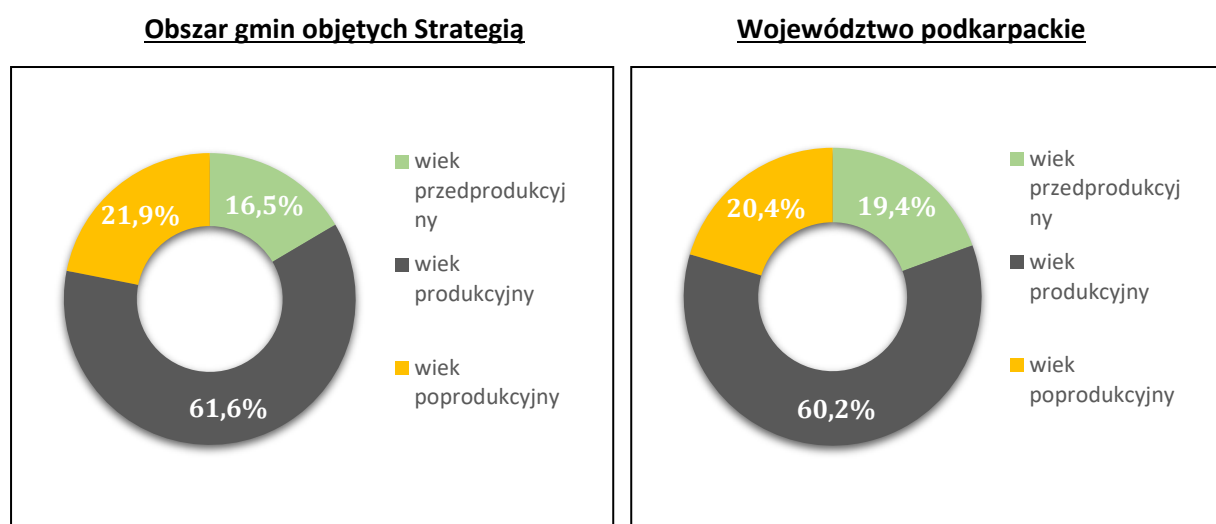
Nazwa gminy	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>	937	939	3 972	3 591	1 165	1 197
%	15,4	16,4	65,4	62,4	19,2	20,9
<i>gmina Jarocin</i>	854	865	3 492	3 116	1 026	1 078

%	15,9	17,1	65,0	61,6	19,1	21,3
<i>gmina Ulanów</i>	1 284	1 269	5 244	4 784	1 727	1 811
%	15,6	16,2	63,5	60,8	20,9	23,0
RAZEM	3 075	3 073	12 708	11 491	3 918	4 086
%	15,6	16,5	64,5	61,6	19,9	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych w roku 2023 na omawianym obszarze na tle województwa podkarpackiego wypada korzystnie, ze względu na nieco większy odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz mniejszy w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 6 Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Liczebność poszczególnych grup wiekowych przekłada się na wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, którym określa się stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny) do liczby osób w wieku produkcyjnym. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, wskaźnik liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla całego obszaru objętego Strategią w 2023 roku wyniósł 62,1, natomiast dla województwa podkarpackiego – 67,9. Największa wartość wskaźnika wystąpiła w tym czasie na obszarze gminy Ulanów – 64,4, a najmniejsza w gminie Harasiuki – 59,5. Biorąc pod uwagę współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (65 i więcej lat) na obszarze objętym Strategią w 2023 roku kształtował się on na poziomie 27,0 osób, z kolei w województwie podkarpackim osiągnął wartość – 28,9.

Innym wskaźnikiem określającym procesy demograficzne na danym obszarze jest odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem, który łącznie na terenie omawianych gmin wyniósł 18,4, natomiast ogólnie na terenie województwa podkarpackiego – 19,0. Liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wartość współczynnika obciążenia

demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem w poszczególnych gminach, łącznie na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w roku 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach oraz ogólnie w województwie podkarpackim w 2023 roku

<i>Obszar</i>	<i>Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	<i>Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi</i>	<i>Odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	59,5	25,7	17,7
<i>gmina Jarocin</i>	62,4	26,6	18,1
<i>gmina Ulanów</i>	64,4	28,9	19,5
<i>RAZEM gminy SRP</i>	62,1	27,0	18,4
<i>województwo podkarpackie</i>	68,9	28,9	19,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, wskaźniki obciążenia demograficznego na obszarze analizowanego obszaru przybierały niższe wartości niż średnia województwa podkarpackiego. Zauważyć jednak można, że spośród omawianych gmin, w gminie Ulanów współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi był równy jak dla województwa (28,9), a odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem kształtował się nieco powyżej średniej województwa (19,5), co świadczy o narastającym problemie w tej kwestii.

Ogólnie na analizowanym obszarze można zauważyć przejawiający się proces starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

2.3 Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), pomocą społeczną określa się instytucję polityki społecznej państwa, która ma na celu wspieranie osób i rodzin w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Wsparcie osobom oraz rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach, udzielane jest w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. Sprawy obejmujące zagadnienia z zakresu pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy.

Działania z zakresu pomocy społecznej w gminach realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej lub centra usług wspólnych. Na analizowanym obszarze, działania te są realizowane przez:

- 1) gmina Harasiuki – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Harasiukach,
- 2) gmina Jarocin – Ośrodek Opieki Społecznej w Jarocinie,
- 3) gmina Ulanów – Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanowie,

Oprócz wskazanej powyżej ustawy o pomocy społecznej, ośrodki wykonują swoje zadania również na podstawie innych ustaw, tj. m. in.:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447),
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615),
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
- ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1297),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285),
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
- ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.).

Ośrodki pomocy społecznej udzielają pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego.

Pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej określana jest jako środowiskowa pomoc społeczna. Beneficjentami pomocy środowiskowej są wszyscy członkowie gospodarstw domowych, którzy w danym roku przynajmniej raz otrzymali jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej, a także osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy. Z kolei zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów tejże pomocy w liczbie ludności ogółem, co pozwala określić skalę problemu w tej kwestii.

Liczbę gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach analizowanego obszaru, a także zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2019 oraz 2023, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2019 oraz 2023 roku

Nazwa gminy	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej		Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej		Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności		Zasięg korzystania z środowiskowej pomocy społecznej w %	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>	233	168	649	423	1 063	736	10,6	7,4
<i>gmina Jarocin</i>	122	73	398	206	738	405	7,4	4,1
<i>gmina Ulanów</i>	158	98	452	230	546	292	5,5	2,9
RAZEM	513	437	1 499	859	2 347	1 433	7,8	4,6

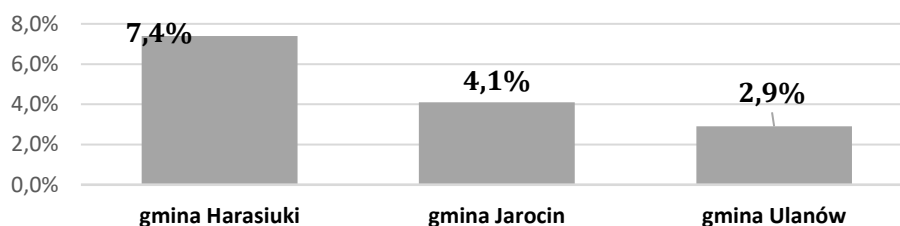
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że największa liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w 2023 roku wystąpiła w gminie Harasiuki (168 oraz 423). Gmina ta przoduje również pod względem wskaźnika beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności, z wynikiem 736. Najmniejszymi wskaźnikami w każdym z powyższych kryteriów może poszczycić się gmina Ulanów, odpowiednio – 98, 230 i 292. Biorąc pod uwagę uwarunkowania demograficzne w każdej gminie i związany z nimi wskaźnik dotyczący zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, można zauważyć, że największy udział korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem występuje w również gminie Harasiuki – aż 7,4 %, natomiast najmniejszy w gminie Ulanów – 2,9 %. Ogólnie dla całego analizowanego obszaru, udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem wynosił 4,6 %, co według danych z 2023 roku było wartością wyższą niż województwa podkarpackiego, osiągającym wskaźnik 4,3 %.

Niepokoici wartość wskaźników w roku 2023 w stosunku do roku 2019, dotyczących gminy Harasiuki, (mimo ich wydatnemu zmniejszeniu) mogących świadczyć o zbyt wolnym tempie rozwiązywania problemów społecznych jej mieszkańców.

Dane dotyczące zasięgu środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w roku 2023, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W omawianym obszarze, wskaźnik dotyczący udziału osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem (4,6 %) wyniósł nieco powyżej średniej dla województwa podkarpackiego (4,3 %) oraz średniej dla całego kraju (3,4 %), co może świadczyć o zbliżonych problemach w tej kwestii oraz występowaniem nieco większej liczby ludności, które wymagają pomocy ośrodków pomocy społecznej niż w innych częściach województwa oraz kraju, czego przyczyną może być większy zasięg ubóstwa czy też wykluczenia społecznego. Wskazane dane zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 8 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2023 w obszarze Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, na tle województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Obok środowiskowej pomocy społecznej, w systemie funkcjonuje również pomoc instytucjonalna, poprzez placówki stacjonarnej pomocy społecznej, które zapewniają całodzienny pobyt, wyżywienie, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne, edukacyjne czy też rehabilitacyjne. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności i nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a także której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

W styczniu 2025 roku, utworzono w Ulanowie jednostkę powiatową Centrum opiekuńczo-mieszkalne, w pełni dostosowane na potrzeby pobytu osób dorosłych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które zostaną objęte dzienną, jak i całodobową opieką przez 7 dni w tygodniu, dla 14 uczestników, w tym 4 uczestników na pobyt dzienny i 10 uczestników na pobyt całodobowy, które jest pomostem na drodze do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, ponieważ zapewni osobom niepełnosprawnym m. in. poczucie własnej wartości, społeczny kontakt z innymi osobami oraz możliwość partnerskiego udziału w życiu społecznym.

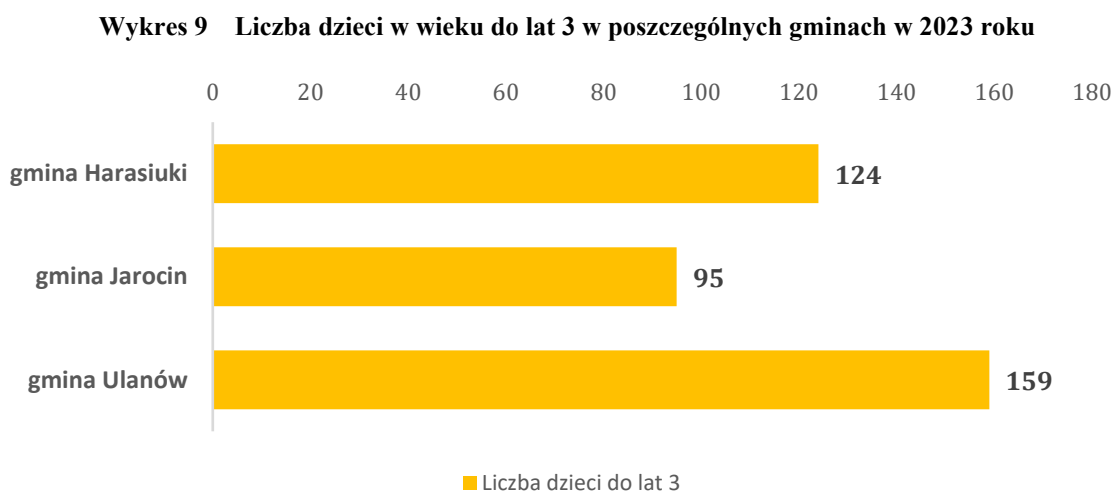
Na terenie analizowanego obszaru funkcjonuje także placówka pomocy społecznej: Dzienny Dom Pobytu Senior+ w Ulanowie, który jest ośrodkiem wsparcia dla seniorów z terenu gminy Ulanów oraz Klub Senior+ w Szyperkach (gmina Jarocin).

2.4 Edukacja i wychowanie

Edukacja wraz z wychowaniem pełnią niezwykle ważną rolę w sferze społecznej oraz w kształtowaniu kapitału ludzkiego, mając kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych społeczeństwa. Jakość kapitału ludzkiego, na którą wpływ ma system edukacji, zasadniczo wpływa m. in. na rynek pracy. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy, a wydatki przeznaczane na kwestie z nią związane stanowią znaczną część budżetu każdej gminy.

Ważną rolę w wychowaniu dzieci pełnią instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Do form opieki nad dziećmi do lat trzech możemy zaliczyć żłobki oraz kluby dziecięce, w ramach których realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Korzystanie z tego typu placówek ma również pozytywny wpływ na rynek pracy, dzięki możliwości uczestnictwa w nim rodziców dzieci. W 2023 roku na terenie analizowanego obszaru mimo że liczba dzieci w wieku do lat 3 wynosiła łącznie 378, nie funkcjonowała żadna placówka typu Żłobek czy też Klub Dziecięcy.

Liczbę dzieci w wieku do lat 3 według danych z 2023 roku w poszczególnych gminach przedstawia poniższy wykres.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Największa liczba dzieci do lat 3 w 2023 roku występowała na terenie gminy Ulanów – 159 dzieci w tym 139 na jej terenach wiejskich. Najmniejsza liczba dzieci w tej grupie wiekowej występowała z kolei w gminie Jarocin, którą zamieszkiwała najmniejsza liczba mieszkańców.

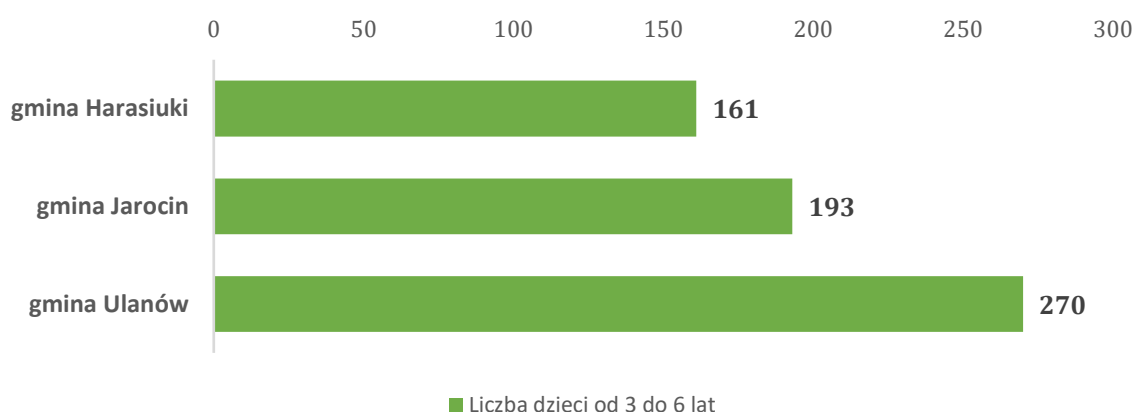
Z powodu braku dostępności do usług opieki nad dziećmi do lat 3, znaczna część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej, co niekorzystnie wpływa

również na rynek pracy. Jest to jednak zjawisko, które występuje w wielu gminach województwa podkarpackiego. Z tego względu, konieczne może być podjęcie działań przez samorządy w zakresie inwestycji w infrastrukturę i stworzenia miejsc opieki, po uprzednim określeniu zapotrzebowania na te miejsca w poszczególnych gminach.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach wychowania przedszkolnego, do których zalicza się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne. Ma ono na celu zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju i wypełnienie podstawy programowej oraz obejmuje dzieci od 3 do 6 roku życia.

Tak samo jak w przypadku wskazywanej powyżej liczby dzieci w wieku do lat 3, na terenie analizowanych gmin w 2023 roku, największa liczba dzieci od 3 do 6 roku życia występowała w gminie Ulanów, natomiast najmniejsza w gminie Harasiuki. Łącznie na analizowanym obszarze, liczba dzieci w tym przedziale wiekowym wynosiła 624. Dane dotyczące liczby dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10 Liczba dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2023, na terenie obszaru funkcjonalnego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, funkcjonowały łącznie 2 przedszkola, 11 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 493 dzieci, co stanowiło 79,0 % ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym. Największy odsetek dzieci objętym wychowaniem przedszkolnym wystąpił w gminie Harasiuki – 161, co stanowiło 79,4 % ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat w tejże gminie, natomiast gorsze wyniki odnotowano w obu gminach sąsiednich - 33 % w gminie Ulanów oraz 69,4 % w gminie Jarocin, co stanowi niekorzystną dla ich mieszkańców sytuację braku dostępności do tego rodzaju usług społecznych oraz braki edukacyjne dla dzieci.

Liczbę placówek wychowania przedszkolnego oraz liczbę i odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w 2023 roku

<i>Nazwa gminy</i>	<i>Liczba przedszkoli (obiekty)</i>	<i>Liczba oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne (obiekty)</i>	<i>Liczba oddziałów przedszkolnych (łącznie)</i>	<i>Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (os.)</i>	<i>Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (w %)</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	0	5	12	161	79,4
<i>Gmina Jarocin</i>	1	2	7	134	69,4
<i>gmina Ulanów</i>	1	4	11	198	73,3
RAZEM	2	11	30	493	79,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pierwszym etapem zorganizowanej edukacji jest szkolnictwo podstawowe.

Na terenie omawianego obszaru, według danych z 2023 roku funkcjonowało łącznie 13 szkół podstawowych, do których uczęszczało łącznie 1 120 uczniów. Na jeden oddział w szkole przypadało średnio 11 uczniów, natomiast zatrudnionych nauczycieli (pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych) w przeliczeniu na etaty było 43,14. Największa liczba uczniów występowała w gminie Ulanów – 411, gdzie występuje zarazem największa liczba mieszkańców. Najmniej uczniów uczęszcza natomiast do szkół w gminie Jarocin.

Liczbę szkół podstawowych oraz uczniów, a także liczbę uczniów na 1 oddział w szkole i liczbę nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Liczba szkół, uczniów oraz etatów nauczycieli w poszczególnych gminach w roku 2023

<i>Nazwa gminy</i>	<i>Liczba szkół podstawowych (wraz z filiami)</i>	<i>Liczba uczniów</i>	<i>Uczniowie na 1 oddział</i>	<i>Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	5	361	9	47,78
<i>Gmina Jarocin</i>	3	348	13	34,27
<i>gmina Ulanów</i>	5	411	11	47,38

RAZEM	13	1 120	11	43,14
--------------	-----------	--------------	-----------	--------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

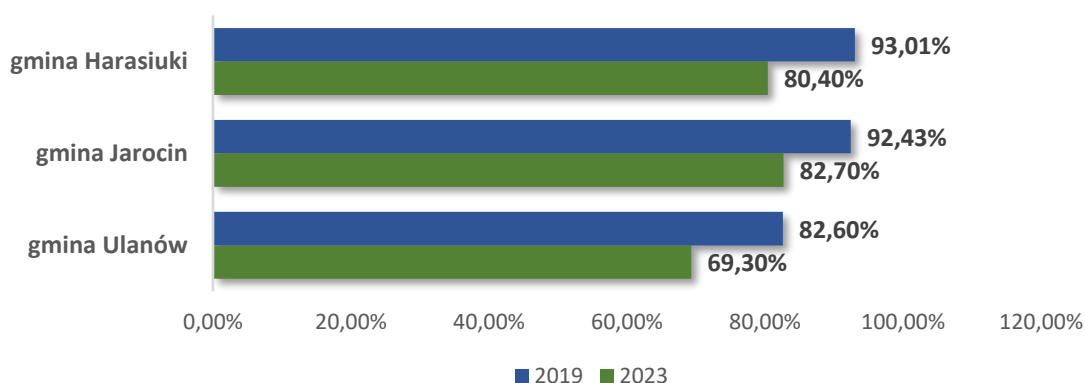
Miarą powszechności nauczania, służącą do oceny aktywności edukacyjnej ludności jest tzw. współczynnik skolaryzacji, którego analizy dokonuje się z uwzględnieniem poziomu nauczania. W statystyce stosuje się dwa rodzaje tego współczynnika: brutto, określający relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby osób w grupie wieku odpowiadającej temu poziomowi nauczania; oraz netto, określający relację liczby osób w danej grupie wiekowej, uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby osób w grupie wieku odpowiadającej danemu poziomowi kształcenia.

Analizując współczynnik skolaryzacji brutto dla poszczególnych gmin obszaru funkcjonalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego, zauważyć można, że we wszystkich gminach na przestrzeni lat 2014-2023 doszło do spadku wartości tego współczynnika.

Ogólnie na terenie analizowanego obszaru w 2023 roku, wskaźnik skolaryzacji brutto wyniósł 77,46 %, malejąc w stosunku do roku 2019 (89,34 %) o 11,88 pp. Wartość wskaźnika w roku 2023 była znacznie poniżej średniej w województwie podkarpackim, gdzie wartość ta wynosiła 89,20 %, szczególnie jeżeli chodzi o gminę Ulanów, gdzie wskaźnik ten wyniósł 69,30 %.

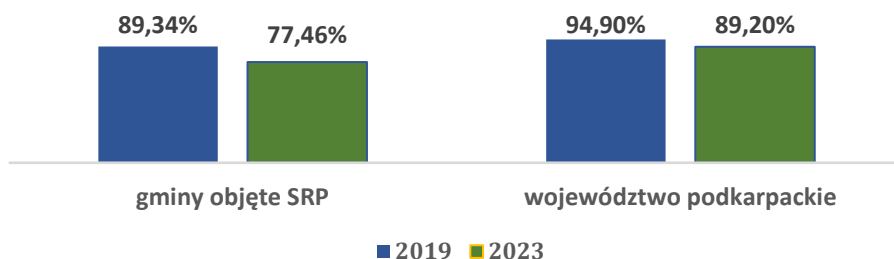
Dane dotyczące wskaźnika skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 i 2023, a także wartość wskaźnika w Obszarze Funkcjonalnym SRP oraz w województwie podkarpackim w 2019 i 2023 roku, przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 11 Współczynniki skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 oraz 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 12 Współczynniki skolaryzacji na terenie obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego oraz województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Spadająca liczba dzieci uczęszczających do szkół stanowi istotny problem dla gmin, ze względu na rosnące koszty utrzymania szkół oraz malejącą z tego powodu subwencją oświatową. Środki z subwencji oświatowej, w niektórych gminach pokrywają zaledwie 40-60 % kosztów funkcjonowania placówek oświatowych, przez co pozostałą część gminy muszą wydatkować z własnego budżetu, co wpływa z kolei na ilość działań inwestycyjnych.

Jakość edukacji na poziomie podstawowym ocenić można na podstawie wyników egzaminu ósmoklasisty, do którego przystąpienie jest warunkiem ukończenia szkoły. Egzamin obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego.

Na terenie omawianego obszaru w 2023 roku do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 260 uczniów, a liczba szkół w których przeprowadzono egzaminy, wyniosła 35. Analizując wyniki egzaminu w poszczególnych gminach, można zauważyć, że większość szkół osiągnęła wynik średni. Wynik niski szkoły to w skali staninowej 1-3 stanin, wynik średni – 4-6 stanin, natomiast wynik wysoki to 7-9 stanin.

Na terenie Porozumienia Gmin objętego Strategią, średni wynik egzaminu z języka polskiego, wyniósł 68%. Najwyższa średnia wyników wystąpiła na terenie gmin Harasiuki oraz Ulanów - 70 %. Wyniki z matematyki były niższe niż z języka polskiego, a średni wynik egzaminu na terenie analizowanego obszaru wyniósł 52 %. Najwyższa średnia wyników wystąpiła w gminie Jarocin - 55 %, natomiast najniższy w gminie Harasiuki – 50 %. Średni wynik z języka angielskiego wyniósł 60 %, a gminą gdzie ta średnia była najwyższa była gmina Harasiuki 69 %. Najniższa średnia wystąpiła w gminie Jarocin – 51 %.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 r. w placówkach oświatowych na terenie poszczególnych gmin przedstawia poniższa tabela.

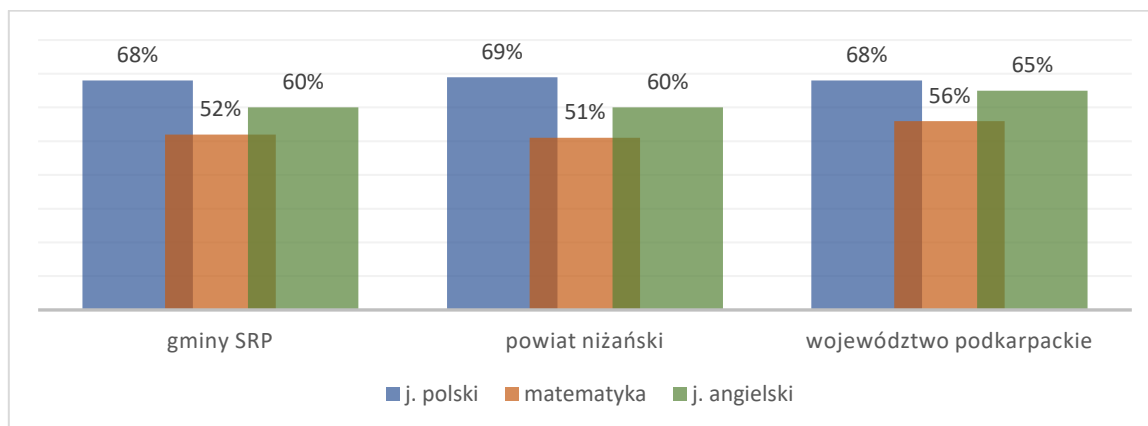
Wykres 13 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 roku w poszczególnych gminach

Nazwa gminy	Język polski		Matematyka		Język angielski	
	Liczba piszących	Średni wynik (%)	Liczba piszących	Średni wynik (%)	Liczba piszących	Średni wynik (%)
<i>gmina Harasiuki</i>	50	70	50	50	50	69
<i>gmina Jarocin</i>	42	65	42	55	42	51
<i>gmina Ulanów</i>	94	70	94	52	94	62
RAZEM gminy SRP	186	68	189	52	189	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Porównując wyniki w szkołach podstawowych w gminach objętych Strategią z wynikami dla powiatu nizańskiego i województwa podkarpackiego, można zauważyć, iż kształtują się one na poziomie średniej dla powiatu oraz średniej dla województwa z języka polskiego. Dane dotyczące wyników procentowych z egzaminów ósmoklasisty w 2023 roku w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14 Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2023 roku w gminach SRP w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

2.5 Działalność i infrastruktura kulturalna

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Duże znaczenie w tym aspekcie ma funkcjonująca infrastruktura kulturalna. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Gminy organizują działalność kulturalną poprzez tworzenie samorządowych instytucji kultury, dla których prowadzenie tego typu działalności jest głównym celem statutowym. Poniżej przedstawione zostały instytucje kultury wraz z infrastrukturą kulturalną w poszczególnych gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030. Z uwagi na ograniczenia w korzystaniu z instytucji kultury w 2020, spowodowanej pandemią wirusa COVID-19, porównawczo zostały przedstawione dane z 2014 i 2023 roku.

Gmina Harasiuki

W gminie Harasiuki jako instytucja kultury funkcjonuje Gminne Centrum Kultury w Harasiukach, które realizowało podstawowe działanie statutowe, jakim jest prowadzenie działalności kulturalnej w gminie Harasiuki. Działalność kulturalna prowadzona była przez organizację imprez i wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych.

Z dniem 1 sierpnia 2021 r. Uchwałą Nr XXIX/179/2021 Rady Gminy Harasiuki dokonano połączenia samorządowych instytucji kultury: Gminnego Ośrodka Kultury w Harasiukach i Gminnej Biblioteki Publicznej w Harasiukach wraz z Filią w Hucie Krzeszowskiej i Krzeszowie Górnym. W wyniku połączenia instytucji utworzono Gminne Centrum Kultury w Harasiukach (dalej „GCK”), którego przedmiotem jest wykonywanie zadań własnych Gminy Harasiuki w zakresie zaspokajania potrzeb kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa poprzez organizowanie działalności kulturalnej.

Działalność kulturalna w zakresie zadań statutowych GCK polega na organizowaniu wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych oraz kultywowaniu tradycji, które obejmuje organizację i prowadzenie grup obrzędowych i zespołów artystycznych z terenu gminy Harasiuki. W GCK prowadzą działalność następujące zespoły, które biorą udział w licznych prestiżowych konkursach i przeglądach:

- Zespół obrzędowy z Sierakowa,
- Zespół obrzędowy z Łazor,
- Zespół kołędniczy „Herody” z Łazor,
- Kapela Ludowa.

Szczególne znaczenie w działalności kulturalnej na terenie gminy ma Kapela Ludowa, która podtrzymuje tradycje muzyczne regionu, uświetniając swoimi występami wydarzenia lokalne i regionalne. Działalność kapeli oraz grup folklorystycznych odgrywa szczególną rolę w budowaniu tożsamości kulturowej gminy i wzmacnianiu więzi międzypokoleniowych. Dalszy rozwój i aktywność Kapeli Ludowej wymagają odpowiedniego wsparcia w postaci zakupu instrumentów muzycznych oraz tradycyjnych strojów ludowych. Instrumenty są podstawowym narzędziem pracy artystów – ich zakup i konserwacja pozwolą utrzymać wysoki poziom artystyczny występów oraz umożliwią poszerzenie repertuaru zespołu. Z kolei stroje ludowe stanowią nieodłączny element tożsamości i autentyczności występów. Posiadanie jednolitych, regionalnych kostiumów pozwoli na wierniejsze odtwarzanie lokalnych tradycji oraz zwiększy atrakcyjność wizualną koncertów. Wpłynie to również na promocję

gminy podczas wydarzeń regionalnych i ponadlokalnych, gdzie kapela reprezentuje Harasiuki jako ośrodek kultywujący bogate dziedzictwo kulturowe.

Do innych form działalności artystycznej prowadzonej w GCK należy zaliczyć Zespół akordeonowy „Ansambel” oraz kabaret „Sami Swoi”. Ponadto prowadzona jest również nauka gry na instrumentach muzycznych oraz zajęcia taneczne w dwóch grupach wiekowych.

Działania w zakresie kultywowania tradycji prowadzone są również przez „Zagrodę Kowalską” w Krzeszowie Górnym, która stanowi miejsce pielęgnowania i prezentacji lokalnego dziedzictwa. Zgromadzono w niej liczne eksponaty związane z dawnym życiem mieszkańców, które służą jako baza do prowadzenia warsztatów, zajęć edukacyjnych i wydarzeń o charakterze historyczno-kulturowym. Obiekt ten ma potencjał, aby stać się atrakcyjnym punktem turystycznym i edukacyjnym, promującym dziedzictwo gminy Harasiuki.

W kwestii stanu technicznego oraz wyposażenia obiektów wchodzących w skład infrastruktury kulturalnej należy wskazać, że obiekty te pozostają generalnie w dobrym stanie technicznym i w chwili obecnej nie wymagają przeprowadzenia robót budowlanych w celu przebudowy lub remontu, inaczej natomiast przedstawia się sprawa wyposażenia. Aby w pełni sprostać potrzebom mieszkańców gminy, konieczne jest doposażenie Sali widowiskowej w budynku GCK w Harasiukach, która pełni kluczową rolę w działalności GCK. Jest ona miejscem organizacji wydarzeń artystycznych, kulturalnych i społecznych, takich jak koncerty, przedstawienia, spotkania lokalne i uroczystości gminne. Jej modernizacja, poprzez doposażenie w nowoczesny sprzęt, obejmujący, m.in. miejsca siedzące, systemy nagłośnienia i oświetlenia, a także sprzętu multimedialnego, pozwoli na podniesienie standardu organizowanych wydarzeń, zwiększą komfort uczestników oraz umożliwią prowadzenie działalności na poziomie odpowiadającym współczesnym potrzebom mieszkańców. Ponadto, należy wskazać, że odpowiednio wyposażona sala widowiskowa stanie się wizytówką gminy, co pozwoli na organizację wydarzeń o charakterze ponadlokalnym, przyciągającym artystów, twórców i publiczność z zewnątrz.

Oprócz Sali widowiskowej w budynku GCK w Harasiukach, doposażenia wymagają pomieszczenia zajmowane przez bibliotekę główną, a także przez filie GCK w Hucie Krzeszowskiej i w Krzeszowie Górnym, gdzie istnieje potrzeba zakupu nowoczesnych regałów, sprzętu komputerowego i multimedialnego, a także dostosowania pomieszczeń do organizacji zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów. Natomiast w przypadku wspomnianej wcześniej „Zagrody Kowalskiej” w Krzeszowie Górnym, dalsze jej funkcjonowanie oraz rozwój wymagają nakładów na konserwację zgromadzonych eksponatów, adaptację przestrzeni oraz doposażenie w materiały i narzędzia niezbędne do prowadzenia warsztatów rzemieślniczych. Dzięki temu możliwe będzie wierniejsze odtwarzanie dawnych technik kowalskich, rolniczych czy rękodzielniczych, co podniesie walory edukacyjne obiektu. Warto również w celach promocyjnych obiektu, utworzyć prezentację multimedialną przedstawiającą pracę kowala w kuźni, która byłaby prezentowana w „Zagrodzie Kowala”, a także na stronie internetowej Gminy Harasiuki.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące działalności Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach w 2014 oraz 2023 roku.

Tabela 12 Działalność Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach w 2014 oraz 2023 r.

Wyszczególnienie	Jednostka	2014	2023
ogółem	ob.	1	1
imprezy	szt.	191	29
uczestnicy imprez	osoba	51 371	5 700
grupy artystyczne	szt.	7	11
członkowie grup artystycznych	osoba	69	110
koła / kluby / sekcje	szt.	4	0
członkowie kół / klubów / sekcji	osoba	37	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Działająca w ramach GCK Gminna Biblioteka Publiczna w Harasiukach wraz z Filią w Hucie Krzeszowskiej i Krzeszowie Górnym, służą zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa.

Księgozbiór Biblioteki w 2023 roku liczył 45 910 woluminów, z kolei liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 930, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 18 327. W stosunku do roku 2014 nastąpił spadek liczby czytelników natomiast wzrost liczby wypożyczeń księgozbioru.

Liczbę czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w Gminnej Bibliotece Publicznej na przestrzeni lat 2014-2023, przedstawia poniższy wykres.

Tabela 13 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Harasiuki

Wyszczególnienie	Jednostka	2014	2023
<i>biblioteki i filie</i>	<i>Ob.</i>	3	3
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	<i>osoba</i>	6	4
<i>księgozbiór</i>	<i>wol.</i>	41 922	45 910
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	<i>osoba</i>	1 010	930
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	<i>wol.</i>	15 085	18 327

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Jarocin

W gminie Jarocin jako instytucja kultury funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury Sportu Turystyki i Rekreacji, w skład którego wchodzi: GOKSTiR, Centrum Edukacji Ekologicznej w Jarocinie, Gminna

Biblioteka Publiczna w Jarocinie oraz Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Domostawie. Siedziba instytucji mieści się w budynku w centrum miejscowości Jarocin. Swoją działalnością obejmuje dzieci, dorosłych i seniorów. Realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Prowadzi działalność kulturalną, rozrywkową i czytelniczą. Do zadań jednostki należy także promocja Gminy Jarocin.

Oprócz Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie funkcjonują również świetlice wiejskie, w których jest prowadzony szeroki wachlarz działań społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych, mających na celu integrację lokalnych społeczności, rozwój potencjału mieszkańców oraz stworzenie przestrzeni do aktywnego spędzania czasu wolnego. Świetlice są centrami życia lokalnego, wspierającymi inicjatywy mieszkańców, prowadzącymi zajęcia dla dzieci, młodzieży i seniorów, a także promującymi lokalną kulturę, sport i tradycję. Działają w nich rady sołeckie wspólnie z Kołami Gospodyń Wiejskich. Świetlice funkcjonują w sołectwach: Szwedzy, Domostawa (Remiza Strażacka), Katy, Kutęły, Zdziary, i Majdan Golczański.

Sołectwo Mostki nie dysponuje świetlicą wiejską, a sołectwo Szyperki ma niewielkie pomieszczenie na piętrze, które obecnie pełni funkcję świetlicy. Gmina Jarocin dysponuje dwoma budynkami po byłych szkołach podstawowych w Mostkach i w Szyperkach, co do których istnieją plany adaptacji na świetlice wiejskie. Budynki te wymagają gruntownego remontu, aby stworzyć możliwość lepszych warunków dla funkcjonowania istniejących w tych sołectwach KGW oraz rozwój życia kulturalnego w sołectwie.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące działalności Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie w 2014 oraz 2023 roku.

Tabela 14 Działalność Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie w 2014 oraz 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>ogółem</i>	<i>ob.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>imprezy</i>	<i>szt.</i>	<i>47</i>	<i>43</i>
<i>uczestnicy imprez</i>	<i>osoba</i>	<i>4 675</i>	<i>6 688</i>
<i>grupy artystyczne</i>	<i>szt.</i>	<i>3</i>	<i>0</i>
<i>członkowie grup artystycznych</i>	<i>osoba</i>	<i>128</i>	<i>0</i>
<i>koła / kluby / sekcje</i>	<i>szt.</i>	<i>5</i>	<i>18</i>
<i>członkowie kół / klubów / sekcji</i>	<i>osoba</i>	<i>51</i>	<i>209</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gminna Biblioteka Publiczna w Jarocinie oraz Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Domostawie, służą zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz

uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa. Księgozbiór Biblioteki w 2023 roku liczył 26 521 woluminów, liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 662, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 14 437. W stosunku do roku 2014 nastąpił wzrost liczby czytelników i wzrost liczby wypożyczeń księgozbioru. Należy wskazać, że w związku z rozbudową budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie planuje się tam urządzić pomieszczenie dla Gminnej Biblioteki Publicznej, w związku z tym istnieje konieczność zakupu odpowiedniego wyposażenia.

Tabela 15 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Jarocin

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	2014	2023
<i>biblioteki i filie</i>	Ob.	2	2
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	osoba	2	2
<i>księgozbiór</i>	wol.	26 107	26 521
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	osoba	615	662
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	wol.	11 449	14 437

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Ulanów

Na terenie miasta Ulanów działa Gminne Centrum Kultury w Ulanowie, które koordynuje działalność gminnych instytucji kulturalnych. W jego skład wchodzi biblioteki.

Gminne Centrum Kultury zarządza również:

- Zespołem dworsko-parkowym w Bielinach,
- Muzeum Flisactwa Polskiego w Ulanowie
- oraz Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie.

W 2023 roku w Gminnym Centrum Kultury w Ulanowie odbywało się wiele zajęć tematycznych. Zajęcia były prowadzone cykliczne według stworzonego harmonogramu i cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród dzieci, młodzieży, jak również osób dorosłych. Zajęcia były na tyle zróżnicowane, że każdy chętny z pewnością znalazł dla siebie odpowiednią alternatywę spędzenia wolnego czasu.

Ponadto przy Gminnym Centrum Kultury w Ulanowie działa Chór Ulanowski oraz Kapela Flisactwa. Gminne Centrum Kultury w Ulanowie prowadzi działalność w zakresie gromadzenia i eksponowania pamiątek, eksponatów związanych z dziedzictwem kulturowym regionu, m.in. w przedmiocie flisactwa, a także w zakresie wystawiania dzieł mistrza Andrzeja Pityńskiego oraz promowanie jego twórczości artystycznej. Współpracuje ze Stowarzyszeniami z terenu gminy i miasta Ulanów. W maju 2023 został otwarty zespół dworsko-parkowy w Bielinach. W zespole dworsko-parkowym w Bielinach odbywa się szereg przedsięwzięć kulturalno-edukacyjnych m. in. warsztaty, koncerty, spotkania, pokazy i wystawy.

Budynek Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie jest obecnie na I etapie remontu. Drugi etap remontu jest konieczny do przeprowadzenia, aby realizować zakres zadań jakie GCK ma w swoim zakresie. Szczególna potrzeba dotyczy remontu sali widowiskowej, w której mogą odbywać się wszelkie wydarzenia kulturalne, koncerty, przedstawienia. Sala ta w obecnym stanie nie spełnia obecnych standardów. Przebudowy wymagają również mniejsze pomieszczenia, w których mogłyby odbywać się warsztaty, lekcje związane z działalnością kulturalną, a także zaplecze kuchenne-sanitarne. W budynku GCK po obecnie prowadzonym etapie remontu powstanie pomieszczenie z przeznaczeniem na siłownię oraz bibliotekę, które będą wymagały zagospodarowania. Odpowiednio dostosowane pomieszczenie na potrzeby siłowni wymaga zagospodarowania w urządzeniu do ćwiczeń i szatnię, natomiast biblioteka w sprzęt niezbędny do jej funkcjonowania, tj. min. meble, regały, sprzęt komputerowy itp. Ponadto biblioteka filialna w Bielinach, która obecnie znajduje się w budynku gminnym o bardzo niskim standardzie planowana jest do przeniesienia do budynku zespołu dworsko-parkowego i jest konieczne wyposażenie pomieszczenia w tym budynku pod potrzeby biblioteki. W celu zwiększenia oferty kulturalnej oraz wspomżenia działalności kulturalnej Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie, w tym też promocji dziedzictwa kulturowego, jakim jest na tym terenie flisactwo, istnieje potrzeba budowy nowego obiektu nieopodal portu flisackiego w mieście Ulanów lub też rozbudowa istniejącego budynku przy stadionie sportowym w Ulanowie.

W miejscowości Bieliny znajduje się zabytkowy XVII wieczny zespół dworsko-parkowy rodu Mniszchów, obejmujący dwór oraz okalający go park. Zespół dworsko-parkowy przeszedł w ostatnich latach gruntowny remont i odbudowę, a obecnie jest perełką turystyczną nie tylko w Powiecie Nizańskim, ale i na Podkarpaciu. Bezpośrednio przy parku dworskim, który jest po rewitalizacji znajduje się budynek gminny, którego ostatnią funkcją było przedszkole, a teren ten i budynek stanowią historycznie jedność zabudowy dworskiej. Budynek ten zwany „rządcówką” zamieszkiwany był przez zarządcę dworu i jego rodzinę. Jest to zabytkowy budynek i otaczający go teren zieleni z cennym drzewostanem. Zarówno budynek jak i działka wokół są zaniedbane i zdewastowane i wymagają odbudowy i rewitalizacji. Po odbudowie przestrzeń zyskałaby nową funkcję, służyłaby działalności kulturalnej połączonej z prowadzeniem zespołu dworsko-parkowego. Działalność w budynku i otoczeniu po rewitalizacji stanowiłaby uzupełnienie oferty kulturalno-edukacyjnej Gminnego Centrum Kultury. Dworek to przede wszystkim wystawa kultury dworskiej, a brak jest miejsca na prowadzenie warsztatów. Istnieje również uzasadniona potrzeba wybudowania na tym terenie budynku gospodarczo-magazynowego lub rozbudowa istniejącego zniszczonego budynku, w którym przechowywane będzie wyposażenie niezbędne do prowadzenia działalności kulturalnej w całym kompleksie zespołu dworsko-parkowego oraz dbania o ten kompleks.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące działalności Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie w 2014 oraz 2023 roku.

Tabela 16 Działalność Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie w 2014 i 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>Obiekty kultury ogółem</i>	<i>ob.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>imprezy</i>	<i>szt.</i>	<i>32</i>	<i>41</i>

<i>uczestnicy imprez</i>	osoba	16 440	24 600
<i>grupy artystyczne</i>	szt.	8	12
<i>członkowie grup artystycznych</i>	osoba	129	194
<i>koła / kluby / sekcje</i>	szt.	4	8
<i>członkowie kół / klubów / sekcji</i>	osoba	145	117

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Do działań Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie należy prowadzenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ulanowie oraz Bibliotek Filialnych w Bielinach, Kurzynie Średniej, Wólce Tanewskiej i Gliniance.

Do głównych zadań Biblioteki Publicznej i jej filii należy:

- gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie oraz konserwacja zbiorów bibliotecznych,
- udostępnianie materiałów bibliotecznych,
- współudział w organizowaniu działalności służącej rozwojowi czytelnictwa, współpraca z kierownikami bibliotek szkolnych i ze szkołami, stałe uzupełnianie zbiorów bibliotecznych,
- poradnictwo fachowe dotyczące posiadanych zbiorów i możliwości korzystania z nich,
- współdziałanie z instytucjami upowszechniania kultury w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych mieszkańców gminy.

Księgozbiór Biblioteki (wraz z filiami) w 2023 roku liczył 43 599 woluminów, liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 305, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 1 983. Od 2019 roku, obserwowany jest spadek popularności czytelnictwa na terenie gminy, o czym świadczy nie tylko spadek liczby czytelników, ale też liczba wypożyczonych przez nich egzemplarzy księgozbioru. Taka sytuacja jest niestety odzwierciedleniem spadku czytelnictwa w całym kraju.

Tabela 17 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Ulanów

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>biblioteki i filie</i>	<i>Ob.</i>	5	5
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	<i>osoba</i>	5	2
<i>księgozbiór</i>	<i>wol.</i>	43 850	43 599
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	<i>osoba</i>	784	305
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	<i>wol.</i>	22 272	1 983

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

2.6 Sport

Sport odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców. Sfera sportu i rekreacji jest obszarem działań szkół podstawowych oraz wszelkich stowarzyszeń i związków powstałych na terenie gminy. Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gminy wspierają i rozpowszechniają kulturę fizyczną między inny poprzez dotowanie funkcjonujących na ich terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Dane dotyczące zagadnienia w poszczególnych gminach zostały przedstawione poniżej:

Gmina Harasiuki

W Gminie Harasiuki tworzone są doskonałe warunki do uprawiania sportu, aktywności fizycznej i rekreacyjnej oraz rozwijania sportowych uzdolnień dzieci, młodzieży i dorosłych. Jest to możliwe dzięki połączeniu takich elementów jak rozbudowywana i unowocześniana baza sportowa i finansowanie stowarzyszeń.

Gmina Harasiuki wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między inny poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne.

Na terenie gminy Harasiuki w 2021 r. funkcjonowało 3 kluby sportowe:

1. Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Klub Sportowy „Grabniak” Hucisko
2. Stowarzyszenie Klub sportowy Tanew Harasiuki
3. Uczniowski Klub Sportowy Impuls

Corocznie kluby sportowe działające na terenie gminy otrzymują wsparcie w formie dotacji na naukę gry w piłkę nożną lub prowadzenie zajęć sportowych.

Dane na temat liczby sekcji, członków oraz trenerów i instruktorów w klubach sportowych, a także liczby osób ćwiczących w latach 2018 - 2022 na terenie gminy Harasiuki, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Harasiuki w roku 2018, 2020 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020	2022
Kluby sportowe				
Kluby	sztuka	5	4	4
Sekcje sportowe	sztuka	6	6	4
Członkowie	osoba	230	87	98
Trenerzy	osoba	4	4	5
Instruktorzy sportowi	osoba	2	2	2
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	1	0	3
Ćwiczący				
ogółem	osoba	155	119	138
mężczyźni	osoba	138	103	131
kobiety	osoba	17	16	7
Ćwiczący do lat 18				
ogółem	osoba	73	63	70
chłopcy	osoba	57	52	63
dziewczęta	osoba	16	11	7

*dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie gminy Harasiuki znajdują się następujące obiekty sportowe:

- Hala Sportowa oraz boisko przy szkole podstawowej w Harasiukach zarządzane przez Szkołę Podstawową w Harasiukach,
- Kompleks sportowo-rekreacyjny - obiekty sportowe ORLIK zarządzane przez Gminę Harasiuki obejmujące
 - dwa boiska o sztucznej nawierzchni (trawa syntetyczna i nawierzchnia poliuretanowa),
 - budynek sanitarno-szatniowy,
 - boisko wielofunkcyjne o sztucznej nawierzchni z ogrodzeniem i oświetleniem,
 - scena plenerowa z zapleczem sanitarnym.
- W Hucie Krzeszowskiej – sala gimnastyczna w budynku szkoły oraz kompleks sportowo-rekreacyjny zarządzany przez Szkołę Podstawową obejmujący:
 - boisko do piłki nożnej z bieżnią lekkoatletyczną,
 - boisko do badmintonu,
 - tor rowerowo-sprawnościowy,
 - miasteczko ruchu drogowego,
- W Hucisku boisko trawiaste i wielofunkcyjne wraz z trybunami zarządzany przez Gminę Harasiuki

- Krzeszowie Górnym sala gimnastyczna oraz boisko z poliuretanu zarządzane przez – Stowarzyszenie Naszym Dzieciom.

Gmina Jarocin

Na terenie gminy funkcjonują Kluby Sportowe, których zadaniem jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gmina Jarocin wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między inny poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Na terenie gminy działają kluby sportowe, rozpowszechniające m.in.: piłkę nożną.

Kluby sportowe działające na terenie Gminy Jarocin:

- Stowarzyszenie Ludowy Zespół Sportowy Zdziary,
- Stowarzyszenie Ludowy Zespół Sportowy Jarocin.

Działalnością sportowo - rekreacyjną zajmuje się także Stowarzyszenie Przyjaciół Państwa Jarocin będące głównym organizatorem Biegów Zwycięstwa nad bolszewikami "Goń bolszewika, goń" im. Sebastiana Małka i Jana Kozioła, kawalerów orderu Virtuti Militari za bohaterskie czyny dokonane w czasie wojny polsko - bolszewickiej 1920 r.

Tabela 19 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Jarocin w roku 2018, 2020 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020	2022
Kluby sportowe				
Kluby	sztuka	3	2	2
Sekcje sportowe	sztuka	4	3	3
Członkowie	osoba	92	85	85
Trenerzy	osoba	3	2	2
Instruktorzy sportowi	osoba	0	0	0
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	2	0	0
Ćwiczący				
ogółem	osoba	102	70	70
mężczyźni	osoba	97	70	70
kobiety	osoba	5	0	0
Ćwiczący do lat 18				
ogółem	osoba	56	30	30
chłopcy	osoba	51	30	30
dziewczęta	osoba	5	0	0

*dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata

Główne obiekty infrastruktury rekreacyjno-sportowej w Jarocinie:

- Zbiornik wodny w Jarocinie,
- stadion LZS Zdziary w Zdziarach,
- stadion LZS w Jarocinie
- hala sportowa oraz boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy szkole podstawowej w Domostawie
- parking MOR GreenVelo,
- boisko sportowe z bieżnią okólną przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Jarocinie
- hala sportowa oraz boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Jarocinie,
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Katach
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Szyperkach
- boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią oraz siłownia zewnętrzna w Majdanie Golczańskim
- place zabaw w Domostawie, Szyperkach, Mostkach, Majdanie Golczańskim, Katach, Kutylach, Zdziarach, Jarocinie, Golcach
- altany publiczne w Szyperkach, Domostawie, Szwedach, Jarocinie, Golcach, Mostkach, Zdziarach i Katach.

Gmina Ulanów

Na terenie gminy w 2024 roku działały następujące kluby i organizacje popularyzujące sport:

- Miejsko-gminny Klub Sportowy „Retman” w Ulanowie,
- Klub Piłkarski „Tanew” Wólka Tanewska,
- Wiejski Klub Sportowy „Kurzyń” w Kurzynie Średniej,
- Katolicki Klub Sportowy Milenium w Bielinach,
- Stowarzyszenie Klub Sportowy „Orzeł” w Gliniance,
- Uczniowski Klub Sportowy „Tęcza”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Flisak” w Ulanowie.

Tabela 20 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Ulanów w roku 2018, 2020 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020	2022*
Kluby sportowe				
Kluby	sztuka	7	4	4
Sekcje sportowe	sztuka	7	4	5
Członkowie	osoba	212	181	171
Trenerzy	osoba	5	6	8
Instruktorzy sportowi	osoba	3	0	2
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	0	0	4
Ćwiczący				
ogółem	osoba	210	176	289

mężczyźni	osoba	185	176	277
kobiety	osoba	25	0	12
Ćwiczący do lat 18				
ogółem	osoba	86	61	164
chłopcy	osoba	61	61	152
dziewczęta	osoba	25	0	12

*dane dotyczące klubów sportowych zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 21 Infrastruktura rekreacyjno-sportowa na terenie gminy Ulanów

lp	Typ obiektu	miara	2018	2020
1	Obiekty sportowe ogółem	Ob.	24	23
2	Boiska uniwersalne - wielozadaniowe	Ob.	12	12
3	Korty tenisowe	Ob.	1	1
4	Siłownie zewnętrzne	Ob.	10	10
5	Stopień wykorzystania obiektów sportowych	%	34,2	67,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Główne obiekty infrastruktury rekreacyjno-sportowej w Ulanowie:

- Ośrodek rekreacyjno-sportowy „Błękitny San” w Ulanowie,
- Stadion Sportowy Klub „Retman” w Ulanowie,
- Boisko „Orlik 2012” w Ulanowie
- Boisko WKS Kurzyna w Kurzynie Średniej,
- Boisko KKS Milenium w Bielinach,
- Boisko Klup Piłkarski „Tanew” w Wólce Tanewskiej,
- Boisko Klub Sportowy „Orzeł” w Gliniance,
- Boisko w Bielińcu,
- Cypel -miejsce ujścia Tanwi do Sanu, z miejscem parkingowym i wiatą turystyczną,
- Place zabaw w poszczególnych miejscowościach gminy,
- Zewnętrzne siłownie i altany w poszczególnych miejscowościach gminy.

2.7 Aktywność obywatelska mieszkańców

Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także frekwencją mieszkańców gminy w wyborach i głosowaniach referendalnych.

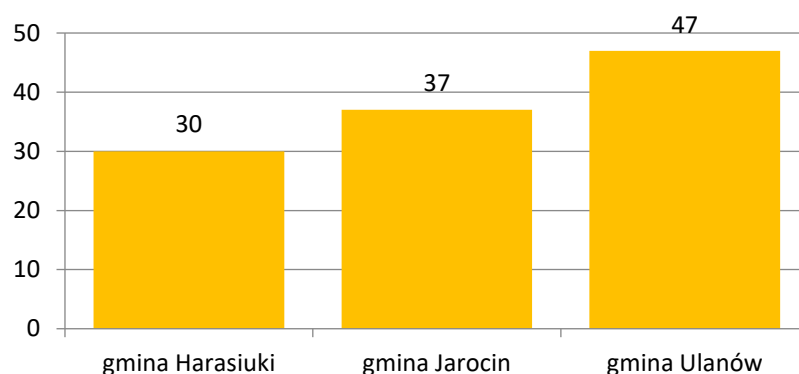
W zasięgu terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, działały liczne organizacje pozarządowe takie jak: stowarzyszenia, fundacje, Koła Gospodyń Wiejskich, czy też jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Wg danych GUS, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, na terytorium gmin należących do SRP „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, w roku 2023 funkcjonowały 73 organizacje pozarządowe.

Najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminie Ulanów - 47, z kolei najmniej w gminie Jarocin – 15

Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach SRP według stanu na 2023 rok, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 15 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie przejawia się w frekwencji wyborczej. Analizując wybory jakie miały miejsce w kraju na przestrzeni lat 2018-2020, tj. wybory samorządowe w 2018 roku, wybory do Parlamentu Europejskiego, wybory do Sejmu i Senatu RP w 2019 roku oraz wybory Prezydenta RP w 2020 r. można zauważyć, że na tle województwa podkarpackiego, w gminach objętych Strategią tylko poza wyborami samorządowymi, występowała frekwencja poniżej średniej dla województwa, co może świadczyć o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa. Frekwencję w poszczególnych gminach w wyborach w latach 2020-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

<i>Jednostka terytorialnego</i>	<i>samorządu</i>	Wybory Prezydenta RP w 2020 r. – frekwencja I tura/II tura [%]	Wybory do Sejmu i Senatu RP w 2023 – frekwencja [%]	Wybory samorządowe w 2024 r. – frekwencja [%]	Wybory do PE w 2024 r. – frekwencja [%]
<i>gmina Harasiuki</i>		56,68/60,65	62,64	53,48	37,40
<i>gmina Jarocin</i>		54,04/58,75	59,63	55,84	31,72

gmina Ulanów	56,37/59,45	62,32	53,11	34,79
województwo podkarpackie	62,84/66,12	69,98	52,38	38,50

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza pkw.gov.pl

Organizacje ponadregionalne do których należą gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030: Stowarzyszenie Dolina Tanwi, Stowarzyszenie Podkarpacka strefa edukacji i kultury "Wstęp wolny", Fundacja Flisactwa Polskiego, Bractwo Flisackie pod wezwaniem Świętej Barbary, Bractwo Świętego Jakuba, Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej”, Lokalna Grupa Działania "Nisko" (LGD Nisko), Związek Gmin Wiejskich Województwa Podkarpackiego.

2.8 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwo publiczne

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej

Jednym z aspektów wpływających na możliwość spędzania wolnego czasu przez mieszkańców oraz na atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną danego obszaru jest jakość ogólnodostępnych przestrzeni publicznych. Na terenie gmin objętych strategią ponadlokalną zgodnie z dokonaną inwentaryzacją istnieje wiele ogólnodostępnych miejsc przestrzeni publicznej, które mogłyby służyć zaspokojeniu lokalnych potrzeb w zakresie spędzania wolnego czasu, pod warunkiem ich odpowiedniego zagospodarowania oraz podniesienia standardu ich użyteczności. Obecnie są one mało funkcjonalne i często nieatrakcyjne dla mieszkańców. Wśród takich miejsc, w przypadku Gminy i Miasta Ulanów wskazać należy przestrzeń publiczną stanowiącą rynek w Ulanowie oraz tereny zlokalizowane nad rzeką Tanew, które wymagają podjęcia działań w zakresie zagospodarowania.

Rynek jest obecnie mało zagospodarowany, a istniejąca infrastruktura wymaga poprawy, odnowy i zwiększenia. Ławki, pergole, kosze na śmieci wymagają wymiany na nowe i bardziej estetyczne, w rynku konieczne są nowe elementy, które zwiększą atrakcyjność turystyczną tego miejsca typu tętnia solna. Istniejące chodniki są mało estetyczne, a nasadzenia bardzo skąpe i przestarzałe. Plac zabaw na plantach nieopodal rynku wymaga poprawy, wykonania nowego podłoża i rozbudowy o nowe elementy. Ulanów jest miastem turystycznym, szczyty się dziedzictwem kulturowym jakim jest flisactwo, dlatego też konieczne jest zwiększenie estetyki przestrzeni publicznej. Centrum miasteczka turystycznego powinno być zagospodarowane i przyciągać swoim wyglądem. Poza tym konieczne są toalety miejskie, z których mogliby korzystać turyści i goście. Wokół Rynku w Ulanowie i w niedalekiej odległości umiejscowione są obiekty turystyczne i zabytki, m.in. zabytkowe kościoły, muzea, place zabaw, cmentarz żydowski. Wymagają one oznakowania w postaci tablic informujących o tych obiektach oraz atrakcjach turystycznych na terenie miasta i całej gminy. Jeśli chodzi o tereny zlokalizowane nad rzeką Tanew należy wskazać, że rzeka Tanew jest rzeką turystyczną, odbywają się po niej spływy kajakami, a piękne widoki sprzyjają wypoczynkowi. Aby można było korzystać z uroków przyrody i rzeki konieczne jest uporządkowanie i zagospodarowanie terenu

przyległego do brzegu rzeki, utworzenie miejsc na plażowanie, ognisko oraz odpoczynek. Planowane jest również wybudowanie boiska do piłki plażowej i innych form spędzania wolnego czasu. Oprócz tego, na terenie gminy Ulanów fizycznej odnowy wymaga Ośrodek rekreacyjno-sportowy Błękitny San, w którym konieczne są działania w zakresie poprawy, odmulenia i przebudowy portu rzecznego.

Ponadto, w mieście Ulanów, przy drodze w kierunku miejscowości Glinianka istnieje zbiornik wodny, utworzony w celach retencyjnych, przy którym znajduje się atrakcyjny obszar przeznaczony do zagospodarowania. W chwili obecnej znajduje się tam siłownia plenerowa oraz niewielka wiata. Z uwagi na potencjał tego miejsca, jego powierzchnia oraz fakt, że w gminie brak jest innych tego typu miejsc, wskazane byłoby jego wykorzystanie poprzez utworzenie miejsca, przeznaczonego przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, gdzie mogliby aktywnie spędzić czas, w którym znajdowałyby się m. in. tężnia solankowa, park linowy, zjazd linowy, skatepark oraz nowoczesny plac zabaw, co zwiększyłoby również atrakcyjność gminy pod względem turystycznym.

Na terenie gminy Harasiuki, podjęcia działań w kontekście zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej wymaga przestrzeń znajdująca się w miejscowości Huta Krzeszowska. Znajduje się tam zbiornik wodny o powierzchni ok. 5 ha, otoczony terenem o powierzchni ponad 12 ha. Obszar ten posiada istotny potencjał rekreacyjno-turystyczny, jednak ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania, w tym również dojścia, infrastruktury wypoczynkowej, obejmującej ławki, nasadzenia zieleni i obiekty małej architektury, a także funkcjonalnych rozwiązań wspierających integrację społeczną, edukację ekologiczną i aktywność fizyczną, konieczne jest jego odpowiednie zagospodarowanie i przekształcenie w kompleksową przestrzeń publiczną, co stanowiłoby odpowiedź na rzeczywiste i pilne potrzeby zarówno mieszkańców gminy, jak i odwiedzających ją gości i turystów, jednocześnie uzupełniając deficyty przestrzenne i funkcjonalne występujące na terenie trzech gmin analizowanego obszaru. W związku z tym przez gminę Harasiuki planowane jest podjęcie działań w zakresie zagospodarowania ww. przestrzeni, poprzez m. in. budowę tężni solankowej, mgławicy, ścieżki ekologicznej, placu zabaw, siłowni plenerowej, toru do jazdy rowerem, ciągów spacerowych przeznaczonych do nordic walking, obiektów małej architektury, w postaci wiat, pergoli, ławek, stolików, stojaków na rowery, koszy na śmieci, a także budowę zaplecza sanitarno-szatniowego, oświetlenia z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, wykonanie systemu odzysku wody deszczowej oraz zagospodarowanie zieleni i wykonanie nowych nasadzeń. Powstanie nowoczesnej ogólnodostępnej przestrzeni publicznej stymulowałoby lokalne inicjatywy społeczne, rozwój przedsiębiorczości, w zakresie usług gastronomicznych, wypożyczaniu rowerów, a także organizowanie wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gmin oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie gmin i jej atrakcyjność turystyczna powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jak dla innych znajdujących się tam osób.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców ma rozbudowana struktura ochotniczej straży pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. Główne zadania w tym zakresie wykonuje na terenie gmin SRP - Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nisku. Jednostka ta jest wspierana przez liczne Jednostki

Ochotniczej Straży Pożarnej rozlokowane w poszczególnych miejscowościach każdej z gmin. Wiele z tych jednostek włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Wraz z postępującą zmianą klimatu oraz rozwojem cywilizacyjnym, zmieniają się rodzaje i skale zagrożeń występujących zarówno cyklicznie (zjawiska pogodowe), jak i losowo (pożary, wypadki komunikacyjne itp.). Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej w ostatnich 3 latach, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 23 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2021-2023 objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

rodzaj zagrożenia	lata	Ogółem	Silne wiatry	Opady śniegu	Opady deszczu	Komunikacyjne	Medyczne
gmina Harasiuki	2021	80	19	10	5	16	15
	2022	63	21	10	0	15	12
	2023	28	13	4	0	5	6
gmina Jarocin	2021	33	10	2	0	10	8
	2022	31	10	2	0	9	4
	2023	37	9	5	0	12	4
gmina Ulanów	2021	54	15	6	2	11	13
	2022	59	26	14	0	6	3
	2023	67	41	8	2	6	2
gminy objęte SRP razem	2021	167	44	18	7	37	36
	2022	153	57	26	0	30	19
	2023	132	63	17	2	23	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

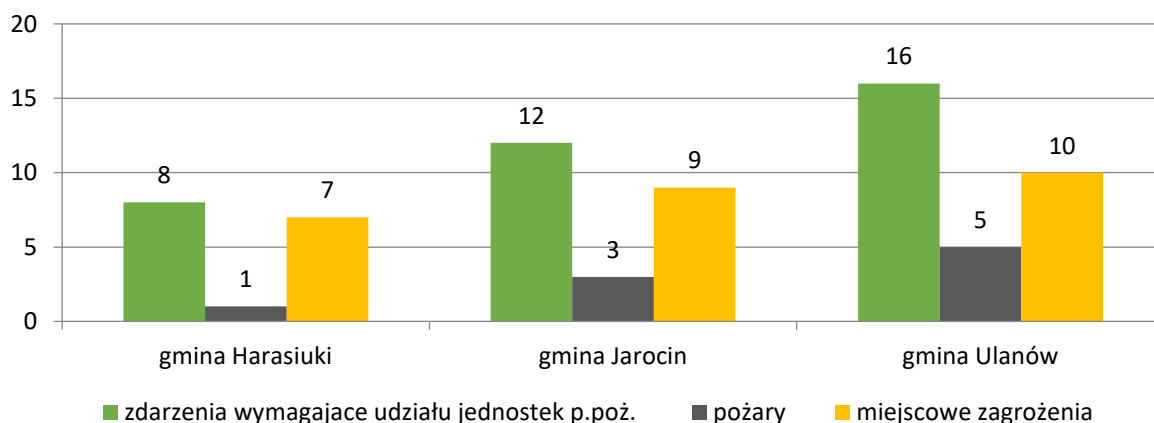
Tabela 24 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gmin na przestrzeni lat 2021-2023

rodzaj zagrożenia	lata	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Falszywe Alarmy	Zagrożenia ogółem
gmina Harasiuki	2021	8	78	1	87
	2022	23	68	0	91

	2023	8	40	0	48
gmina Jarocin	2021	3	40	0	43
	2022	20	41	2	63
	2023	15	45	1	61
gmina Ulanów	2021	44	70	0	114
	2022	89	84	1	174
	2023	40	80	2	122
gminy objęte SRP razem	2021	55	188	1	244
	2022	132	193	3	328
	2023	63	165	3	231

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 16 Zdarzenia wg rodzaju na 1000 ludności (wskaźniki) w gminach objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z zestawienia, największy wskaźnik zdarzeń wymagających udziału jednostek p.poż w stosunku do populacji zamieszkującej gminę wystąpił w 2023 roku w gminach Ulanów i Jarocin.

2.9 Środowisko naturalne

Gmina Harasiuki

Obszar gminy Harasiuki leży na granicy między dwoma regionami: Równiną Biłgorajską i Płaskowyżem Tarnogradzkim. Na terenie gminy przeważa krajobraz płaski, tylko na południu gminy lekko sfalowany, charakterystyczny dla Płaskowyżu Tarnogradzkiego. Brak jest ostrzejszych form

różnicujących krajobraz, w rodzaju wąwozów i jarów. Rzeki i potoki płyną w niewielkich dolinkach, wśród pól i lasów. W północno – zachodniej części analizowanego terenu oraz w środkowym fragmencie części północno – wschodniej dominuje natomiast krajobraz monotony, zupełnie płaski, typowy dla Równiny Biłgorajskiej. Tylko w jej południowej części znajdują się wśród lasów łagodne, wydmore wypiętrzenia pozwalające określić charakter krajobrazu jako sfalowany.

Rozdzielająca te tereny dolina Tanwi jest równie płaska, charakteryzując się jednocześnie łagodnymi stokami i dolinami. Cechą charakterystyczną terenu jest słabo rozwinięta sieć rzeczna, którą tworzą rzeki spływające do Tanwi, jednego z większych dopływów Sanu, z terenów nieco wyższych, od południa i północy, prawobrzeżne Sól i znacznie mniejsza Rzumiłka we wschodniej części gminy oraz lewobrzeżne Borownia z Brzeziną a także mniejsze, bezimienne potoczki. Występują natomiast licznie tereny podmokłe, miejscami zabagnione. Pokrycie terenu gminy jest zdominowane przez duże obszary leśne zajmujące część północną, a także znaczny fragment południowej części gminy. Są to zwarte, pozbawione zabudowy kompleksy leśne. Pozostały teren stanowią całkowicie bezleśne (co najwyżej z niewielkimi zagajnikami) obszary powstałe z dawnych polan puszczańskich, na których rozwinęły się wsie. Obok zabudowy rozproszonej dominuje zabudowa, którą można określić jako skupioną.

Podstawowymi czynnikami decydującymi o wartości walorów krajobrazowych są: rzeźba terenu, szata roślinna oraz stan jej zachowania i zabytki kultury materialnej. Obszar gminy Harasiuki, pomimo że nie posiada urozmaiconej rzeźby terenu i morfologicznie jest raczej monotonną równiną z rzadką poprzecinaną dolinami rzecznyymi i wałami wydmorenymi, dzięki dużej lesistości (ok. 52,6 % ogólnej powierzchni) i specyficznemu mikroklimatowi cechuje się wysokimi walorami krajobrazowymi i wypoczynkowymi.

Gmina Jarocin

Gmina Jarocin wg podziału fizyczno – geograficznego położona jest w Makroregionie Kotliny Sandomierskiej, pod względem morfologicznym zaś w obrębie dwóch regionów: obniżenia Tanwi (przeważająca część obszaru gminy) i Równiny Rozwadowskiej (fragment zachodni). Na obszarze tym wydzielono następujące formy morfologiczne: Dolinę rzeki Bukowej, lokalnie porozcinaną przez starorzecza. Doliny boczne i nieckowate – największa z nich to dolina rzeki Gilówki stanowiąca formę o szerokości 100 – 600 m. Obszar gminy pomimo, iż nie posiada urozmaiconej rzeźby terenu i jest raczej monotonną równiną z rzadką poprzecinaną dolinami rzecznyymi i wałami wydmorenymi, dzięki dużej lesistości (ok. 41,1 % ogólnej powierzchni), czystemu środowisku cechuje się wysokimi walorami krajobrazowymi i wypoczynkowymi. Lasy mają duże znaczenie dla środowiska naturalnego, a także dla atrakcyjności i promocji gminy.

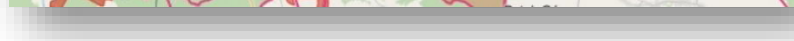
W lasach na terenie gminy przeważają siedliska borowe o dużym zróżnicowaniu wilgotnościowym. Tereny leśne, szczególnie w północnej części cechują się dużą dostępnością i korzystnym mikroklimatem, co sprzyja rozwojowi turystyki. Lasy stanowią pozostałości Puszczy Solskiej, rozmieszczone są nierównomiernie, najbardziej zwarty kompleks leśny znajduje się w centralnej i północnej części gminy. Struktura siedliskowa lasów jest tu różnorodna - wśród siedlisk borowych od najwilgotniejszych siedlisk boru bagiennego poprzez bór mieszany wilgotny, po bór świeży. Występują również płyty boru bagiennego olsu oraz przystumykowego łęgu jesionowołoszowego. Przeważają drzewostany sosnowe (blisko 90%) z domieszką dębu i brzozy. Wśród lasów występują zbiorowiska bagienne (Mechowe Bagno w lasach na terenie sołectwa Mostki, Wilcze Bagno w lasach na terenie sołectwa Majdan Golczański) i roślinność wodna podmokłych zagłębień bezdopływowych. Do rzadkich

gatunków roślin należą występujące w runie leśnym gajnik lśniący i bagno zwyczajne. W lesie pomiędzy Nalepami a Grabą znajduje się obszar z rosiczką okrągłolistną. Lasy znajdujące się w gminie Jarocin posiadają niezwykle bogatą szatę roślinną oraz są ostoją bardzo licznej dzikiej zwierzyny.

Gmina Ulanów

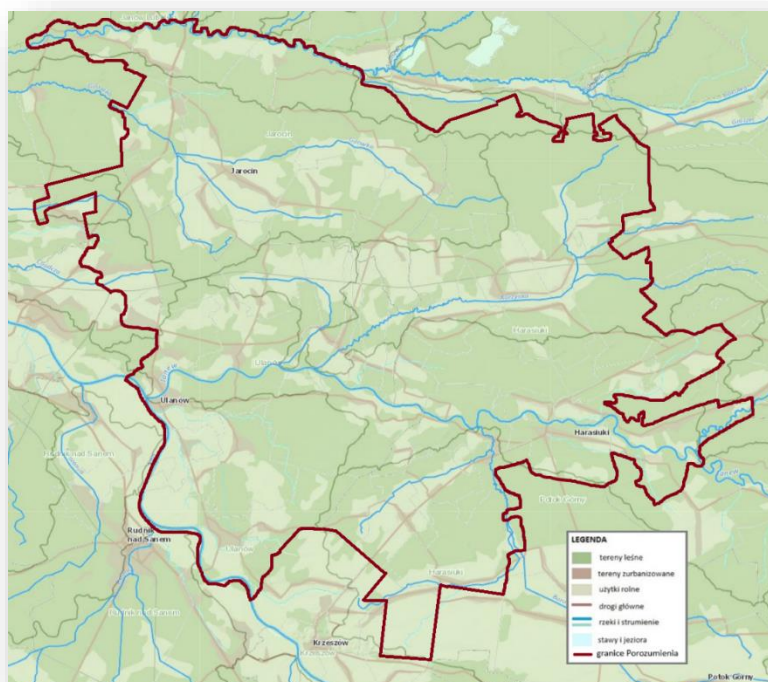
Obszar gminy Ulanów to teren równinny położony na wysokości od 154 m n. p. m. (dolina Sanu) do 205 m n. p. m., w północno – wschodniej części gminy i do 200 m n. p. m. w jej części południowej. Teren generalnie obniża się w części środkowej ku dolinie Tanwi i w części południowo – zachodniej ku dolinie Sanu. Doliny rzeki Tanew a szczególnie Sanu urozmaicają rzeźbę terenu. W zachodniej części gminy dolina Sanu łączy się z równiną stromą skarpą o wysokości 25–30 m, w części południowej skarpą o wysokości do 35 m. Oprócz wcięć dolin rzecznych na urozmaicenie rzeźby mają wpływ występujące sporadycznie w środkowej części gminy wydmy o nieregularnym kształcie i wysokości względnej do 20 m. Spadki terenu na znacznej części gminy nie przekraczają 2%, jedynie w strefach przykrawędziowych i na stokach dochodzą do 20 – 35%.

Obszar gminy objęty jest dużym wpływem klimatu kontynentalnego, który wyraża się w większych rocznych amplitudach temperatury powietrza, wydłużonych okresach upalnego lata i dość długimi zimami. Badany teren ze względu na położenie, rzeźbę, dużą powierzchnię lasów, głębokość występowania wód gruntowych charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami klimatu lokalnego, od rejonów o słabym nasłonecznieniu, dużej wilgotności w obrębie dolin rzek i na terenach obniżonych i płytkim zaleganiu wód gruntowych do 2,0 m p.p.t. do terenów na wysoczyznach, dobrze przewietrzonych o korzystnych warunkach solarnych. Specyficzny mikroklimat występuje w obrębie kompleksów leśnych, cechujący się osłabieniem promieniowania słonecznego, dużą zaciszą, wyrównaną termiką, podwyższoną wilgotnością względną, bakteriologicznym oddziaływaniem olejków eterycznych. Ponadto powietrze nasycone jest jodem. Badania potwierdziły, że zawartość jodu w powietrzu jest zbliżona, a nawet w niektórych przypadkach większa od tej w miejscowościach nadmorskich. Źródłem występowania jodu w atmosferze są łąki i bagna znajdujące się pomiędzy Ulanowem, Glinianką i Bielińcem. Wysokie stężenie jodu występuje w okolicach zbiornika retencyjnego, który powstał między Ulanowem, a Glinianką.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Mapa 7 Sieć wodna na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

Na terenie gminy Harasiuki wyznaczony jest obszar jednolitych części wód powierzchniowych których charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Harasiuki

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Działania z aktualizacji programu wodno-środowiskowego
RW200017229452	Dopł. spod Kiszek	NAT	DOBRY	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: regularny wywóz nieczystości płynnych; - budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Tabela 26 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Jarocin

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Działania z aktualizacji programu wodno-środowiskowego
----------	------------	--------	------------------	------------------------------	--

RW200019229499	Bukowa od Rakowej do ujścia	NAT	DOBRY	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: regularny wywóz nieczystości płynnych; - budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących
RW200017229452	Dopł. spod Kiszek	NAT	DOBRY	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: regularny wywóz nieczystości płynnych; - budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Tabela 27 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Ulanów

lp	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Typ JCWP	Stan wód ogólnie	Potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy - klasa elementów biologicznych
1	Kurzynka	RW20001022889	PNp	zły stan wód	dobry	II
2	Bukowa do Rakowej	RW200010229419	PNp	zły stan wód	umiarkowany	II
3	Bukowa od Rakowej do ujścia	RW200010229499	RzN	zły stan wód	umiarkowany	II
4	Złota	RW200010227349	PNp	zły stan wód	umiarkowany	II
5	Borowina	RW200010228769	PNp	zły stan wód	umiarkowany	III
6	San od Wiśłoka do ujścia	RW20001222999	RwN	zły stan wód	umiarkowany	II
7	Tanew od Łosinieckiego Potoku do ujścia	RW20001122899	RzN	zły stan wód	umiarkowany	II
8	Łada od Osy do ujścia	RW20001122869	RzN	zły stan wód	umiarkowany	III
9	Czartosowa	RW2000102294569	PNp	zły stan wód	umiarkowany	II
10	Dopływ spod Kiszek	RW200010229452	PNp	bd	bd	II

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

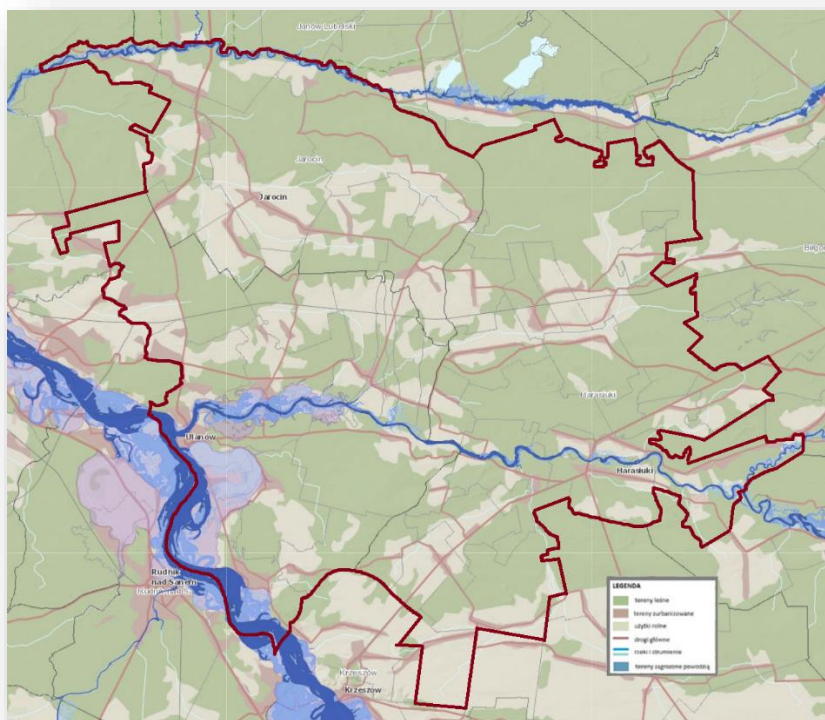
Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla dorzeczy jest opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie zatwierdzony i publikowany przez

właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - ✓ wału przeciwpowodziowego,
 - ✓ wału przeciwsztormowego,
 - ✓ budowli piętrzącej.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią jest wyznaczany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są aktualizowane co 6 lat na podstawie art. 171 ust. 8 tejże ustawy.

Mapa 8 Mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

Gmina Ulanów leży w obszarze problemowym Regionu Górnej-Wschodniej Wisły, Obszaru Dorzecza Wisły. Główne zagrożenie powodziowe w gminie występuje ze strony rzek San oraz Tanew.

Zbiorniki wód podziemnych

Strategiczne znaczenie w gospodarce wodnej danego obszaru mają główne zbiorniki wód podziemnych, stanowiące naturalne zbiorniki wodne, które gromadzą wody podziemne, znajdujące się pod powierzchnią ziemi.

Szczególne znaczenie GZWP wynika przede wszystkim z ich obecnego oraz perspektywicznego zaopatrzenia w wodę w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. Stąd ważna jest jakość zasobów wodnych i przeciwdziałanie zagrożeniom. Wody podziemne narażone są przede wszystkim na zagrożenia związane z działalnością człowieka, a największy wpływ na ich zanieczyszczenie mają ścieki komunalne i przemysłowe oraz składowiska odpadów komunalnych. W obrębie analizowanego obszaru na którym znajdują się GZWP dominują obszary rolnicze, w związku z tym zagrożenie dla wód podziemnych wynika również ze stosowania środków ochrony roślin oraz nawozów mineralnych.

Gmina Harasiuki znajduje się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 119 (kod: PLGW2000119) i 120 (PLGW2000120), których charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Harasiuki

Kod JCWPd	Numer JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW2000119	119	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.
PLGW2000120	120	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

W granicach gminy Harasiuki nie znajdują się główne zbiorniki wód podziemnych, stąd występują ograniczone możliwości poboru tych wód do celów bytowego gospodarstwa.

Gmina Jarocin znajduje się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 119 (kod: PLGW2000119), którego charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29 Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Jarocin

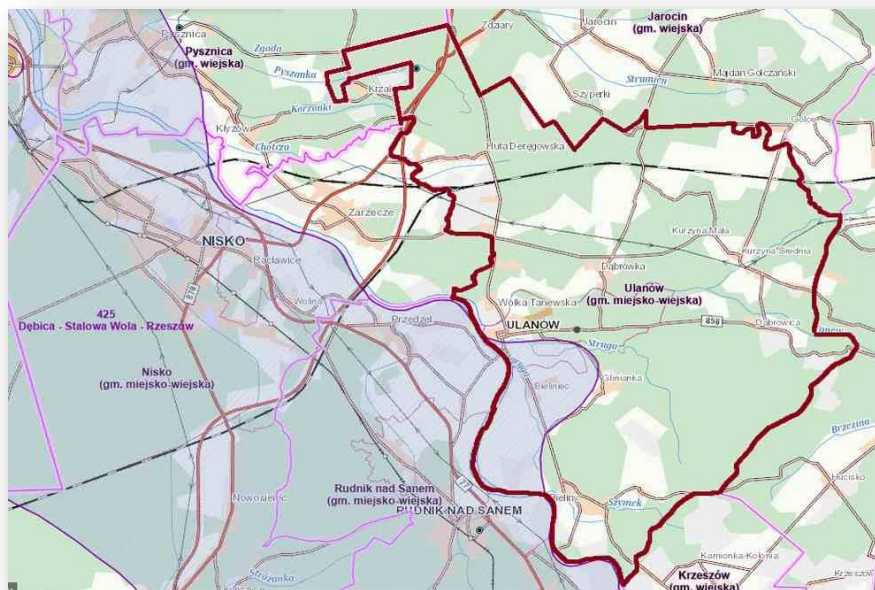
Kod JCWPd	Numer JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW2000119	119	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

W granicach gminy Jarocin nie znajdują się główne zbiorniki wód podziemnych, stąd występują ograniczone możliwości poboru tych wód do celów bytowego-gospodarczych.

Terytorium gminy Ulanów leży w obszarze oddziaływania głównego zbiornika wód podziemnych nr 425 Dębica – Stalowa – Wola - Rzeszów. Jest to zbiornik o typie porowym, położony na głębokości od 10 do 75 metrów (średnia głębokość 20 m), stanowiąc obszar wyznaczony na mocy art.7 do poboru wody przeznaczonej dla ludzi.

Mapa 9 Położenie gminy Ulanów na tle Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Zgodnie z nowym podziałem obszaru Polski na 174 części wód podziemnych, na obszarze gminy Ulanów występują 3 jednolite części JCWPd.

Tabela 30 Jednolite wody podziemne na obszarze gminy Ulanów

Ip	Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Stan JCWDp
1	GW2000120	dobry	dobry	dobry
2	GW2000119	dobry	dobry	dobry
3	GW2000136	dobry	dobry	dobry

Źródło: RZGW w Rzeszowie

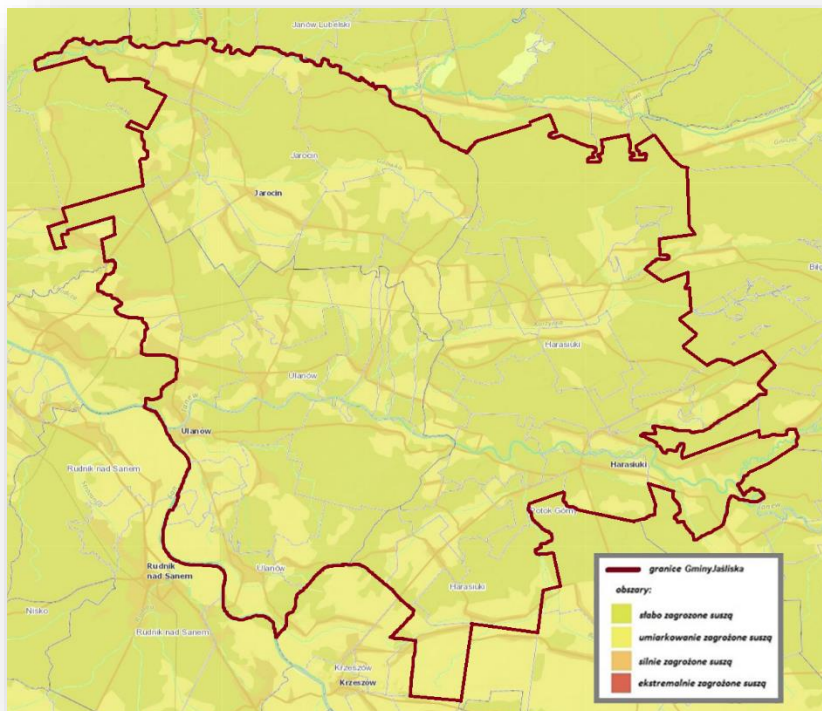
Zagrożenie suszą

Obszar gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, zagrożony jest występowaniem w przeważającej części suszą hydrologiczną. W związku z powyższym, należało by ustalić działania minimalizujące skutki suszy, uwzględniające:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,

- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Mapa 10 Ogólne zagrożenie suszą hydrologiczną i rolniczą na obszarze gmin objętych Strategią

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

Na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, zagrożenie suszą określono jako:

- słabe zagrożenie suszą rolniczą dla całego obszaru SRP;
- silne zagrożenie suszą hydrologiczną dla całego obszaru SRP;
- słabe zagrożenie suszą hydrogeologiczną dla całego obszaru SRP.
- ogólne zagrożenie suszą na analizowanym obszarze określa się jako umiarkowane.

Kluczowym elementem Planu przeciwdziałania skutkom suszy jest katalog działań, który określa konkretne i mierzalne rozwiązania, których wdrożenie ma przyczynić się do ograniczenia skutków suszy. Katalog ten ma wymiar operacyjny, a poprzez zbiór działań realizowane są cele szczegółowe, co z kolei ma przełożenie na cel główny. Plan nie jest planem inwestycyjnym, a prezentuje jedynie plany budowy, przebudowy i remontów urządzeń wodnych, które są zawarte w pozostałych dokumentach planistycznych z zakresu gospodarki wodnej. Na obszarze analizowanym, w okresie 2021-2027 nie zostały zaplanowane przez Wody Polskie do realizacji zadania inwestycyjne z zakresu budowy i przebudowy urządzeń wodnych służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

2.10. Lasy i formy ochrony przyrody

Lasy

Zgodnie z danymi GUS, powierzchnia gruntów leśnych, która obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną, wynosiła w 2023 r. na terenie objętym Strategią 17 623,90 ha, co w stosunku do roku 2019 oznaczało pomniejszenie zasobów o – 7,3 ha. Ok. 47,1 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 8 310,00 ha stanowiły grunty leśne prywatne, a 51,2 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 9 033,14 ha stanowiły grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, które są gospodarowane przez Nadleśnictwa: Rudnik, Rozwadów i Biłgoraj, podlegające administracyjnie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie.

Powierzchnię gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 na przestrzeni lat 2019-2023, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31 Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019 oraz 2023

Gmina Harasiuki		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	8 932,55	8 981,08
Lesistość w %	52,4	52,7
Grunty leśne publiczne w ha	4 581,55	4 625,08
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	4 562,00	4 605,53
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	4 552,39	4 597,24
Grunty leśne gminne ogółem w ha	19,55	19,55
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	4 351,00	4 356,00
Gmina Jarocin		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	3 817,25	3 770,54
Lesistość w %	41,7	41,2
Grunty leśne publiczne w ha	1 372,25	1 370,54
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	1 371,19	1 369,86
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	1 371,19	1 369,86
Grunty leśne gminne ogółem w ha	1,06	0,68

Grunty leśne prywatne ogółem w ha	2 445,00	2 400,00
gmina Ulanów		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	4 881,40	4 872,28
Lesistość w %	40,2	40,1
Grunty leśne publiczne w ha	3 343,40	3 318,28
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	3 082,87	3 057,75
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	3 044,09	3 011,86
Grunty leśne gminne ogółem w ha	260,53	260,53
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	1 538,00	1 554,00
RAZEM gminy SRP		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	17 631,20	17 623,90
Lesistość w %	44,7	45,1
Grunty leśne publiczne w ha	9 297,20	9 313,90
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	9 006,45	9 033,14
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	8 967,67	8 978,96
Grunty leśne gminne ogółem w ha	281,14	280,76
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	8 334,00	8 310,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gminy wchodzące w skład Porozumienia które łącznie miały wskaźnik lesistości w 2023 r. o wartości 45,1%, znajdowały się w czołówce pod względem zasobów leśnych województwa podkarpackiego które wynosiły 38,3% i dla całego kraju - 29,6%.

Wartość wskaźnika lesistości na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32 Wskaźnik lesistości w gminach SRP w 2023 roku

Gmina	Lesistość w %
<i>gmina Harasiuki</i>	52,7
<i>gmina Jarocin</i>	41,2
<i>gmina Ulanów</i>	41,5
<i>razem gminy SRP</i>	45,1
<i>województwo podkarpackie</i>	38,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Formy ochrony przyrody

Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.), środowiskiem nazywamy ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wodę, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne powiązania pomiędzy tymi elementami.

Zgodnie z dokonaną regionalizacją fizycznogeograficzną, mającą na celu wydzielenie obszarów, wykazujących pewien stopień spójności, wynikający m. in. z ich położenia geograficznego, historii rozwoju, czy też wzajemnego powiązania poszczególnych elementów, obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego położony jest w obrębie Lasów Janowskich.

Na terenie analizowanego obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030 występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) obszary chronionego krajobrazu,
- 2) obszary Natura 2000 – ptasie i siedliskowe,
- 3) rezerваты przyrody,
- 4) użytki ekologiczne,
- 5) pomniki przyrody.

Gmina Harasiuki

park krajobrazowy

- Park Krajobrazowy Lasy Janowskie - otulina: 6672.0 ha

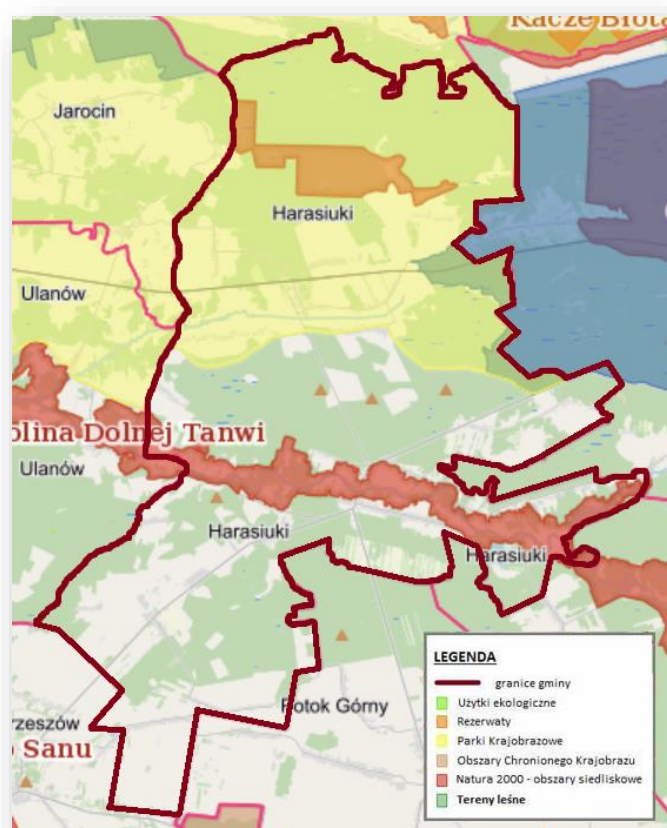
specjalny obszar ochrony (SOO)

- Dolina Dolnej Tanwi: 1161.0 ha
- Bagienne nad Bukową: 532.0 ha Bory

obszar specjalnej ochrony (OSO)

- Puszcza Solska: 382.0 ha

Mapa 11 Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Harasiuki

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

Gmina Jarocin

Na terenie gminy Jarocin występują następujące formy ochrony przyrody:

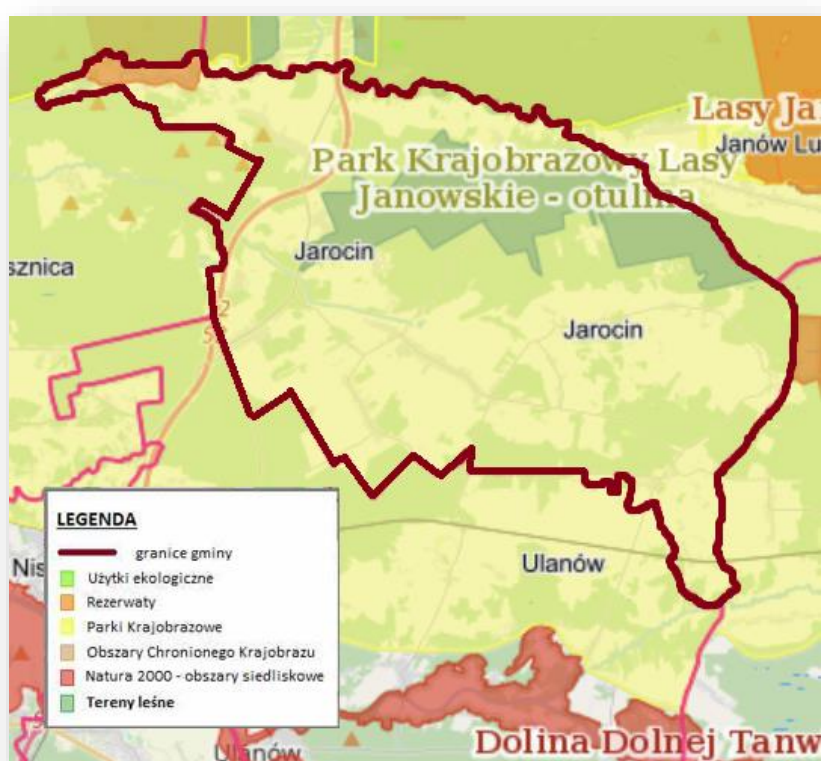
- 1) park krajobrazowy
- 2) obszary Natura 2000 – ptasie i siedliskowe,
- 3) pomniki przyrody:
 - żywe pomniki przyrody,

- dąb szypułkowy w Nalepach,
- grusza „Barbara” w Majdanie Golczańskim.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Cały obszar gminy Jarocin znajduje się w obszarze Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie – otulina. Lasy Janowskie, tworzące środkową i centralną część Puszczy Solskiej, są jednym z największych zwartych kompleksów leśnych w Polsce o cennych właściwościach przyrodniczych i krajobrazowych.

Mapa 12 Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Jarocin

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Gmina Ulanów

Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Ulanów:

park krajobrazowy:

- Park Krajobrazowy Lasy Janowskie (otulina) tereny położone w północnej części gminy obejmujące w przewadze zbiorowiska leśne i łąkowe wsi Huta Deręgowska, Podoliczyny, Borki, Wymysłów, Kurzyna Średnia, które znalazły się w obrębie Otuliny Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie” z mocy uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Tarnobrzegu Nr XXVI/141/88 z dnia 30 marca 1988 r. powierzchnia otuliny na terenie gminy wynosi około 5208 ha, w tym lasy około 2200 ha,

specjalny obszar ochrony (SOO) Natura 2000, obszary siedliskowe:

- Dolina Dolnej Tanwi: 974.0 ha,
- Dolina Dolnego Sanu: 621.0 ha,

użytki ekologiczne:

- tereny bagien i starego koryta Sanu w formie użytków ekologicznych położonych na terenie Leśnictwa Glinianka Są to:
 - Źródłisko „Rozdół” i bagno o powierzchni 0,40 ha, w oddziale leśnym 271 a, b, d;
 - Teren bagna o powierzchni 0,38 ha, w oddziale leśnym 281 b;
 - Stare koryto Sanu o powierzchni 0,40 ha, w oddziale leśnym 296 b.

pomniki przyrody:

- 3 pomniki przyrody żywej na terenie miasta i 9 na terenie gminy:

Na terenie miasta Ulanów:

- topola czarna (przy skrzyżowaniu dróg z Ulanowa do Rudnika i Bielin) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 219/300;
- lipa drobnolistna (obok kościoła pw. św. Jana) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 587/413;
- stanowisko gatunku trawy wydmuchrzycy piaskowej – której naturalny zasięg obejmuje pobraże Bałtyku, (we wschodniej części miasta, obok osiedla domków jednorodzinnych) o powierzchni 0,01 ha, numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 590/440;

Na terenie wsi Bieliny:

- lipa drobnolistna (w sąsiedztwie dworku) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 215/295;
- dąb szypułkowy (na terenie parku podworskiego) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 216/296;
- klon zwyczajny (w centralnej części parku podworskiego), numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 217/297;

Na terenie wsi Huta Deręgowska:

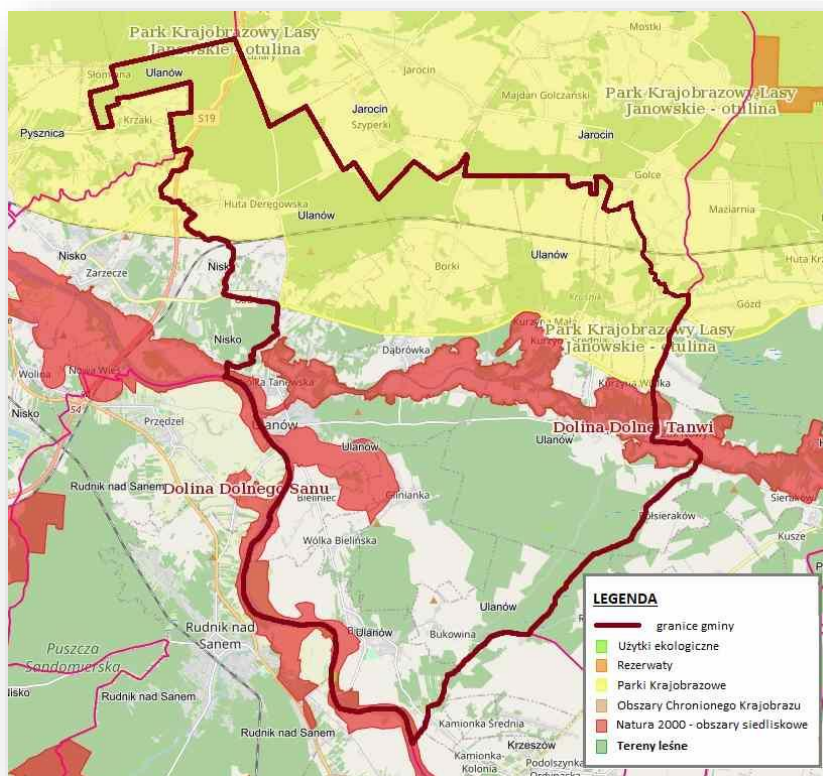
- Buk pospolity (Buk zwyczajny) - *Fagus sylvatica*. Znajduje przy drodze leśnej z Huty Deręgowskiej do Zdzarów po prawej stronie drogi, obok pomnika poległego policjanta.
- Buk pospolity (Buk zwyczajny) - *Fagus sylvatica*. Znajduje przy drodze leśnej z Huty Deręgowskiej do Zdzarów po prawej stronie drogi, obok pomnika poległego policjanta.

Na terenie wsi Wólka Tanewska:

- lipa drobnolistna (na gruncie prywatnym działka numer ewidencyjny 1740) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 585/411;
- dąb szypułkowy (na gruncie prywatnym działka numer ewidencyjny 1740) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 586/412;

Na terenie wsi Dąbrowica (tereny Nadleśnictwa Rudnik):

- lipa drobnolistna „Janina” (oddział leśny 256 c) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 693; Na terenie wsi Glinianka (grunty Nadleśnictwa Rudnik):
- dąb szypułkowy (oddział leśny 279 g) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzeskiego 694.

2.11. Dziedzictwo kulturowe i turystyka

Najstarsze ślady osadnictwa w rejonie gminy Harasiuki sięgają młodszej epoki kamienia (4500-1700 p.n.e.), kiedy to dorzecza Sanu i Tanwi pokryte były dziewiczą puszczą.

- dwie Kapliczki z 1861 w Harasiukach. Drewniane, na czterech słupach, daszek w jednej dwuspadowy, w drugiej czterospadowy, kryte dranicami; z trzech stron oszalowane. Wewnątrz jednej z nich rzeźba św. Jana Nepomucena na słupie o tradycjach rokokowych z w. XIX.
- Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Hucie Krzeszowskiej. Wzniesiony 1766 z fundacji Teresy z Michowskich Zamoyskiej wojewodziny lubelskiej. Parafia erygowana 1776. Restaurowany i powiększony 1882, z tegoż czasu obecna polichromia.
- Dzwonnica w Hucie krzeszowskiej.
- Spichlerz w Hucie krzeszowskiej. Wzniesiony w XVIII/XIX w.
- Kapliczki w Hucie krzeszowskiej z XIX i XX w. Wewnątrz pierwszej rokokowa rzeźba św. Józefa z XVIII/XIX, wewnątrz drugiej rokokowa rzeźba św. Tekli z XVIII/XIX oraz rzeźba Chrystusa Frasobliwego z XIX.
- Kapliczka w Hucie Nowej, drążona w pniu drzewa z daszkiem, wewnątrz rzeźba Chrystusa Frasobliwego ludowa.
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w miejscowości Banachy,
- stara część cmentarza parafialnego,
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w Hucie Krzeszowskiej,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Pęku,
- cmentarz wojenny z I i II wojny światowej w Harasiukach,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Hucisku,
- mogiły wojenne oraz mogiły Powstańców Styczniowych,
- zespół kościoła parafialnego w Hucie Krzeszowskiej.

Wiele jednak z tych obiektów, w szczególności obejmujących mogiły wojenne i Powstańców Styczniowych oraz cmentarze wojenne i miejsca pamięci w poszczególnych miejscowościach wymagają podjęcia działań w zakresie remontu i renowacji. Wskazane jest również utworzenie szlaku historycznego cmentarzy i mogił wojennych oraz miejsc pamięci wraz z montażem tablic informacyjnych i stworzeniem multimedialnej prezentacji umieszczonej na stronie internetowej gminy Harasiuki.

Gmina Jarocin

Z dziedzictwa kulturowego gminy Jarocin do dzisiejszych czasów zachowały się tu nieliczne zabytkowe obiekty. Do najciekawszych obiektów architektury, miejsc pamięci i innych obiektów na terenie gminy można zaliczyć przede wszystkim:

- Kościół pw. Matki Bolesnej w Jarocinie;
- Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Domostawie z 1909 r.;
- Pomnik w Jarocinie poświęcony bohaterskiej postawie mieszkańców wsi w czasie II wojny światowej;
- Kaplica p.w. Najświętszej Marii Panny wybudowana w 1873 r. w Hucie Deręgowskiej,
- Pomnik upamiętniający ofiary Rzezi Wołyńskiej w Domostawie.

Obiekty dziedzictwa kulturowego w gminie Jarocin, są generalnie w dobrym stanie technicznym i wizualnym, w związku z czym nie ma aktualnie potrzeb w zakresie ich odnowy lub renowacji.

Gmina Ulanów

Już w czasach prehistorycznych ludzie zamieszkiwali tereny położone w okolicy ujścia Tanwi do Sanu. Podczas prowadzonych tu badań archeologicznych odkryto narzędzie z epoki brązu (1700–700 p.n.e.), a także cmentarzysko charakterystyczne dla ludów kultury łużyckiej nad Sanem i jego dopływami. Następny okres to Mezolit (3000-1700 p.n.e.), którego mieszkańcy prowadzili osiadły tryb życia i zajmowali się uprawą zbóż i hodowlą zwierząt.

Spośród burzliwej historii tych terenów zachowały się liczne obiekty zabytkowe:

- Kościół Parafialny Św. Jana Chrzciciela i Św. Barbary w Ulanowie, wzniesiony w 1643 r. Fundatorem był chorąży halicki, Jan Hilary Uliński,
- Kościół Św. Trójcy w Ulanowie z XVII wieku, ufundowany przez wojewodę smoleńskiego Jędrzeja Zamojskiego,
- Dawny cmentarz żydowski w Ulanowie. Na cmentarzu znajduje się 150 macew, w większości z XIX wieku.
- Historyczny układ urbanistyczny i krajobrazowy miasta Ulanów,
- Budynek Urzędu Gminy i Miasta w Ulanowie w stylu secesyjnym z XIX wieku – dawna Szkoła Ludowa,
- Kapliczka św. Jana Nepomucena i św. Floriana w Ulanowie zbudowana po roku 1886,
- Kapliczka Św. Rozalii w Ulanowie, wybudowana prawdopodobnie w 1835 roku jako wotum za powstrzymanie epidemii cholery, szalejącej po powstaniu listopadowym,
- Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie, mieszczące się w replice domu w którym urodził się artysta,
- Muzeum Flisactwa Polskiego w Ulanowie, mieszczące się w drewnianym budynku z 1865 roku – niegdyś domu jednego z ulanowskich retmanów. W muzeum gromadzone są zbiory związane z flisacką przeszłością Ulanowa,
- Kościół Parafialny św. Wojciecha w Bielinach z 1730r.,
- Historyczny dwór z przyległym parkiem w Bielinach zbudowany w XVII wieku przez ród Mniszchów,
- Klasztor sióstr Dominikanek w Bielinach wybudowany w 1876r.,
- Kościół parafialny św. Onufrego w Dąbrówce, zbudowany w stylu cerkiewno-podkarpackim ok. r. 1764.,
- Kościół parafialny św. Marii Magdaleny w Kurzynie Średniej, zbudowany w latach 1816-1818,
- Kapliczka w Wólce Tanewskiej, wzniesiona około 1859 roku z fundacji mieszkańców miejscowości,
- Kaplica w Hucie Deręgowskiej, zbudowana w 1903r.,
- Kapliczka w Gliniance z 1933r.,
- Rekonstrukcja przejść granicznych między zaborami – rosyjskim i austriackim w Kurzynie Wielkiej i Bukowinie,
- Cypel - malownicze miejsce dopływu Tanwi do Sanu.
- Kapliczka drewniana w Kurzynie Średniej z 1872 r.

W zakresie dziedzictwa kulturowego gmina Ulanów posiada wyjątkową historię, tradycję oraz wiele zabytków które stanowią dziedzictwo kulturowe całego regionu. Ulanów - siedziba Gminy to

miasteczko z tradycjami flisackimi, zwane Stolicą Flisactwa Polskiego. Tradycje flisackie w Ulanowie obejmują kultywowanie dawnych obrzędów, spławów rzecznych i rzemiosła skutniczego, które zostały wpisane na Listę Niematerialnego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO w 2022 roku. Flisacy w swoich działaniach nawiązują do tradycji flisackich i dążą do rozwijania i kultywowania współczesnych form tegoż dziedzictwa w lokalnej społeczności. Prowadzą turystyczne spływy galarami po rzece San w Ulanowie, biorą udział w spławach tradycyjnej tratwy po rzekach Polski, uczą skutnictwa budując jednostki pływające. Przy instytucji kultury działa Kapela Flisacka. W Ulanowie prowadzone jest również Muzeum Flisactwa Polskiego z bogatymi zbiorami, związanymi z życiem codziennym i pracą flisaków.

Turystyka

Głównym atutem gminy są walory przyrodnicze takie jak czyste powietrze, ukształtowanie terenu, duże obszary leśne, sprzyjające wzrostowi znaczenia turystyki i agroturystyki. Ich rozwój może w przyszłości pełnić istotną rolę w procesie rozwoju ekonomicznego regionu. Za największą atrakcję turystyczną gminy uważa się miejscowość Ulanów położoną w malowniczej okolicy w widłach dwóch rzek Sanu i Tanwi, w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych. Powietrze nasycone jest jodem. Badania potwierdziły, że zawartość jodu w powietrzu jest zbliżona, a nawet w niektórych przypadkach większa, do tej w miejscowości nadmorskich. Źródłem występowania jodu w atmosferze są łąki i bagna znajdujące się pomiędzy Ulanowem, Glinianką i Bielińcem. Wysokie stężenie jodu występuje w okolicach zbiornika retencyjnego, który powstał między Ulanowem a Glinianką.

Najwięcej miejsc noclegowych dostępnych jest w mieście Ulanów wraz z bogatą infrastrukturą rekreacyjno-sportową oraz hotelowo-gastronomiczną.

Szlaki turystyczne na obszarze gmin Porozumienia

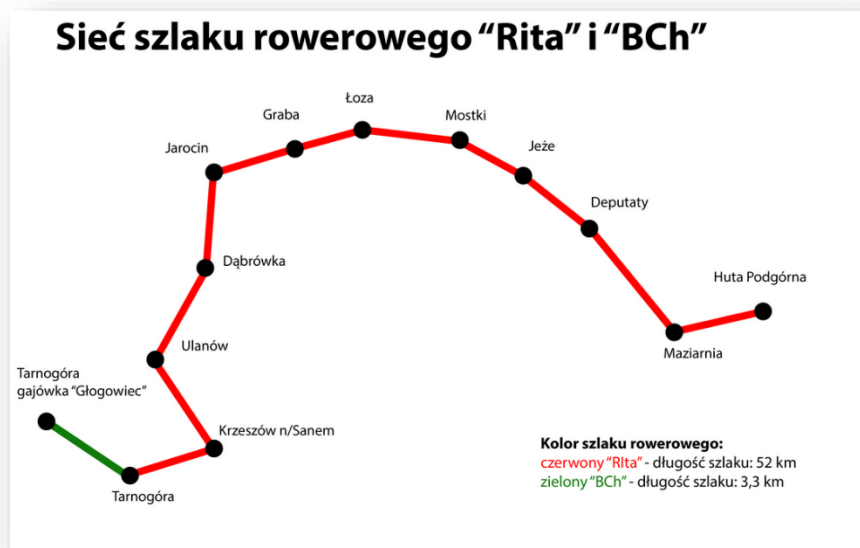
Przez teren gmin Harasiuki, Jarocin i Ulanów przebiega kilka zróżnicowanych tras rowerowych. Wśród tych tras możemy wyróżnić następujące:

- **Green Velo wschodni szlak rowerowy - łącznik niżański nr 301** jest najdłuższym łącznikiem szlaku Green Velo. Jadąc szlakiem od strony Sandomierza, główny szlak rozwidla się w Wólce Tanewskiej prowadząc na północ przez Hutę Deręgowską, a następnie odbija na wschód na Szyperki, Jarocin (zalew Bajorko, Centrum edukacji Ekologicznej), Majdan Golczański, Golce, Maziarnię, Hutę Krzeszowską (zabytkowy Kościół p.w. Podniesienia Krzyża Świętego), Hutę Starą i po 28 km wkracza do województwa lubelskiego w miejscowości Ciosmy. Odcinek ten jest bardzo urokliwy, a ruch samochodowy jest na nim znikomy. W Jarocinie krzyżuje się oraz nakłada z lokalnymi szlakami rowerowymi – Ritą, Historycznym Szlakiem Rowerowym oraz z zielonym szlakiem Atrakcji Turystycznych Regionu – ATR.
- **W Widłach Wisły i Sanu – Zielony Szlak ATR**, długość szlaku: **115 km**. Szlak prowadzi przez 7 gmin powiatu niżańskiego. Na terenie każdej z nich znajduje się miejsce do odpoczynku i planowania dalszej drogi. Szlak zaczyna się w Raclawicach a kończy w Bojanowie. Prowadzi przez miejscowości: Raclawice, Zarzecze, Wólka Tanewska, Ulanów, Dąbrówka, Borki, Szyperki, Jarocin, Graba, Łoza, Mostki, Załomy Majdańskie, Jeże, Deputaty, Maziarnia – Pęk, Maziarnia, Huta Krzeszowska, Sieraków, Pólsieraków, Wólka, Hucisko, Nowa Wieś, Krzeszów Górny,

Podolszynka, Plebańska, Krzeszów, Kopki, Chałupki, Rudnik nad Sanem, Jeżowe, Jeżowe – Kowale, Nowy Nart, Gwoździec, Cisów-Las, Korabina, Bojanów.

- **Szlak Angielskich Lotników – Rita.** Szlak rowerowy „RITA” liczy 52 km, przebiega przez teren 5 gmin tj. Nowej Sarzyny, Krzeszowa, Ulanowa, Jarocina i Harasiuk. Szlak rozpoczyna się we wsi Tarnogóra w miejscu upadku angielskiego ciężkiego bombowca HALIFAX JP 224, a kończy w Hucie Podgórnej, gdzie w nocy z 5/6 czerwca 1944 roku z lotniska polowego ewakuowano 4 członków załogi. Nazwa trasy pochodzi od imienia żony dowódcy samolotu, Pani Rity Storey. Został przeprowadzony mało uczęszczanymi drogami – w 95% o nawierzchni asfaltowej, umożliwia to bezpieczne przemieszczanie się z możliwością zaznajomienia się z ciekawym terenem, zarówno pod względem historycznym jak i przyrodniczym.

Mapa 14 Sieć szlaku rowerowego „RITA”

Źródło: <http://turystyka-nizanski.pl/aktywnie/szlaki-rowerowe/szlakiem-angielskich-lotnikow-rita/>

Gmina Harasiuki

Piękne tereny gminy Harasiuki, położonej w obrębie lasów Janowskich, a także zdrowy klimat i czystość środowiska naturalnego stale przyciągają turystów z różnych części kraju, pragnących aktywnie spędzić czas z pięknymi widokami oraz w bezpośrednim kontakcie z przyrodą. Na terenie gminy znajdują się trasy, na których można uprawiać turystykę rowerową oraz spędzać czas rekreacyjnie. Na terenie gminy działają:

- Ośrodek Jazdy Konnej w Gospodarstwie Agroturystycznym – ZAGRODA BALBINY,
- Zagroda Kowalska w miejscowości Krzeszów Górny, w której można znaleźć ciekawe eksponaty,
- spływy kajakowe po rzece Tanew,

- Ośrodek wczasowy Mono Tennis Camp w Harasiukach. Obiekt usytuowany jest w pobliżu rzeki Tanew z bezpośrednim zejściem do wody. Nieopodal znajduje się popularny wśród turystów zalew Biszczka-Żary. Na terenie ośrodka mieści się pensjonat oraz szeregowo murowane domki wakacyjne, siedem kortów tenisowych, boiska plażowe, mini boisko do piłki nożnej, ścianka wspinaczkowa, basen, dwie sale multimedialne, strzelnice do łuków, wiata ogniskowa.

Gmina Harasiuki położona jest na trasach potencjalnie atrakcyjnych dla turystyki rowerowej, a przez jej teren przebiega Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, a także dla turystyki pieszej, jednak brak odpowiedniego zaplecza, obejmującego miejsca odpoczynku punkty sanitarne, stacje miejsca obsługi rowerów ogranicza jej funkcję jako punktu przystankowego lub docelowego na mapie szlaków regionalnych. W celu rozwoju istniejących tras rowerowych, w tym w szczególności wspomnianego Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo, należy podjąć działania w kwestii budowy nowych ścieżek rowerowych, a największe potrzeby w tym zakresie występują przy drodze powiatowej nr 1041R na odcinku Majdan Golczański - Maziarnia. Nowopowstała ścieżka rowerowa, będąca uzupełnieniem już istniejących, pozytywnie wpłynęłaby na rozwój turystyki rowerowej na tym obszarze.

Gmina Jarocin

Gmina Jarocin jest położona w otulinie Lasów Janowskich, a część terenów gminy została włączona do europejskiej sieci Natura 2000. Pagórkowaty krajobraz przecięty jest rzekami Bukową i Gilówką, a na pierwszej z nich odbywają się spływy kajakowe. Oferta turystyczna gminy Jarocin dotyczy przede wszystkim oferty agroturystycznej oraz możliwości uprawiania równych form turystyki aktywnej, co wynika z faktu, że przez gminę przebiegają szlaki turystyki pieszej i rowerowej, a miejscowości gminy stanowią bazę wypadową w inne atrakcyjne turystycznie miejscowości słynące ze znakomitych zabytków: Leżajsk, Łańcut, Kazimierz n/Wisłą, Nałęczów, Sandomierz, Baranów Sandomierski.

Przez teren gminy przebiegają następujące szlaki:

- ścieżka przyrodniczo-edukacyjna „Przyjazny Las”. Ścieżka znajduje się w lesie przy drodze gminnej Jarocin-Katy. Wzdłuż ścieżki rozmieszczone są tablice interaktywne oraz edukacyjne. Przy ich pomocy uczestnicy zajęć poznają dokładniej leśne zwierzęta i rośliny, strukturę oraz zagrożenia lasu.
- Szlak Nordic Walking Trasa zaczyna się nad zalewem w Jarocinie. Tam też znajduje się tablica z mapką szlaku, ćwiczeniami i informacjami na temat doboru sprzętu. Szlak biegnie przez malownicze tereny leśne należące do nadleśnictwa Katy. Oznaczony jest kolorem czerwonym, a jego długość to 7,5 km,
- Historyczny Szlak Rowerowy Gminy Jarocin. Szlak ma długość ok. 42 km.

Na terenie gminy Jarocin swoje usługi oferuje Stadnina „Nasze Hucuty” w miejscowości Majdan Golczański. Największą atrakcją na terenie gminy jest natomiast Zalew w Jarocinie, będący jedynym tego typu miejscem, gdzie można wypocząć i zrelaksować się nad wodą. To wyjątkowy na mapie gminy obiekt, gdzie obecnie znajdują się plaża z parasolami trzcinowymi, molo, plac zabaw, siłownia plenerowa, miejsce na ognisko, boisko do siatkówki, punkt gastronomiczny, wypożyczalnia sprzętu wodnego oraz scena plenerowa, na której odbywają się lokalne imprezy kulturalne. Jednak brak odpowiedniej infrastruktury, pawilonu magazynowo-gastronomicznego, oświetlonych alejek i ścieżek spacerowych wokół zbiornika wraz z oświetleniem, a także nowoczesnych placów zabaw

i utwardzonego placu przy scenie plenerowej, sprawia, że ta przestrzeń publiczna nie jest w pełni wykorzystywana. Podjęte działania w zakresie budowy infrastruktury turystycznej przy tym zbiorniku wodnym, przyczynią się do wzrostu liczby odwiedzających, rozwoju sportów wodnych i aktywności rodzinnych, wydłużenie sezonu turystycznego i kulturalnego oraz poprawę jakości i estetyki przestrzeni publicznej. Przewiduje się również konserwację zbiornika, co poprawi jakość ekosystemu wodnego i terenów przyległych. Nasadzenia drzew i krzewów pozytywnie wpłyną na wypoczynek na łonie natury i zwiększą atrakcyjność ekologiczną przestrzeni publicznej.

Przy zbiorniku, gmina Jarocin dysponuje dużym obszarem terenu, na którym oprócz wspomnianej już infrastruktury turystycznej, planuje się utworzenie pola biwakowego. Działanie to przyczyni się do stworzenia miejsca turystyki długookresowej, co pozwoli na wydłużenie sezonu turystycznego i zatrzymanie turystów na dłużej. Celem utworzenia pola biwakowego jest stworzenie infrastruktury turystycznej, mającej na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Jarocin oraz wspieranie lokalnej gospodarki poprzez rozwój turystyki.

W uzupełnieniu do wymienionej powyżej infrastruktury turystycznej oraz w związku z coraz bardziej popularną formą aktywności w okresie od jesieni do wiosny jaką jest morsowanie, gmina Jarocin planuje również utworzenie kompleksu rekreacyjnego dla morsów, w ramach którego zainstalowane dwóch saun w różnych wielkościach, wykonanie z drewna i wyposażone w zewnętrzne piece opalane drewnem oraz w taśmy LED zamontowane zewnątrz. Dodatkowo dokonano by montażu dwóch halogenów skierowanych na lustro wody, co zwiększyłoby bezpieczeństwo uczestników zimowych kąpeli, oświetlenia wokół kompleksu oraz wybudowano by dwie drewniane altany, w celu zadaszenia saun.

Gmina Ulanów

Walory naturalne sprawiły, że w gminie powstają gospodarstwa agroturystyczne. Turyści poza przyrodą podziwiać mogą wiele cennych obiektów zabytkowych - dwór, kościoły, kapliczki. Duży wpływ na potencjał turystyczny miasta Ulanów i całej gminy ma produkt turystyczny jakim jest flisactwo, które wpisane na Listę Niematerialnego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO oraz związane z tym kultywowanie tradycji flisackiej.

Znaczna część gminy to kraina lasów wolnych od wszelkich skażeń i zanieczyszczeń. Raj dla wędkarzy i grzybiarzy, amatorów wspianiałych krajobrazów oraz pachnących żywicą lasów. Pozwala na wypoczynek w symbiozie z naturą gwarantujący pełną regenerację sił fizycznych, kojąco wpływając na psychikę i uodparniając na trudy codziennego życia. Do dyspozycji turystów gmina oferuje:

Trasy turystyczne i rowerowe:

- szlak żółty turystyki pieszej Bieliny-Ulanów Dolina Dolnego Sanu,
- szlak niebieski „Nadsańska Droga Św. Jakuba”,
- Szlak architektury drewnianej - trasa IX tarnobrzezsko – nizańska,
- Trasa kajakowa "Śladami Bobrów" Harasiuki – Ulanów,
- Szlak wodny "Błękitny San" - San nizinny,
- szlak rowerowy Green Velo (Szlak Wschodni),
- Podkarpacka Trasa rowerowa "Wzdłuż Sanu",
- Szlak rowerowy Bataliony Chłopskie

Ośrodki rekreacyjne:

- Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy „Tanew”,
- Ośrodek Jazdy Konnej „Tanew”,
- Spływy Galarami Bractwo Flisackie,
- „Flisackie Spływy” Mieczysław Łabęcki w Ulanowie,
- Przystań rzeczna i próg na Tanwi w Ulanowie,
- Kajaki SIL Przystań w Dąbrówce.

W kwestii turystyki rowerowej, na terenie Gminy Ulanów na koniec 2024r. istniało ponad 15 km ścieżek rowerowo-piesznych utrzymanych w bardzo dobrym stanie, które obejmowały:

- ścieżkę rowerową w Dąbrówce o długości 0,5 km, która łączy drogą rowerowo-pieszą część tej miejscowości z dalszą częścią w miejscowościach Dąbrówka i Kurzyna Średnia;
- droga rowerowo-pieszna łącząca miejscowości Dąbrówka i Kurzyna Średnia o długości 2,24 km. W miejscowościach tych znajdują się zabytkowe kościoły wchodzące w szlak architektury drewnianej. W Dąbrówce przy rzece Tanew wybudowana jest przystań kajakowa, do której turyści na rowerach mogą dojechać;
- ścieżka rowerowo-pieszna od Ulanowa do Bielin o długości 6,6 km, która łączy dwie turystyczne miejscowości Ulanów i Bieliny, gdzie znajdują się liczne zabytki i atrakcje turystyczne;
- ciąg rowerowo-pieszny na odcinku Huta Deręgowska – Szyperki o długości 1 km;
- trasa Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo o długości blisko 5 km.

Należy wskazać, że istnieje uzasadniona potrzeba dobudowania ścieżek rowerowych na odcinkach Borki – Dąbrówka oraz Kurzyna – Dąbrowica, przy drogach powiatowych nr 1039R oraz 1064R. Budowa tych ścieżek rowerowych ma kluczowe znaczenie dla rozwoju spójnej i bezpiecznej turystycznej infrastruktury rowerowej na terenie Gminy i Miasta Ulanów. Odcinek przy drodze 1039R stanowi istotne połączenie z nowo wybudowaną ścieżką wzdłuż drogi powiatowej 1048R Zdziary–Banachy, a jego zakończenie w miejscowości Dąbrówka stwarza naturalne powiązanie z atrakcyjnymi turystycznie miejscami, takimi jak zabytkowy kościół pw. św. Onufrego i Niepokalanego Serca NMP, w którym zachowały się unikatowa polichromia z 1883 r. oraz autentyczny dzwon z datą budowy świątyni. Ten historyczny obiekt, stanowi ważny punkt krajoznawczy i kulturowy w regionie, wzmacniając turystyczną wartość planowanej inwestycji. W Dąbrówce znajduje się również przystań kajakowa, a także mają swój początek malownicze, biegnące gruntowymi drogami trasy wzdłuż brzegów rzeki Tanew w kierunku Ośrodka Wypoczynkowego w Ulanowie oraz przebiegającej przez zabytkową część Ulanowa trasę Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo. Na trasie planowanej do wybudowania ścieżki rowerowej znajdują się obecnie wiaty turystyczne, zarówno na terenie miejscowości Borki, jak i Dąbrówka. Turyści rowerowi mogą zatrzymać się w tych miejscach, odpocząć, napalić ognisko.

Z kolei ścieżka rowerowa na odcinku od Dąbrowicy w stronę Kurzyny, przy której zlokalizowane są przystań kajakowa przy rzece Tanew, plac zabaw, altana turystyczna oraz boisko sportowe, łączy się z istniejącym ciągiem rowerowo-piechym przy drodze powiatowej Nr 1048R Zdziary-Banachy, a pośrednio również z trasą Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo. Nowo wybudowany odcinek ścieżki doprowadzi do miejsc zabytkowych, atrakcyjnych turystycznie w Kurzynie Średniej tj. zabytkowa kapliczka, kościół wpisany do szlaku architektury drewnianej.

Nowe odcinki ścieżek rowerowych stanowiąc będą element budowy spójnej sieci tras rowerowych w gminie Ulanów. Położenie w pobliżu doliny Tanwi nada im walory krajobrazowe i rekreacyjne, a w przyszłości pozwoli na połączenie z innymi odcinkami o znaczeniu ponadlokalnym. Inwestycja przyczyni się do rozwoju turystyki rowerowej, zwiększając atrakcyjność gminy jako miejsca wypoczynku i aktywnej rekreacji.

2.12. Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, opracowywane dla poszczególnych gmin. Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany, jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej.

Optymalnym rozwiązaniem w kształtowaniu polityki przestrzennej każdej z gmin byłoby uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich ich terenów zurbanizowanych. Jednak w obecnej sytuacji ekonomicznej gmin oraz obowiązujących przepisów prawnych dot. ochrony przyrody, jest to rozwiązanie trudne i czasochłonne w realizacji.

Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Gmina Harasiuki

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Harasiuki określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Harasiuki przyjęte uchwałą Rady Gminy Harasiuki nr XXV/152/2020 z dnia 27 listopada 2020 roku.

Zgodnie z danymi GUS z 2023 r. na terenie gminy Oleszyce obowiązuje 9 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z tego 6 planów zostało sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 245,0 ha, co stanowi 1,5 % całkowitej powierzchni gminy. W 2023 r. wydanych zostało 53 decyzje o warunkach zabudowy oraz 10 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Harasiuki

Rodzaj decyzji	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	8	13	7	8	10
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	38	41	66	66	53
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	21	29	27	45	24
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	1	8	2	1	3
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	16	4	37	20	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Jarocin

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Jarocin określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jarocin przyjęte uchwałą Rady Gminy Jarocin Nr XXVII/239/01 z dnia 27 grudnia 2001 r. Zgodnie z danymi GUS z 2023 r. na terenie gminy Jarocin obowiązuje 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z tego 8 planów zostało sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 156,0 ha, co stanowi 1,7 % całkowitej powierzchni gminy. Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane także poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2023 r. wydanych zostało 26 decyzji o warunkach zabudowy oraz 7 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34 Liczba decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Jarocin

<i>Rodzaj decyzji</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	6	2	7	6	7
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	29	42	43	35	26
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	21	23	34	23	20
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	0	3	1	4	0
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	8	16	8	8	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Ulanów

Rada Miejska w Ulanowie uchwałą Nr XXII/156/2001 z dnia 30 kwietnia 2001 r. uchwaliła studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Ulanów jako akt określający politykę przestrzenną miasta i gminy. Zasięg studium obejmuje zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą teren gminy i miasta w granicach administracyjnych o powierzchni 111,48 km²

Zgodnie z danymi GUS z 2023 r, na terenie gminy i miasta Ulanów obowiązują 73 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, z tego 33 plany zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 68 ha, co stanowi 0,6 % całkowitej powierzchni gminy.

Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2023 r. wydanych zostało 213 decyzji o warunkach zabudowy oraz 36 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Uchwałą Rady Miejskiej w Ulanowie Nr VI/30/2024 z dnia 30 października 2024 r. Gmina Ulanów przystąpiła do sporządzania Planu Ogólnego Gminy i Miasta Ulanów.

Plan ogólny gminy obejmuje całą gminę, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu. Jego zadaniem jest określenie podstawowych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz stworzenie ram dla wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan ogólny gminy to obowiązkowy dokument planistyczny, który zastępuje dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Określa on podstawowe kierunki rozwoju przestrzennego gminy, strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne.

Tabela 35 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Ulanów

Rodzaj decyzji	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	16	13	12	14	16
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	52	64	60	56	63
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	50	54	44	54	49
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	3	3	3	1	4
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	0	7	13	1	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 36 Planowanie przestrzenne łącznie na terenie gmin

obszar	Ilość planów zagospodarowania przestrzennego ogółem	Plany zagospodarowania przestrzennego na podst. Ustawy z dn. 27.03.2003	Powierzchnia objęta planami ogółem [ha]	Udział powierzchni objętych planami do powierzchni całkowitej [%]
<i>gmina Harasiuki</i>	9	6	245,0	1,5
<i>gmina Jarocin</i>	10	8	156,0	1,7
<i>gmina Ulanów</i>	73	33	68,0	0,6
<i>RAZEM gminy SRP</i>	92	47	469,0	1,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.13. Infrastruktura komunikacyjna

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno-gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będącym elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1376 z późn. zm.) na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Droga krajowa

Przebiega przez teren gminy Jarocin – S 19 „Via Carpatia”, ze zjazdem w Zdziarach,

Drogi wojewódzkie

Na terenie objętym Strategią występują dwie drogi wojewódzkie:

- Droga wojewódzka DW 858 - przebiegająca przez gminy: Ulanów oraz Harasiuki:
- Droga wojewódzka DW878, przebiegająca przez gminy: Ulanów i Jarocin,

Gmina Harasiuki

Przez obszar gminy przebiega dwanaście dróg powiatowych o łącznej długości ok. 78,3 kilometrów w granicach gminy:

- 1041 R Jarocin - Huta Krzeszów,
- 1045 R Harasiuki -Janów Lubelski,
- 1046 R Huta Podg.-Huta Stara,
- 1047 R Huta Krzesz.-Ciosmy,
- 1048R Zdziary – Banachy,
- 1065 R Harasiuki – Lipiny,
- 1066 R Harasiuki - Gózd Lipiński,
- 1067 R Łazory - Bidaczów Stary,
- 1068 R Wólka – Pólsieraków,
- 1069 R DW 858 – Krzeszów,
- 1070R Bieliny - Nowa Wieś,
- 1072R Podolszynka Ord.-Lipiny.

Uzupełnieniem sieci dróg na terenie gminy Harasiuki są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 25 km:

- 102101 R Pęk,
- 102102 R Huta Podgórna-Szeliga-Ciosmy,
- 102103 R Maziarnia-Gózd,
- 102104 R Gózd,
- 102105 R Huta Nowa-Huta Stara,
- 102106 R Rogóżnia-Banachy,
- 102107 R Łazory- PCB Harasiuki,
- 102108 R Derylaki,
- 102109 R Sieraków-Kurzyna,
- 102110 R Żuk Stary,
- 102111 R Harasiuki (Matybudy),
- 102112 R Sieraków – Kusze,

- 102113 R Droga powiatowa nr 1046R-Przejazd PKP,
- 102114 R Droga powiatowa nr 1041R-Kompleks Karlicha.

Gmina Jarocin

Na terenie gminy Jarocin znajdują się drogi powiatowe o łącznej długości ok. 44 kilometrów w granicach gminy. Przez obszar gminy przebiega dziewięć dróg powiatowych:

- 1036 R Domostawa - Szwedz ,
- 1037R Zdziary - Mostki Bukowa,
- 1038 R Majdan Golcz.- Golce,
- 1039 R Jarocin – Ulanów,
- 1040 R Szyperki – Mule,
- 1041R Jarocin - Huta Krzeszowska,
- 1043 R Mule – Golce,
- 1044 R Golce - Kurzyna Średnia,
- 1049R DK19 - Szyperki - Jarocin

Uzupełnieniem sieci dróg na terenie gminy Jarocin są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 87,54 km.

Gmina Ulanów

Tabela 37 Drogi na terenie gminy Ulanów

lp	Nr drogi	Nazwa drogi/ulicy	lp	Nr drogi	Nazwa drogi/ulicy
Droga krajowa					
1	S19	Via Carpatia			
Drogi wojewódzkie					
1	DW 858	Zarzecz-Szczebrzeszyn	2	DW 878	Janów Lubelski-Dylągówka
Drogi powiatowe					
1	1044R	Golce-Kurzyna Średnia	7	1062R	ul. Podolszynka Ordynacka
2	1049R	drogi S19 – Huta Deręgowska	8	1063R	ul. Lipnik
3	1060R	Ulanów – Rudnik	9	1063R	Ulanów - Wólka Bielińska
4	1060R	Ul. Rudnicka	10	1064R	Kurzyna – Dąbrowica,
5	1061R	ul. Kościuszki	11	1070R	Bieliny – Nowa Wieś
6	1062R	ul. Bielinecka	12	1076R	Bieliny – Rudnik
Drogi gminne					

1	102828R	Zwolaki	43	102840R	Bieliny-Podlesna
2	102208R	Szyperki-Huta Deręgowska	44	102841R	Bieliny-Zawiejska
3	102801R	Huta Deręgowska-pałki	45	102842R	Bieliny-Niwa
4	102802R	Mule-Tobyłka	46	102843R	Bieliny-Płończyska
5	102803R	Wólka Tanewska-Zagóra	47	102844R	Bieliny-Parkowa
6	102804R	Wólka Tanewska-Wołoszyny	48	102845R	Bieliny-Mokradło
7	102805R	Wólka Tanewska-Podbór	49	102846R	Bieliny-Rędziny
8	102806R	Wólka Tanewska-Zadąbrowa	50	102849R	Glinianka-Łączki
9	102807R	Wólka Tanewska-Folwark	51	102850R	ul.Buli
10	102808R	Wólka Tanewska-Szewcy	52	102851R	ul.Sikorskiego
11	102808R	Wólka Tanewska- Suchelaski	53	102851R	ul.Sienkiewicza
12	102809R	Wólka Tanewska-Wymysłów	54	102852R	ul.Partyzantów
13	102809R	Wólka Tanewska-Żabie	55	102853R	ul.Bohaterów Września
14	102810R	Wólka Tanewska-ul.Cegielniana	56	102854R	ul.Poniatowskiego
15	102811R	Wólka Tanewska-Piaski	57	102855R	ul.Bohaterów Września
16	102811R	Wólka Tanewska-ul.Piaski	58	102856R	ul.Sandomierska
17	102812R	Wólka Tanewska-ul.Kręta	59	102857R	ul.Św. Jana
18	102813R	Wólka Tanewska-Tobyłka	60	102858R	ul.Cicha
19	102814R	Wólka Tanewska-ul.Błonie	61	102859R	ul.Św. Barbary
20	102815R	Dąbrówka-Podbuk	62	102860R	ul.Dąbrowskiego
21	102816R	Podosiczna-Podbuk	63	102861R	ul.Głowackiego
22	102817R	Wólka Tanewska, Żabie-Jeziórko	64	102862R	ul.Tanewska
23	102818R	Podbuk-Mieszycze-Jeziórko	65	102863R	ul.Jagiellończyka
24	102819R	Borki-Podosiczna	66	102864R	ul.Kościelna
25	102820R	Borki-Dyjaki	67	102865R	ul.Koszykarska
26	102821R	Borki,Koszary-Wymysłów	68	102866R	ul.Podwale
27	102821R	Dyjaki-Kurzyna Mała	69	102867R	ul.Glinianecka
28	102822R	Majdan-Kurzyna Mała	70	102868R	ul.Mickiewicza
29	102823R	Ruda-Majdan	71	102869R	ul.Cmentarna
30	102824R	Kurzyna Wielka-Zarowie	72	102870R	ul.Św. Zofii

31	102825R	Kurzyna Średnia-Mieszycze	73	102871R	ul.Folwarczna
32	102826R	Dąbrówka-Ruda	74	102872R	ul.Nowa
33	102827R	Wólka Tanewska-ul.Krótką	75	102873R	ul.1-go Maja
34	102830R	Dąbrowica-Buława	76	102874R	ul.Flisaków
35	102831R	Glinianka-Bieliny	77	102875R	ul.Retmańska
36	102832R	Bieliniec za stodołami	78	102876R	ul.Konopnickiej
37	102833R	Bieliniec-Kępa	79	102877R	ul.Turystyczna
38	102834R	Glinianka-Wółczańska	80	102878R	ul.Podlądzie
39	102836R	Glinianka-Rzeczna	81	102879R	ul.Słowackiego
40	102837R	Glinianka-Leśna	82	102880R	ul.Szewska
41	102838R	Bukowina-Dąbrowica	83	102881R	ul.11-go Listopada
42	102839R	Stok-Bukowina	84	102882R	ul.Lipnik

Źródło: Urząd Gminy w Ulanowie

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące mosty:

- Most na rzece San w Ulanowie w ciągu drogowym Nr 1060 Ulanów - Kolonia Przędzel – Rudnik,
- Most na rzece Tanew w ciągu drogowym nr 858 Szczebreszyn – Zarzecze,
- Most na rzece Tanew w Dąbrówce w ciągu drogowym nr 1039 Jarocin – Dąbrówka – Ulanów,
- Most w miejscowości Dąbrowica w ciągu drogowym nr 1064 Kurzyna Średnia-Dąbrowica,
- Mosty w miejscowości Kurzyna Mała, Kurzyna Średnia, Zdziary - Banachy,

Drogi obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego znajdują się w zróżnicowanym stanie technicznym, a utrzymywane są poprzez przeprowadzanie remontów nawierzchni lub też przebudowę.

Niekorzystną cechą istniejącego układu komunikacyjnego w gminie Harasiuki są braki w podziale przestrzeni drogowej dla jej uczestników ruchu. Ten problem w szczególności dotyczy rowerzystów i pieszych, którzy z braku wydzielonych chodników i ścieżek rowerowych poruszają się po jezdni. Istniejące już chodniki wymagają uzupełnienia i rozwoju w kierunku rozbudowy.

Komunikacja kolejowa:

Przebiegają tutaj dwie równoległe linie kolejowe, korzystające ze wspólnego torowiska:

- szerokotorowa linia kolejowa nr 65, tzw. Linia Hutnicza Szerokotorowa, relacji Hrubieszów – Sławków k. Katowic (dla linii tej Huta Deręgowska pełni funkcję mijanki),
- normalnotorowa linia kolejowa nr 66 relacji Zwierzyniec – Stalowa Wola (dla linii tej Huta Deręgowska pełniła funkcję przystanku osobowego).

2.14. Mieszkalnictwo i infrastruktura techniczna

Gospodarka mieszkaniowa

Jednym z podstawowych zadań własnych gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. Gminy powinny posiadać własne zasoby mieszkaniowe, zarządzane w taki sposób, żeby potrzeby rodzin mających dochody niepozwalające na zakup własnego mieszkania zostały zaspokojone.

Według danych GUS z 2023 roku, na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030 znajdowało się 6 008 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 586 640 m², a w odniesieniu do roku 2019 ich liczba wzrosła 211. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie w roku 2019 i 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38 Zasoby mieszkaniowe na terenie gmin Strategii Rozwoju Ponadlokalnego

Zasoby mieszkaniowe		Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	Przeciętna liczba osób na mieszkanie
Jednostka miary		szt.	szt.	m ²	m ²	m ²	m ²
gmina Harasiuki	2019	1 840	7 503	172 286	93,6	28,4	3,30
	2023	1 858	7 792	177 700	95,6	31,0	3,08
gmina Jarocin	2019	1 438	6 555	143 168	99,6	26,7	3,74
	2023	1 527	7 060	152 671	100,0	30,2	3,31
gmina Ulanów	2019	2 519	10 972	244 304	97,0	29,6	3,28
	2023	2 623	11 691	256 269	97,7	32,6	3,00
gminy SRP RAZEM	2019	5 797	25 030	559 758	96,73	28,23	3,44
	2023	6 008	26 543	586 640	97,77	31,27	3,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wielkość zasobów mieszkaniowych oraz stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie tych zasobów, określany jest poprzez wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców. Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego ten wskaźnik kształtował się w roku 2023 na poziomie:

- gmina Harasiuki – 324,4
- gmina Jarocin – 301,8
- gmina Ulanów – 333,5

Dla porównania, wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców dla województwa podkarpackiego wynosił 347,8 oraz dla całego kraju wynosił 419,3

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gmin do urządzeń techniczno-sanitarnych. Od roku 2019 do końca 2023, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej powiększyła się o 393, wyposażonych w kanalizację wzrosła o 485, a dostęp do gazu z sieci uzyskało 483 mieszkań.

Tabela 39 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne

Wyszczególnienie	2019		2023	
	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań
Gmina Harasiuki				
<i>Wodociąg</i>	1 763	95,8	1 815	97,7
<i>Ustęp splukiwany</i>	1 386	75,5	1 509	81,2
<i>Gaz sieciowy</i>	86	4,7	189	10,2
Gmina Jarocin				
<i>Wodociąg</i>	1 354	94,2	1 487	97,4
<i>Ustęp splukiwany</i>	1 285	89,4	1 431	93,7
<i>Gaz sieciowy</i>	0	0	0	0
Gmina Ulanów				
<i>Wodociąg</i>	2 358	93,6	2 566	97,8
<i>Ustęp splukiwany</i>	2 085	82,8	2 303	87,8
<i>Gaz sieciowy</i>	1 130	44,9	1 510	57,6
Obszar Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na lata 2024-2030				
<i>Wodociąg</i>	5 475	94,4	5 868	97,6
<i>Ustęp splukiwany</i>	4 758	82,0	5 243	87,2
<i>Gaz sieciowy</i>	1 216	20,9	1 699	28,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Budownictwo

W latach 2019 – 2023 na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, oddano łącznie do użytkowania 227 budynków, w tym 204 budynków mieszkalnych oraz 23 budynki niemieszkalne. Podstawowe informacje przedstawione w poniższej tabeli dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2019 – 2023. Przedstawione dane o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych.

Tabela 40 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2019 – 2023. Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Harasiuki</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	<i>szt.</i>	19	11	9	11	10
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	<i>szt.</i>	3,1	1,9	1,5	1,9	1,7
<i>Ilość izb ogółem</i>	<i>szt.</i>	115	69	53	66	59
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>m²</i>	2 163	1 546	1 322	1 272	1 281
<i>gmina Jarocin</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	<i>szt.</i>	24	18	21	21	15
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	<i>szt.</i>	4,5	3,5	4,1	4,1	3,0
<i>Ilość izb ogółem</i>	<i>szt.</i>	139	95	108	110	81
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>m²</i>	3 165	2 169	2 595	2 528	1 713
<i>gmina Ulanów</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	<i>szt.</i>	16	24	21	24	11
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	<i>szt.</i>	1,9	3,0	2,6	3,0	1,4
<i>Ilość izb ogółem</i>	<i>szt.</i>	91	132	116	137	64
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>m²</i>	1 975	3 291	3 010	3 556	1 441
<i>Gminy SRP RAZEM</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	<i>szt.</i>	59	53	51	56	36

<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	szt.	3,1	2,8	2,7	3,0	2,0
<i>Ilość izb ogółem</i>	szt.	345	296	277	313	204
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	m²	7 303	7 006	6 927	7 356	4 435

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 41 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2019 - 2023

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Gmina Harasiuki</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	szt.	6	12	7	4	5
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	szt.	511	819	676	435	356
<i>Kubatura ogółem</i>	m²	2 585	3 966	3 415	1 966	1 868
<i>Gmina Jarocin</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	szt.	16	11	12	18	8
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	szt.	1 056	886	930	1 316	443
<i>Kubatura ogółem</i>	m²	5 366	5 143	4 723	6 890	2 036
<i>Gmina Ulanów</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	szt.	14	12	8	5	10
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	szt.	1 474	943	545	439	2 819
<i>Kubatura ogółem</i>	m²	7 932	5 012	2 643	2 100	18 877
<i>Gminy SRP RAZEM</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	szt.	36	35	27	27	23
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	szt.	3 041	2 648	2 151	2 190	3 618
<i>Kubatura ogółem</i>	m²	15 883	14 121	10 781	10 956	22 781

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 realizowane są przez:

1. Zakład Usług Komunalnych w Harasiukach,
2. Gminny Zakład komunalny Sp. z o.o. w Jarocinie,
3. Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ulanowie.

Tabela 42 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2019 oraz 2023

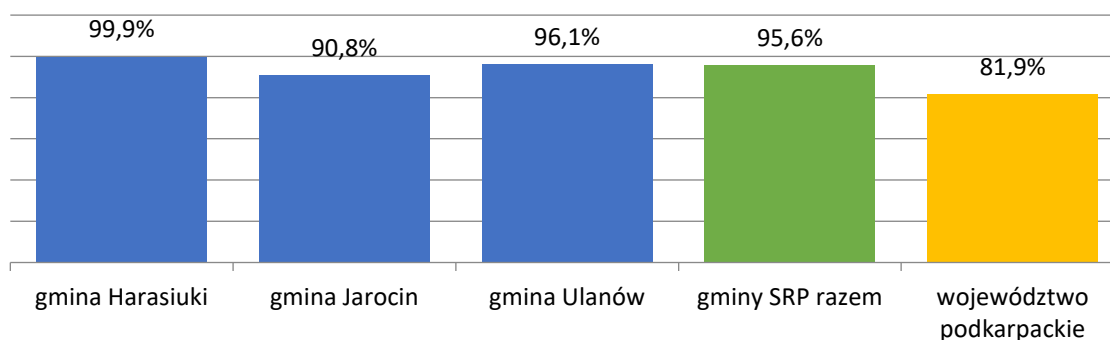
<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Gmina Harasiuki</i>			
<i>Długość czynnej sieci</i>	<i>km</i>	<i>102,0</i>	<i>115,3</i>
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	<i>1 820</i>	<i>1 891</i>
<i>Awarie sieci wodociągowej</i>	<i>szt.</i>	<i>6</i>	<i>16</i>
<i>Woda dostarczona gospodarstwom domowym</i>	<i>dam³</i>	<i>132,1</i>	<i>129,8</i>
<i>Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca</i>	<i>m3</i>	<i>21,6</i>	<i>22,6</i>
<i>Gmina Jarocin</i>			
<i>Długość czynnej sieci</i>	<i>km</i>	<i>88,6</i>	<i>91,2</i>
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	<i>1 327</i>	<i>1 584</i>
<i>Awarie sieci wodociągowej</i>	<i>szt.</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Woda dostarczona gospodarstwom domowym</i>	<i>dam³</i>	<i>128,6</i>	<i>128,6</i>
<i>Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca</i>	<i>m3</i>	<i>23,9</i>	<i>25,3</i>
<i>Gmina Ulanów</i>			
<i>Długość czynnej sieci</i>	<i>km</i>	<i>113,6</i>	<i>119,9</i>
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	<i>2 363</i>	<i>2 414</i>
<i>Awarie sieci wodociągowej</i>	<i>szt.</i>	<i>0</i>	<i>3</i>
<i>Woda dostarczona gospodarstwom domowym</i>	<i>dam³</i>	<i>209,1</i>	<i>197,0</i>
<i>Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca</i>	<i>m3</i>	<i>25,3</i>	<i>25,0</i>
<i>Gminy SRP RAZEM</i>			

Długość czynnej sieci	km	304,2	326,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	5 510	5 889
Awarie sieci wodociągowej	szt.	10	24
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam³	469,8	455,4
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	23,6	24,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najlepszym wynikiem pod względem liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej na terenie gmin objętych Strategią może poszczycić się gmina Harasiuki (99,9 %), zaś najmniejszy wynik osiągnęła gmina Jarocin (90,8 %). Ogólnie dla całego obszaru wynik wynosi 95,6 %, i jest znacznie wyższy od wyniku województwa podkarpackiego który wynosi 81,9 %.

Wykres 17 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój sieci wodociągowej ma ogromne znaczenie w kontekście ocieplenia się klimatu oraz spadającego rok rocznie poziomu wód gruntowych, zwłaszcza na terenach objętych suszą hydrologiczną, a właśnie do takich zalicza się gminy objęte Strategią.

Sieć kanalizacyjna

Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków realizowane są w poszczególnych gminach za pomocą kanalizacji zbiorczej administrowanej przez gminy. Odprowadzanie zanieczyszczeń odbywa się także za pomocą zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Potrzeba dalszego skanalizowania tego obszaru jest konieczna, bowiem niekontrolowane odprowadzanie ścieków bardzo niekorzystnie wpływa na środowisko naturalne.

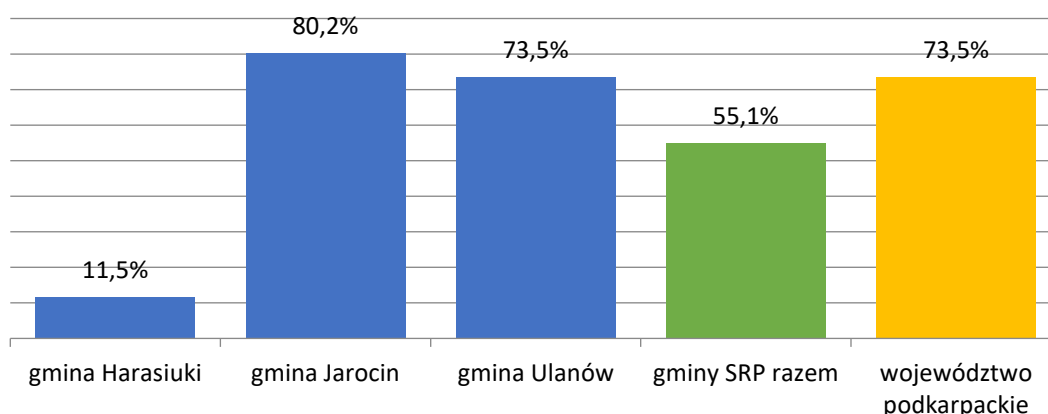
Tabela 43 Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w roku 2019 i 2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	10,8	46,8
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	173	201
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	1	1
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	16,7	18,8
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	615	657
<i>gmina Jarocin</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	101,9	108,8
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	999	1 267
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	7	6
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	100,5	112,0
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	4 090	4 059
<i>gmina Ulanów</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	127,1	151,9
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	1 827	1 963
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	3	2
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	201,3	180,0
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	5 934	5 779
<i>Gminy SRP RAZEM</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	239,8	307,5
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	2 999	3 431
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	11	9
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	318,5	310,8
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	10 639	10 495

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wynik dla gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego jest znacznie niższy od obliczonego dla województwa podkarpackiego. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest niezbędna, zwłaszcza w gminie Harasiuki w której z kanalizacji zbiorczej korzysta zaledwie 11,5 % mieszkańców. Zaznaczyć należy, że wskaźniki te dotyczą gospodarstw domowych już przyłączonych do sieci. Kolejne lata 2024-2025 do dalszy intensywny proces budowy sieci kanalizacyjnych na terenie gmin.

Wykres 18 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny jest niewątpliwie jednym z najwygodniejszych nośników energii dla mieszkańców, a jego użycie nie powoduje takich szkód dla środowiska jak spalanie węgla, drewna, oleju opałowego czy też ich pochodnych. Jest też najekonomicznym wyborem w kontekście ciągle jeszcze kosztownych, będących w fazie rozwoju, instalacji wykorzystujących energię odnawialną.

Według danych GUS z 2023 roku, w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, odbiorcami gazu było 1 384 gospodarstwa domowe, a liczba ludności korzystająca z sieci gazowej wyniosła 5 056 osób, tj. 22,4 % ogółu mieszkańców gmin objętych Strategią. Mieszkańcy gminy Jarocin nie posiadali w roku 2023 dostępu do sieci gazowej. Wybrane dane dotyczące sieci gazowej na terenie gmin w roku 2019 i 2023 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 44 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminach SRP

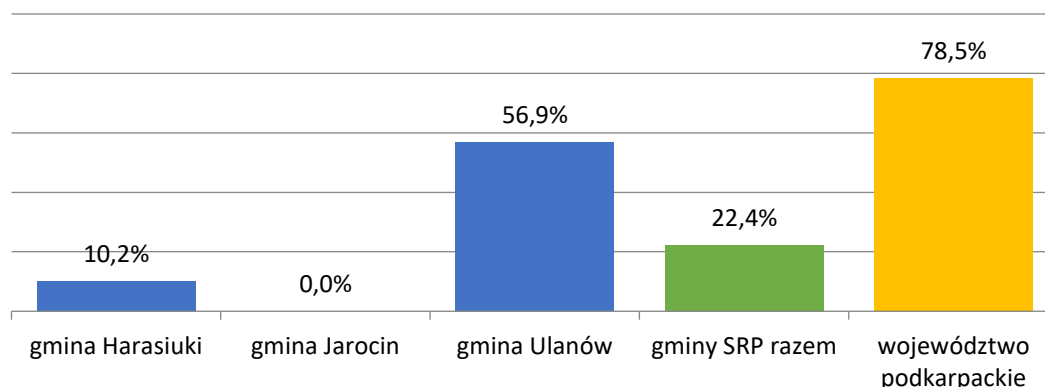
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2023
Gmina Harasiuki			
Długość czynnej sieci gazowej	<i>m</i>	18 981	18 981
Czynne przyłącza do budynków ogółem	<i>szt.</i>	297	299
- w tym do budynków mieszkalnych	<i>szt.</i>	288	291
Liczba odbiorców gazu	<i>gosp.</i>	121	129
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	<i>gosp.</i>	45	59
Ludność korzystająca z sieci gazowej	<i>osoba</i>	399	582
Zużycie gazu	<i>MWh</i>	555,7	581,8
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	<i>MWh</i>	276,6	476,3
Gmina Jarocin			
Długość czynnej sieci gazowej	<i>m</i>	0	0
Czynne przyłącza do budynków ogółem	<i>szt.</i>	0	0
- w tym do budynków mieszkalnych	<i>szt.</i>	0	0
Liczba odbiorców gazu	<i>gosp.</i>	0	0
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	<i>gosp.</i>	0	0
Ludność korzystająca z sieci gazowej	<i>osoba</i>	0	0
Zużycie gazu	<i>MWh</i>	0	0
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	<i>MWh</i>	0	0
gmina Ulanów			
Długość czynnej sieci gazowej	<i>m</i>	91 239	92 796
Czynne przyłącza do budynków ogółem	<i>szt.</i>	1 773	1 851

- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	1 731	1 810
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 138	1 255
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	255	602
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	3 670	4 474
Zużycie gazu	MWh	6 200,5	7 746,2
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	2 702,7	6 764,5
Gminy SRP RAZEM			
Długość czynnej sieci gazowej	m	110 220	111 777
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	2 070	2 150
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	2 019	2 101
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 259	1 384
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	300	661
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	4 069	5 056
Zużycie gazu	MWh	6 756,2	8 328,0
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	2 979,3	7 240,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pod względem instalacji sieci gazowej, obszar gmin objętych SRP z wynikiem 22,4 %, niekorzystnie odznaczał się na tle województwa podkarpackiego, dla którego wartość w roku 2023 wynosiła 78,5 %. Przyczyniła się do tego wydatnie brak sieci gazowej w gminie Jarocin, ale także niski stopień gazyfikacji obu pozostałych gmin. Najwyższy wskaźnik występuje na terenie gminy Ulanów (56,9 %), co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 19 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 poz. 399 z póź. zm.), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gmin. Gminy są zobowiązane do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie poszczególnych gmin, właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na własnym terenie między innymi poprzez zbieranie segregowanych odpadów komunalnych, a następnie przekazywanie ich w terminach wyznaczonych harmonogramem w pojemnikach lub workach w odpowiednim kolorze.

W 2023 roku z terenu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego odebrano ogółem 2 661,5 ton odpadów z czego 1 582,89 tony odpadów zmieszanych (60,8 % odpadów ogółem) oraz 1 045,37 ton odpadów selektywnych (39,2 %). Na jednego mieszkańca SRP przypadało 136 kg wytworzonych odpadów komunalnych, co było wartością niższą od średniej dla województwa podkarpackiego wynoszącej 244 kg na mieszkańca.

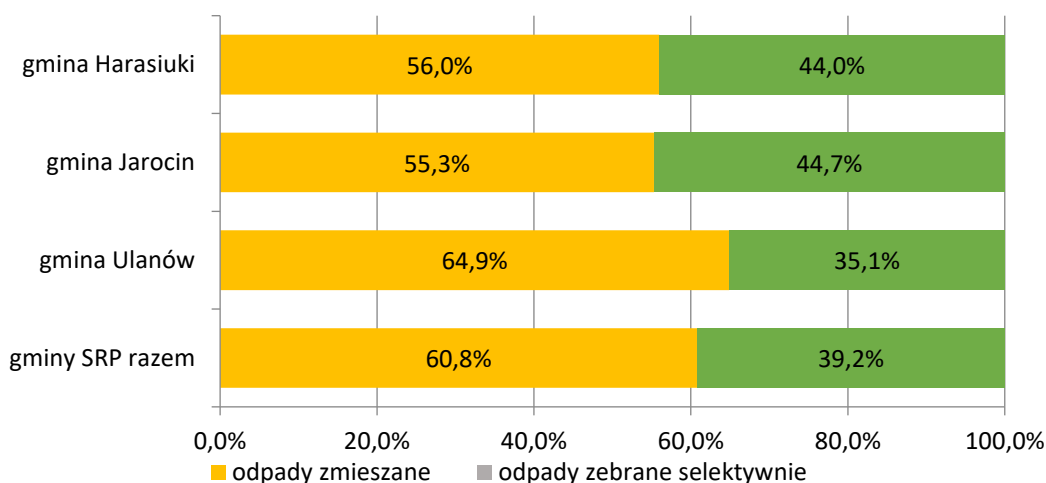
Relację odpadów zebranych selektywnie do odpadów ogółem w poszczególnych gminach oraz dla całego obszaru objętego Strategią przedstawia poniższa tabela i wykres:

Tabela 45 Odpady zebrane w 2023 roku na terenie gmin

	Odpady zebrane ogółem [t]	Odpady zmieszane [t]	Odpady zebrane selektywnie [t]	Ilość odpadów na 1 mieszkańca [kg]
Gmina Harasiuki	776,64	435,27	341,37	135
gmina Jarocin	601,48	314,42	253,82	112
gmina Ulanów	1 283,38	833,20	450,18	163
RAZEM gminy SRP	2 661,50	1 582,89	1 045,37	136

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 20 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Odpady zebrane w 2023 roku selektywnie stanowiły 39,2 % ogółu odpadów zebranych z terenu gmin objętych Strategią (pod tym względem wyróżniała się gmina Jarocin, w której 44,7 % odpadów zbierano w sposób selektywny). Jest to wynik lepszy od wyniku dla województwa podkarpackiego wynoszącego 40,0 %, jednak wymagający dalszego rozwoju świadomości mieszkańców w zakresie ekologii.

2.15. Gospodarka i rolnictwo

Rynek pracy

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, można zauważyć na koniec 2023 roku w odniesieniu do 2019 roku, spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 17r.ż.) był minimalny (o 2 osoby). Najliczniejszą grupę w dalszym ciągu stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (61,6 % populacji), jednak ich ilość zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 1 217 osób (9,5 %), natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (powyżej 59 r. ż. u kobiet, pow. 64 r. ż. u mężczyzn) wzrosła o 168 osób (przyrost

o niemal 4,3%), Struktura wiekowa mieszkańców gminy odzwierciedla ogólną sytuację występującą na terenie województwa podkarpackiego - postępuje spadek ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Utrzymanie się obecnej tendencji tak na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, niekorzystnie rokuje na przyszłość i w perspektywie kilkunastu lat będzie skutkować postępującym starzeniem się społeczeństwa. Dane dotyczące struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

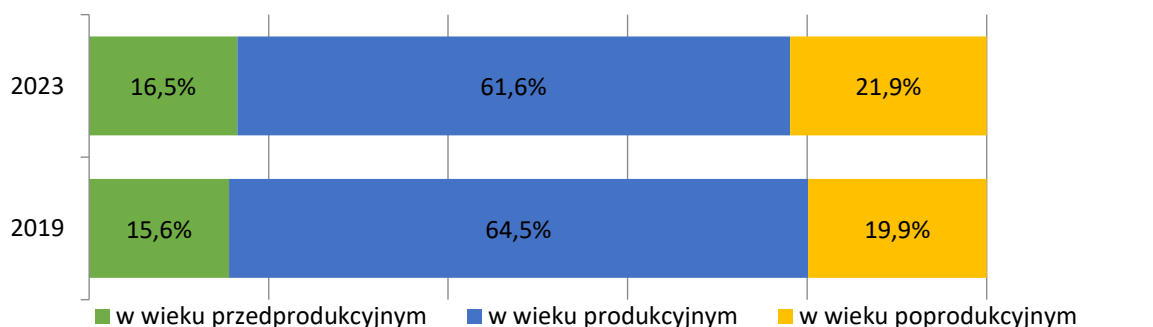
Tabela 46 Struktura ludności w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

<i>gmina Harasiuki</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	937	939	3 972	3 591	1 165	1 197
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,4	16,4	65,4	62,7	19,2	20,9
<i>gmina Jarocin</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	854	865	3 492	3 116	1 026	1 078
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,9	17,1	65,0	61,6	19,1	21,3
<i>gmina Ulanów</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	1 284	1 269	5 244	4 784	1 727	1 811
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,6	16,1	63,5	60,8	20,9	23,0
Gminy SRP RAZEM						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	3 075	3 073	12 708	11 491	3 918	4 086
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,6	16,5	64,5	61,6	19,9	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

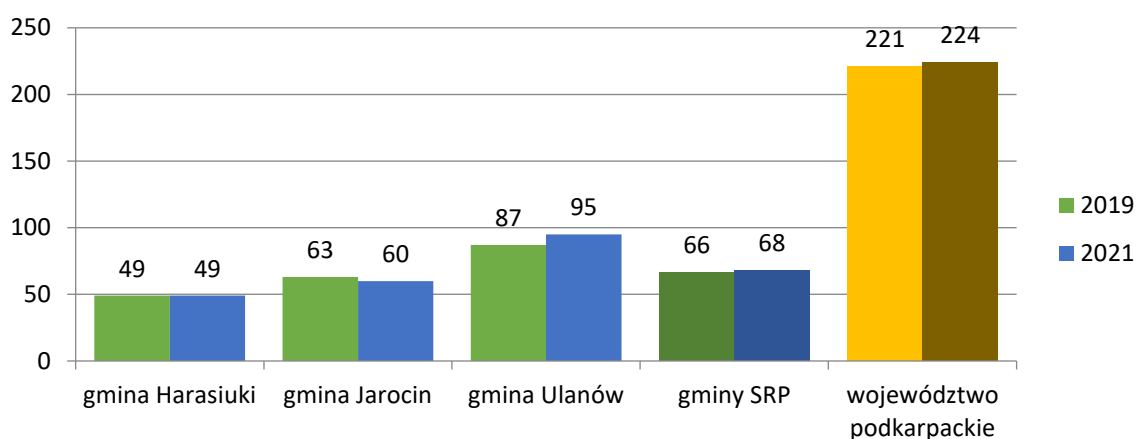
Stan ludności w wieku produkcyjnym mobilnym kształtował się na poziomie 6 864 osób w 2023 roku (59,7 % ludności w wieku produkcyjnym), wobec 7 998 w roku 2019 (62,9 % ludności w wieku produkcyjnym).

Wykres 21 Struktura ludności obszaru gmin SRP według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2019 i 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 22 Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności kształtował się w poszczególnych gminach SRP w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa podkarpackiego w latach 2019 i 2021*)

*) na dzień tworzenia dokumentu, brak było danych za lata 2022-2023 w bazie BDL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu na to, że obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego jest obszarem w przeważającej części wiejskim, część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność rolniczą z wykorzystaniem miejscowych zasobów na terenie gmin objętych SRP nie rozwinął się zaawansowany przemysł. Na jej obszarze funkcjonują głównie małe firmy rodzinne, zajmujące się działalnością usługową i handlową.

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, można zauważyć że liczba osób w 2021 roku pracujących nieznacznie zwiększyła się w stosunku do 2017 roku.

Zestawienie danych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 47 Pracujący na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2017 – 2021*)

<i>Lata</i>	<i>Ogółem</i>	<i>w tym mężczyźn</i>	<i>w tym kobiet</i>	<i>Pracujący na 1000 ludności</i>
<i>gmina Harasiuki</i>				
2017	311	108	203	50
2018	303	98	205	49
2019	296	102	194	49
2020	278	92	186	47
2021	284	100	184	49
<i>Gmina Jarocin</i>				
2017	357	155	202	66
2018	360	142	218	67
2019	336	122	214	63
2020	319	124	195	62
2021	309	131	178	60
<i>gmina Ulanów</i>				
2017	691	328	363	83
2018	720	362	358	87
2019	720	359	361	87
2020	713	376	337	89
2021	754	381	373	95
<i>gminy SRP RAZEM</i>				
2017	1 359	591	768	199
2018	1 383	602	781	203
2019	1 352	583	769	199
2020	1 310	592	718	198
2021	1 347	612	735	204

*) Brak danych w źródłach GUS za lata 2022-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Bezrobocie

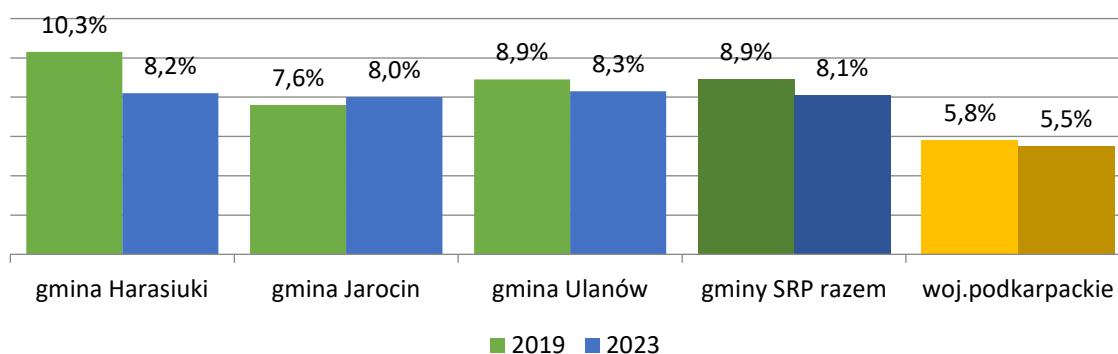
Duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Regionalnego ma zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2023 roku wyniósł 8,1 %, notując spadek w porównaniu z 2019 rokiem o 0,8 %. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców oraz ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na tle województwa podkarpackiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 48 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku według płci

Jednostka terytorialna	Ogółem %		Mężczyźni %		Kobiety %	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>	10,3	8,2	9,3	7,6	11,5	8,9
<i>gmina Jarocin</i>	7,6	8,0	5,9	6,7	9,5	9,5
<i>gmina Ulanów</i>	8,9	8,3	7,3	7,6	10,8	9,2
<i>Gminy SRP razem</i>	8,9	8,1	7,5	7,3	10,6	9,2
<i>woj. podkarpackie</i>	5,8	5,5	5,0	5,0	6,6	6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 23 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminach SRR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle województwa podkarpackiego, gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego mają wyższy odsetek bezrobotnych. Dotyczy to przede wszystkim gminy wiejskiej, oddalonej od centrów miejskich – Jarocin, w której w przeciągu 5 lat nastąpił wzrost bezrobocia o 0,6 %. Biorąc pod uwagę dane dotyczące liczby osób pracujących, można wysunąć wniosek, że większość osób znajduje zatrudnienie w rolnictwie lub w sąsiednich gminach. Niemniej ważnym zagadnieniem jest zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy

i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Według danych GUS, na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 940 bezrobotnych mieszkańców gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, w tym 474 kobiety (50,4 % ogółu bezrobotnych). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 521 mieszkańców (55,4 %) to osoby długotrwale bezrobotne. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 49 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2019- 2023

<i>Lata</i>	<i>Bezrobotni ogółem</i>	<i>W tym kobiety</i>	<i>W tym do 30 roku życia</i>	<i>W tym powyżej 50 roku życia</i>	<i>Osoby długotrwale bezrobotne</i>
<i>gmina Harasiuki</i>					
2019	408	202	169	64	227
2023	293	143	96	62	163
<i>Gmina Jarocin</i>					
2019	265	153	80	49	135
2023	249	135	85	49	126
<i>gmina Ulanów</i>					
2019	466	258	166	97	268
2023	398	196	106	87	232
<i>Gminy SRP razem</i>					
2019	1 139	613	415	210	630
2023	940	474	287	198	521

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według stanu na koniec 2021 na terenie gminy najwięcej bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat – 341 osób, tj. 48,4 % ogółu bezrobotnych, natomiast bezrobotni w wieku do 30 lat, stanowili 30,5 % ogółu bezrobotnych.

Gospodarka

W ostatnich latach we wszystkich gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie SRP na koniec 2023 roku działało 1 256

podmiotów gospodarki narodowej. Od 2019 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 169, tj. 15,5 %.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 50 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP

<i>Jednostka terytorialna</i>	<i>Ogółem*</i>			<i>Sektor publiczny</i>		<i>Sektor prywatny</i>	
	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>Wzrost w %</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	313	372	18,8	9	8	297	357
<i>gmina Jarocin</i>	314	369	17,5	9	9	300	356
<i>gmina Ulanów</i>	460	515	11,9	12	13	443	496
<i>gminy SRP razem</i>	1 087	1 256	15,5	30	30	1 040	1 209

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gmin objętych SRP dotyczy przede wszystkim sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2019 – 2023 wzrosła o 169 i wyniosła na koniec 2023 roku 1 209 podmiotów. Ilość osób fizycznych z zarejestrowaną działalnością gospodarczą wzrosła do 1 021 wobec 872 zarejestrowanych w 2019 roku podmiotów. Jak wynika z przedstawionych danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy wszystkich gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.

Tabela 51 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP

<i>gmina Harasiuki</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>			
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	3	2
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	253	303
	<i>Spółki handlowe</i>	5	9

	<i>Spółdzielnie</i>	3	3
	<i>Fundacje</i>	0	0
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	20	21
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	16	22
<i>gmina Jarocin</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	6	6
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	3	3
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	251	302
	<i>Spółki handlowe</i>	7	8
	<i>Spółdzielnie</i>	0	1
	<i>Fundacje</i>	1	2
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	13	13
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	28	30
<i>gmina Ulanów</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	9	10
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	3	3
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	368	416
	<i>Spółki handlowe</i>	7	9
	<i>Spółdzielnie</i>	1	1
	<i>Fundacje</i>	1	1
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	2	4
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	30	33
<i>Gminy SRP razem</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	21	22
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	9	8
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	872	1 021

	Spółki handlowe	19	26
	Spółdzielnie	4	5
	Fundacje	2	3
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	35	38
	Pozostałe formy prawne	74	85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

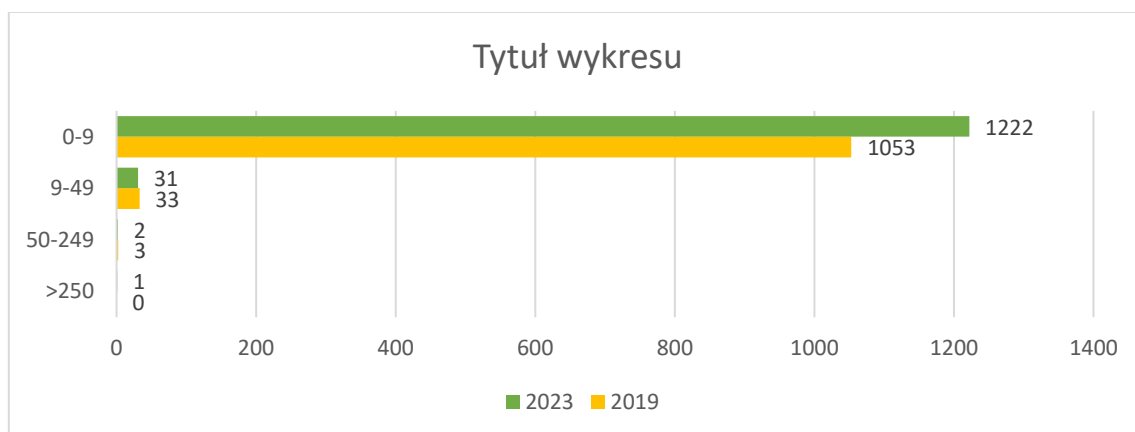
Najwięcej działających podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, których ilość zwiększyła się w porównaniu do danych z 2019 roku o 169 i wyniosła 1 222 w 2023 roku. W tymże roku na terenie gmin objętych Strategią działało 31 przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób do 3 zwiększyła się liczba przedsiębiorstw z przedziału 50-249, oraz powstało 1 przedsiębiorstwo zatrudniające ponad 250 osób.

Tabela 52 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP

Lp. zatrudnionych	gmina Harasiuki		gmina Jarocin		gmina Ulanów		RAZEM gminy SRP	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
0-9	304	363	304	361	445	498	1 053	1 222
10-49	9	9	10	8	14	14	33	31
50-249	0	0	0	0	2	3	2	3
>250	0	0	0	0	0	1	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 24 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

W okresie ostatnich pięciu lat na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizkańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, zwiększyła się ilość podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 10 tysięcy ludności. Były to jednak wartości niższe niż średnie

dla całego województwa podkarpackiego. Ilość wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców w 2023 roku była większa o 6 w porównaniu do 2019 roku.

Tabela 53 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy SRP za lata 2019 i 2023 oraz województwa podkarpackiego

<i>Gmina Harasiuki</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	515	650
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	67	63
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	21	30
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	52	65
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	78,8	103,6
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	42	53
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	6,37	8,44
<i>gmina Jarocin</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	585	729
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	63	61
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	28	28
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	58	73
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	89,9	118,4
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	47	60
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	7,19	9,69
<i>Gmina Ulanów</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	557	655
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	56	48
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	18	17
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	45	53

<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	87,7	107,7
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	45	53
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	7,02	8,70
Gminy SRP RAZEM		
Wskaźnik	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	552	678
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	62	57
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	22	25
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	55	67
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	85,4	109,9
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	44	55
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	6,68	8,94
Województwo podkarpackie		
Wskaźnik	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	851	1 009
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	71	76
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	39	45
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	85	101
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	138,6	170,5
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	63	76
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	10,31	12,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

Na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, dominują gospodarstwa prywatne o średnich wielkościach 1 do 5 ha powierzchni całkowitej. Obszar gmin jest korzystny dla rolnictwa ze względu na stosunkowo dobre gleby do upraw oraz korzystne warunki klimatyczne. W zakresie struktury upraw zdecydowanie przeważają zboża (największy areał zajmuje pszenica ozima),

nie mały areal zajmują także ziemniaki i rośliny pastewne. Na terenie tym rozwinięta jest uprawa warzyw i owoców miękkich oraz hodowla trzody chlewnej, drobiu i bydła. Rolnictwo ma wysoki stopień rozdrobnienia agrarnego, bez działań scaleniowych. Produkcja rolna w gospodarstwach nastawiona jest głównie na zaopatrzenie rodzin wiejskich, w niewielkim stopniu na sprzedaż produktów. Szansą dla rolnictwa w wysokim stopniu rozdrobnionego jest rozwój produkcji żywności ekologicznej. Przeszkodą w rozwoju gospodarstw rolnych jest ich mały areal w połączeniu z nadmiarem osób czerpiących z nich źródło utrzymania, co skutkuje niskimi dochodami i niszowym znaczeniem dla przemysłu przetwórczego oraz handlu.

Rodzaje użytków rolnych, występujących na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, według danych z 2020 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 54 Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gmin

Wyszczególnienie	<i>gmina Harasiuki</i>	<i>gmina Jarocin</i>	<i>gmina Ulanów</i>	<i>RAZEM gminy SRP</i>
	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
<i>Użytki rolne ogółem</i>	3 179,05	2 358,22	2 939,48	8 476,75
<i>Powierzchnia zasiewów</i>	1 169,73	454,03	862,84	2 486,60
<i>Sady ogółem</i>	16,94	13,88	14,86	45,68
<i>Łąki trwałe</i>	940,80	1 605,93	1 558,97	4 105,70
<i>Pastwiska trwałe</i>	59,99	89,43	79,71	229,13
<i>Pozostałe użytki rolne</i>	430,26	90,70	236,94	757,90
<i>Pozostałe grunty</i>	252,51	191,82	275,74	720,07
<i>Lasy i grunty leśne</i>	1 472,38	756,84	518,94	2 748,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Strukturę agrarną gospodarstw położonych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, charakteryzuje znaczne rozdrobnienie, które może stanowić jednak pewien atut dla rozwoju produkcji ponadstandardowej, ekologicznej, opartej na tradycyjnych rozwiązaniach.

Tabela 55 Rodzaje gospodarstw na terenie gmin objętych Strategią w roku 2020

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba gospodarstw rolnych</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
<i>gmina Harasiuki</i>		

Gospodarstwa ogółem	626	4 903,94
do 1 ha	5	13,21
1-5 ha	373	2 109,88
5 –10 ha	215	2 099,49
10-15 ha	20	300,24
15 ha i więcej	13	381,12
gmina Jarocin		
Gospodarstwa ogółem	514	3 306,88
do 1 ha	10	22,4
1-5 ha	344	1 506,66
5 –10 ha	130	1 152,36
10-15 ha	19	274,37
15 ha i więcej	11	351,09
gmina Ulanów		
Gospodarstwa ogółem	594	3 734,16
do 1 ha	11	21,06
1-5 ha	432	1 615,08
5 –10 ha	111	920,81
10-15 ha	16	242,83
15 ha i więcej	24	934,38
RAZEM gminy SRP		
Gospodarstwa ogółem	1 734	11 944,98
do 1 ha	26	56,67
1-5 ha	1 149	5 231,62
5 –10 ha	456	4 172,66
10-15 ha	55	817,44
15 ha i więcej	48	1 666,59

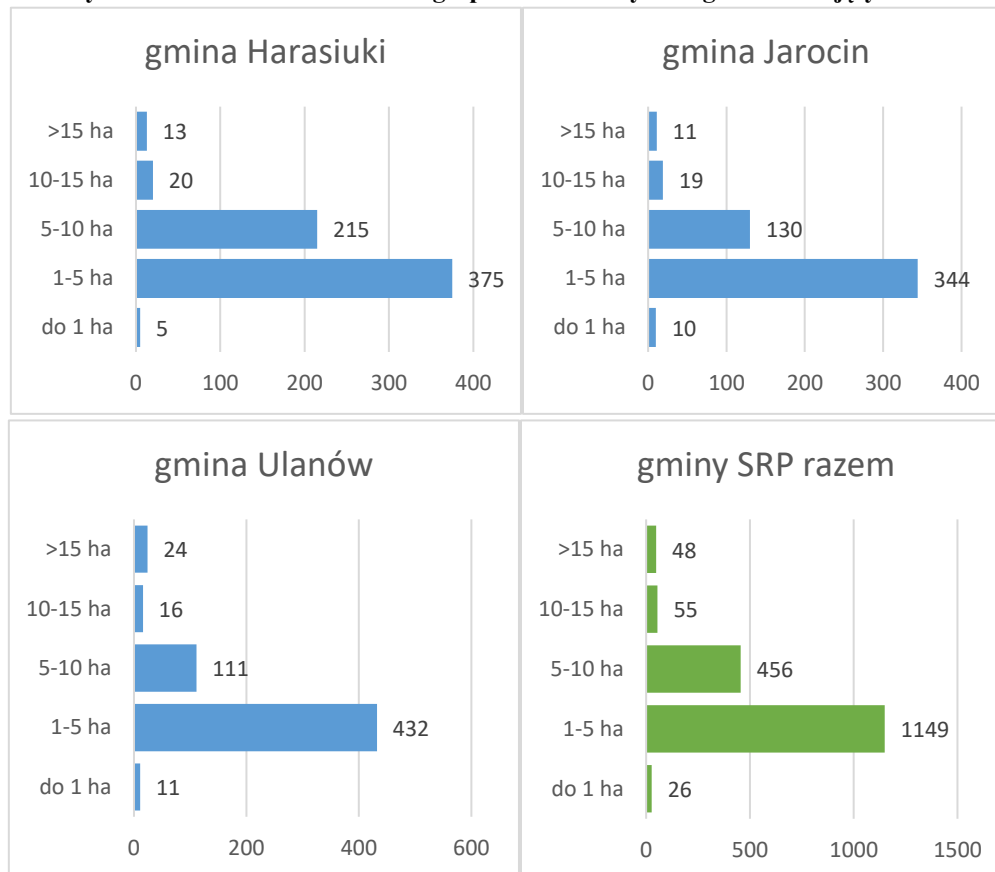
Źródło: Opracowanie na podstawie BDL

Gospodarstwa od 1 do 5 ha stanowią prawie 66,2 % ogólnej liczby gospodarstw, zajmując 43,8 % powierzchni, natomiast gospodarstwa o powierzchni ponad 15 ha stanowią 2,7 % ogólnej liczby gospodarstw, zajmując prawie 13,9 % powierzchni gmin.

Dochód z działalności rolniczej osiąga 1 301 gospodarstw domowych (75,0 %), z tego 940 (54,2 %) gospodarstw, końcową produkcję rolną przeznaczają na samozaopatrzenie, a 361 gospodarstwa (27,7 %) końcową produkcję przeznaczają na sprzedaż.

W 2020 roku, na terenie gmin objętych Strategią w rolnictwie pracowało 3 391 osób (członków rodzin oraz stałych najemników), co stanowiło niemal 18,2 % ludności (w 2020r.).

Wykres 25 Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w gminach objętych SRP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.16. Gospodarka finansowa

Polityka finansowa gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, realizowana jest w oparciu o uchwały budżetowe, uchwalane corocznie przez Radę Miejską w Ulanowie oraz Rady Gmin: Harasiuki oraz Jarocin. Dochody i wydatki gmin na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 56 Realizacja budżetu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019-2023 w zł

gmina Harasiuki					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	31 614 099,19	39 283 933,56	47 703 750,06	43 181 495,95	50 203 363,87
Wydatki	31 115 568,07	34 099 192,58	44 486 840,05	46 905 374,11	47 095 933,18

saldo	498 531,12	5 184 740,98	3 216 910,01	-3 723 878,16	3 107 430,69
gmina Jarocin					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	25 084 632,67	39 768 772,43	28 495 898,27	34 395 067,57	31 490 027,14
Wydatki	24 355 930,42	36 856 855,29	25 640 393,68	33 775 491,25	31 866 974,96
saldo	728 702,25	2 911 917,14	2 855 504,59	619 576,32	-376 947,82
gmina Ulanów					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	43 937 548,86	43 014 050,13	44 496 889,76	66 457 965,08	53 992 387,64
Wydatki	41 724 611,98	32 944 941,83	36 719 031,70	63 346 415,75	54 299 919,76
saldo	2 212 936,88	10 069 108,30	7 777 858,06	3 111 549,33	- 307 532,12
RAZEM gminy SRP					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	100 636 280,72	122 066 756,12	120 696 538,09	144 034 528,60	135 685 778,70
Wydatki	97 196 110,47	103 900 989,70	106 846 265,38	144 027 281,11	133 262 827,90
saldo	3 440 170,25	18 165 766,42	13 850 272,71	7 247,49	2 422 950,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Dochody na 1 mieszkańca obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, w 2023 roku wynosiły 7 275,37 zł, a wydatki na 1 mieszkańca wyniosły 7 145,45 zł.

Tabela 57 Porównanie dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w gminach SRP w 2023 w zł

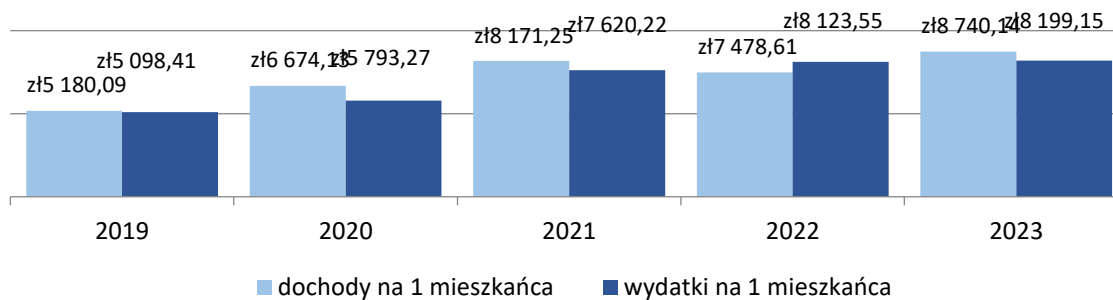
	<i>gmina Harasiuki</i>	<i>gmina Jarocin</i>	<i>gmina Ulanów</i>	<i>średnia dla gmin SRP</i>
<i>dochody</i>	8 740,14	6 195,17	6 861,40	7 275,37
<i>wydatki</i>	8 199,15	6 269,32	6 900,94	7 145,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

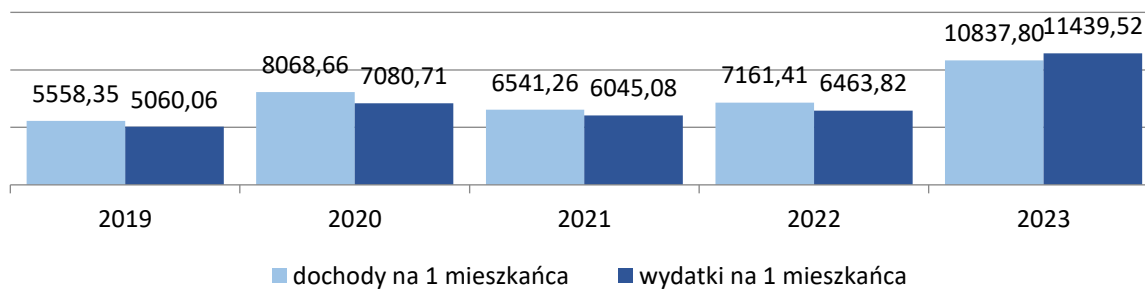
Dane dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca w latach 2019-2023 dla poszczególnych gmin przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 26 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2019-2023 w zł

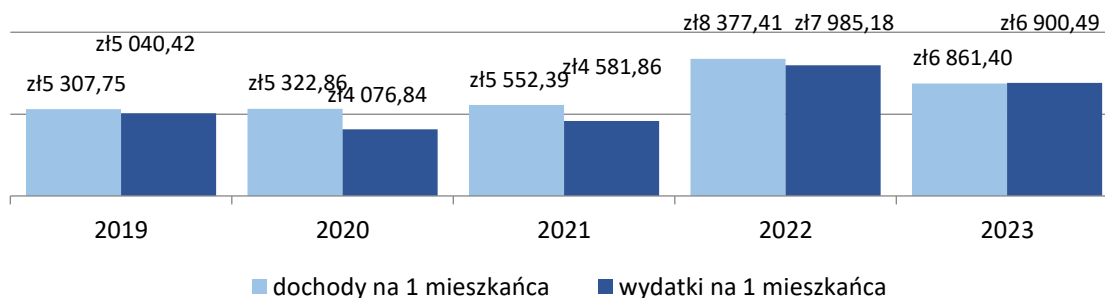
Gmina Harasiuki

Gmina Jarocin

gmina Ulanów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Znaczną część dochodów gminy stanowią dochody bieżące, jednak ważnym ich elementem są również dochody majątkowe. Pochodzą one w głównej mierze z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje, ale też ze sprzedaży składników majątkowych. W latach 2019-2023, udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wykazywał tendencję wzrostową. Główną przyczynę tego można upatrywać w aktywnym i skutecznym pozyskiwaniu przez gminy środków zewnętrznych, w tym też środkach otrzymanych w 2023 roku w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

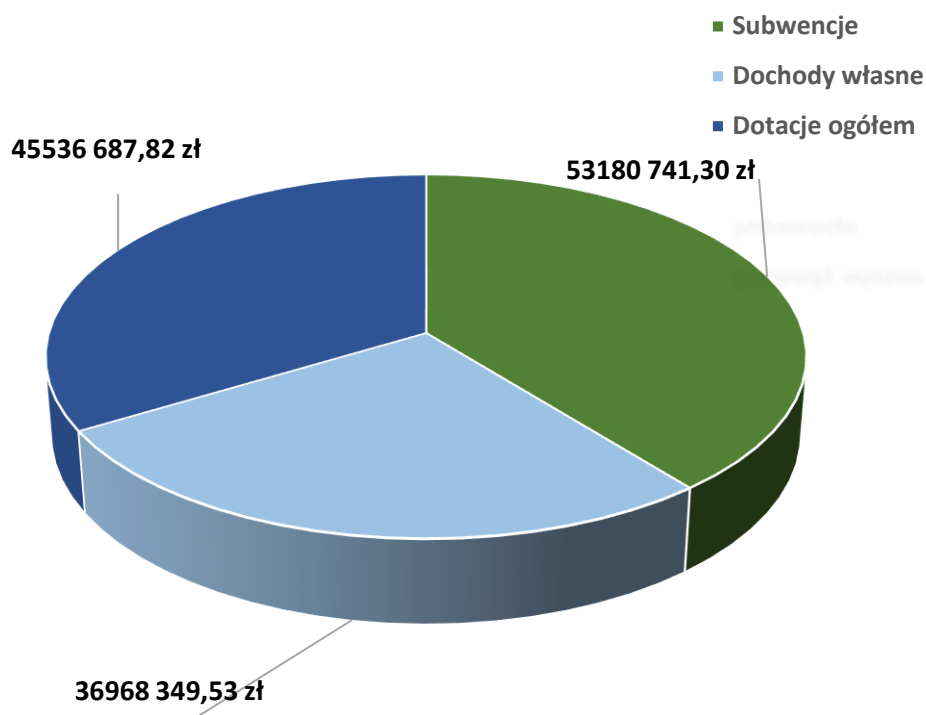
Tabela 58 Kształtowanie się dochodów majątkowych (inwestycyjnych) na przestrzeni lat 2019-2023

<i>gmina Harasiuki</i>					
<i>Rodzaj</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Subwencje</i>	12 688 416,00	13 133 192,00	17 137 783,00	14 349 740,00	17 999 811,90
<i>Dochody własne</i>	5 753 072,92	11 326 137,49	8 131 999,39	10 187 730,73	13 711 577,82
<i>Dotacje ogółem</i>	13 172 610,27	14 824 604,07	22 433 967,67	18 644 025,22	18 491 974,15
<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	727 266,34	3 265 082,42	9 204 743,81	181 470,00	0,00
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	12 445 343,93	12 782 250,07	14 267 762,67	18 462 555,22	18 491 974,15
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	1 949 377,78	1 157 978,73	1 089 188,83	1 076 212,16	1 118 174,36
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	10 073 646,15	11 373 831,34	11 441 220,84	9 662 477,48	8 620 856,90
<i>gmina Jarocin</i>					
<i>Rodzaj</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Subwencje</i>	9 936 214,00	10 727 695,00	11 791 860,00	11 697 358,00	14 481 061,20
<i>Dochody własne</i>	4 866 232,88	10 965 566,49	5 719 311,43	8 775 724,44	5 785 896,55
<i>Dotacje ogółem</i>	10 282 185,79	18 075 510,94	10 984 726,84	13 921 985,13	11 223 069,39

<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	1 125 214,79	11 435 514,89	927 813,90	927 813,90	0,00
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	8 606 306,79	9 057 017,51	9 080 767,05	6 879 300,81	5 547 985,27
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	920 340,96	579 922,57	592 667,59	525 511,76	684 041,40
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	7 685 965,83	8 477 094,94	8 333 457,48	6 353 789,05	4 829 456,61
gmina Ulanów					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Subwencje</i>	14 221 390,00	14 806 003,00	16 038 933,00	16 244 386,00	20 699 868,20
<i>Dochody własne</i>	11 597 314,83	14 185 434,02	12 773 570,57	15 391 868,72	17 470 875,16
<i>Dotacje ogółem</i>	18 118 844,03	14 022 613,11	15 684 386,19	34 821 710,36	15 821 644,28
<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	4 956 138,18	961 349,62	1 935 045,44	10 366 623,97	0,00
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	12 816 873,45	12 871 155,18	13 356 590,86	10 191 629,79	8 446 579,29
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	2 608 486,63	918 799,31	1 124 810,67	853 958,41	852 609,99
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	10 208 386,82	11 952 355,87	12 231 780,19	9 317 671,38	7 378 961,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 27 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie rzecz przedstawia się w przypadku wydatków. Obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych. Zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

Poziom wydatków inwestycyjnych (majątkowych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2019-2023 wykazywał tendencję wzrostową. Dane dotyczące poziomu wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w latach 2019-2023, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

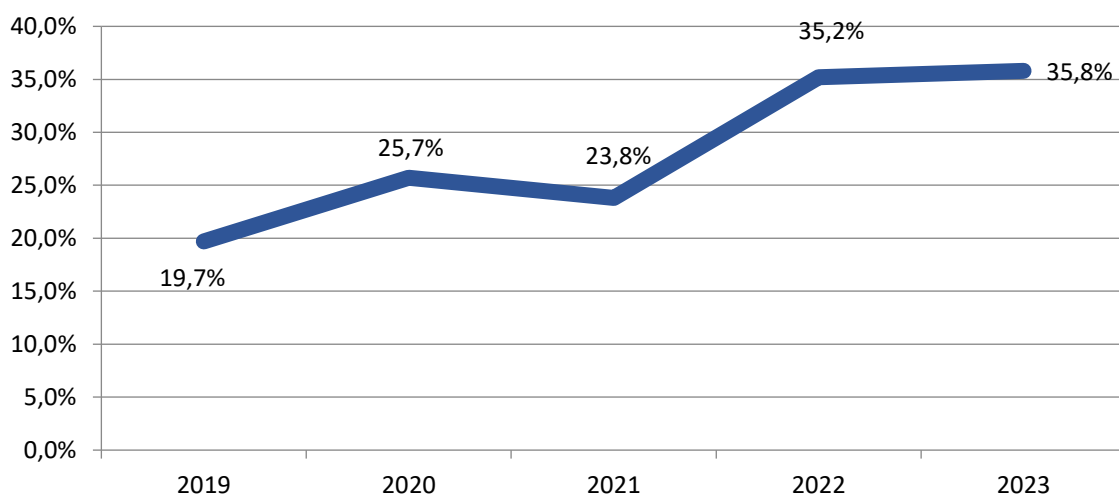
Tabela 59 **Udział wydatków inwestycyjnych (majątkowych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni**

<i>gmina Harasiuki</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	31 115 568,07	3 481 029,82	11,2
2020	34 099 192,58	5 264 045,64	15,4
2021	44 486 840,05	14 547 531,02	32,7
2022	46 905 374,11	11 200 187,87	23,9
2023	47 095 933,18	13 318 250,71	28,3
<i>gmina Jarocin</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	24 355 930,42	5 114 719,43	21,0
2020	36 856 855,29	16 125 620,61	42,7
2021	25 640 393,68	3 903 790,27	12,6
2022	33 775 491,25	11 420 980,63	33,8
2023	31 866 974,96	10 984 726,65	34,5
<i>gmina Ulanów</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	41 724 611,98	10 558 273,77	25,3
2020	32 944 941,83	5 317 204,80	16,1
2021	36 719 031,70	6 990 158,31	19,0
2022	63 346 415,75	28 050 549,74	44,3
2023	54 299 919,76	23 390 326,35	43,1
<i>Razem gminy SRP</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	97 196 110,47	19 154 023,02	19,7
2020	103 900 989,70	26 706 871,05	25,7

2021	106 846 265,38	25 441 479,60	23,8
2022	144 027 281,11	50 671 718,24	35,2
2023	133 262 827,90	47 693 303,71	35,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

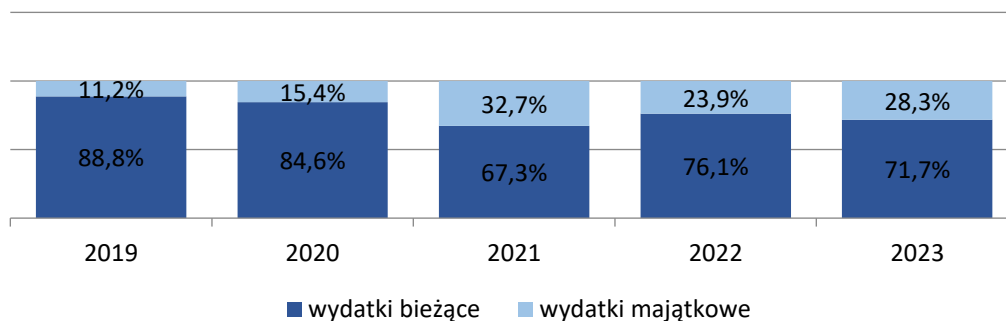
Wykres 28 Kształtowanie się wydatków inwestycyjnych (majątkowych) na przestrzeni dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadregionalnego w latach 2019-2023

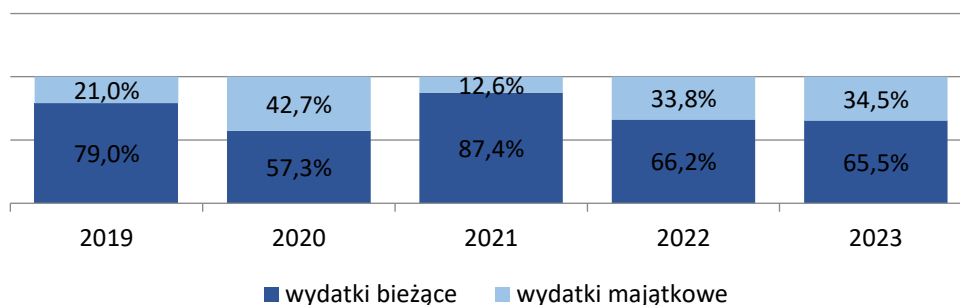
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 29 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem

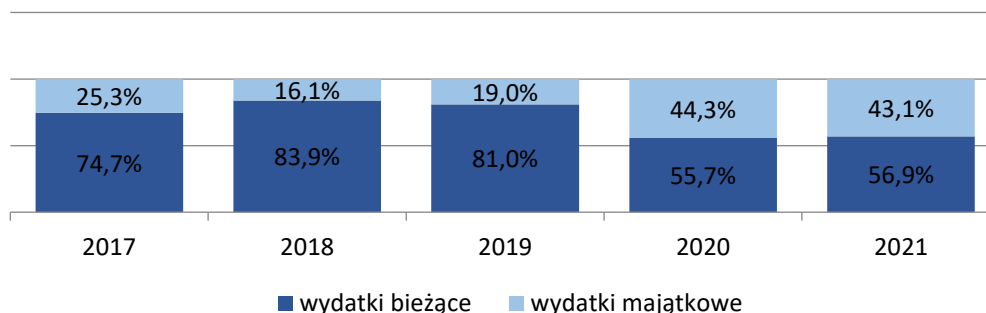
gmina Harasiuki

Gmina Jarocin

gmina Ulanów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 60 Zadłużenie gmin w roku (stan na dzień 31.12.2023) w zł

	Gmina Harasiuki	gmina Jarocin	gmina Ulanów	RAZEM
Zadłużenie gminy	3 000 000,00	791 077,80	0,00	3 791 077,80
% zrealizowanego budżetu	10,6	2,51	0,00	2,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji udzielonej przez Urzędy Gmin poszczególnych gmin oraz Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

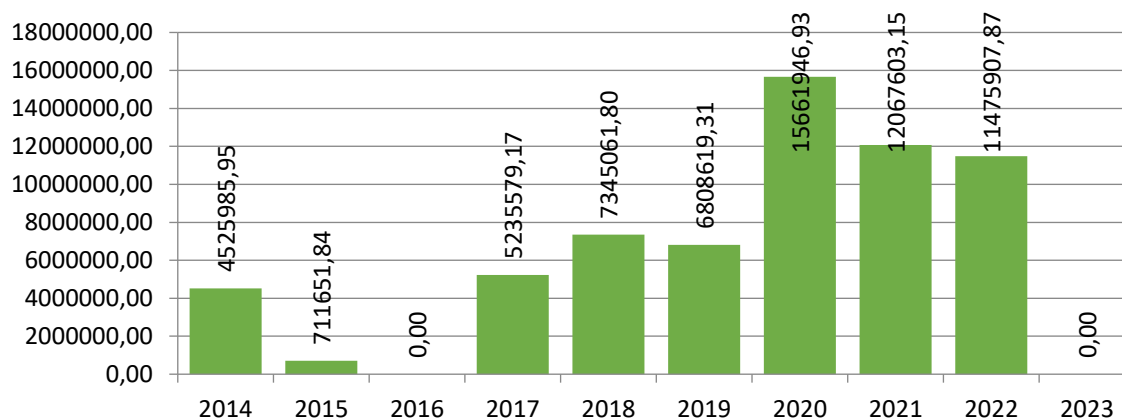
Analizując roczne sprawozdania finansowe z wykonania budżetu poszczególnych gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, można stwierdzić, że ich sytuacja finansowa jest stabilna i nie zostanie przekroczony wskaźnik określony w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego mają również duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie zadań. Środki te pozyskiwano zarówno z Budżetu Państwa (RFIL, wsparcie na usuwanie skutków klęsk żywiołowych, Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych), Budżetu Województwa Podkarpackiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Wojewody Podkarpackiego, a także z funduszy unijnych (RPO, PROW, POWER, POKL).

Niemniej ważnym składnikiem budżetu każdej z gmin są również Fundusze Europejskie. Gminy objęte Strategią aktywnie działają w pozyskiwaniu tych środków, realizując różnego rodzaju programy oraz projekty, które są finansowane lub współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat 2014-2023 na realizację programów oraz projektów unijnych pozyskano łącznie 63 832 356,02 zł co zostało przedstawione w poniższym wykresie.

Wykres 30 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych przez gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 61 Środki pozyskiwane z Unii Europejskiej przez poszczególne gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2014-2023

lata	gmina Harasiuki [zł]	gmina Jarocin [zł]	gmina Ulanów [zł]	RAZEM GMINY [zł]
2014	733 752,40	889 024,80	2 903 208,75	4 525 985,95
2015	70 074,34	296 047,69	345 529,81	711 651,84
2016	0,00	0,00	0,00	0,00
2017	0,00	3 143 502,78	2 092 076,39	5 235 579,17
2018	0,00	1 479 859,00	5 865 202,80	7 345 061,80
2019	4 956 138,18	1 125 214,79	727 266,34	6 808 619,31
2020	961 349,62	11 435 514,89	3 265 082,42	15 661 946,93
2021	1 935 045,44	927 813,90	9 204 743,81	12 067 603,15
2022	10 366 623,97	927 813,90	181 470,00	11 475 907,87
2023	0,00	0,00	0,00	0,00
2014-2023	19 022 983,95	20 224 791,75	24 584 580,32	63 832 356,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

SPIS TABEL

Tabela 1 Powierzchnia gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.....	8
Tabela 2 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w gminach według stanu na 31.12.2023 r.....	19
Tabela 3 Zmiany w liczbie ludności w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023	20
Tabela 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023	21
Tabela 5 Liczba zameldowań, wymeldowań oraz wartość salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023.....	23
Tabela 6 Liczba wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023	24
Tabela 7 Struktura mieszkańców w poszczególnych gminach według trzech grup wiekowych	24
Tabela 8 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach oraz ogólnie w województwie podkarpackim w 2023 roku	26
Tabela 9 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2019 oraz 2023 roku	28
Tabela 10 Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w 2023 roku	32

Tabela 11	Liczba szkół, uczniów oraz etatów nauczycieli w poszczególnych gminach w roku 2023 ..	32
Tabela 12	Działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic na terenie gminy Harasiuki	38
Tabela 13	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Harasiuki	38
Tabela 14	Działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic na terenie gminy Jarocin	39
Tabela 15	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Jarocin.....	40
Tabela 16	Działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic na terenie gminy Ulanów	41
Tabela 17	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Ulanów.....	42
Tabela 18	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Harasiuki w roku 2018, 2020 i 2022	44
Tabela 19	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Jarocin w roku 2018, 2020 i 2022	45
Tabela 20	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Ulanów w roku 2018, 2020 i 2022	46
Tabela 21	Infrastruktura rekreacyjno-sportowa na terenie gminy Ulanów.....	47
Tabela 22	Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego	48
Tabela 23	Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2021-2023 objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego	51
Tabela 24	Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gmin na przestrzeni lat 2021-2023.....	51
Tabela 25	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Harasiuki	56
Tabela 26	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Jarocin....	56
Tabela 27	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Ulanów...	57
Tabela 28	Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Harasiuki.....	59
Tabela 29	Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Jarocin	59
Tabela 30	Jednolite wody podziemne na obszarze gminy Ulanów	61
Tabela 31	Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019 oraz 2023.....	63
Tabela 32	Wskaźnik lesistości w gminach SRP w 2023 roku	64
Tabela 33	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Harasiuki	79
Tabela 34	Liczba decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Jarocin.....	80
Tabela 35	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Ulanów	81
Tabela 36	Planowanie przestrzenne łącznie na terenie gmin	81
Tabela 37	Drogi na terenie gminy Ulanów	83
Tabela 38	Zasoby mieszkaniowe na terenie gmin Strategii Rozwoju Ponadlokalnego	86
Tabela 39	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne	87
Tabela 40	Budownictwo mieszkaniowe w latach 2019 – 2023. Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe	88

Tabela 41	Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2019 - 2023.....	89
Tabela 42	Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2019 oraz 2023.....	90
Tabela 43	Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w roku 2019 i 2023.....	92
Tabela 44	Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminach SRP	93
Tabela 45	Odpady zebrane w 2023 roku na terenie gmin	96
Tabela 46	Struktura ludności w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.....	98
Tabela 47	Pracujący na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2017 – 2021*).....	100
Tabela 48	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku według płci	101
Tabela 49	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2019- 2023	102
Tabela 50	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP.....	103
Tabela 51	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP.....	103
Tabela 52	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP	105
Tabela 53	Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy SRP za lata 2019 i 2023 oraz województwa podkarpackiego	106
Tabela 54	Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gmin	108
Tabela 55	Rodzaje gospodarstw na terenie gmin objętych Strategią w roku 2020	108
Tabela 56	Realizacja budżetu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019-2023 w zł	110
Tabela 57	Porównanie dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w gminach SRP w 2023 w zł	111
Tabela 58	Kształtowanie się dochodów majątkowych (inwestycyjnych) na przestrzeni lat 2019-2023	113
Tabela 59	Udział wydatków inwestycyjnych (majątkowych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni	116
Tabela 60	Zadłużenie gmin w roku (stan na dzień 31.12.2023) w zł	118
Tabela 61	Środki pozyskiwane z Unii Europejskiej przez poszczególne gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2014-2023	119

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Zmiany w liczbie ludności w obszarze objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030	20
Wykres 2	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach w 2023r... ..	21
Wykres 3	Przyrost naturalny w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023.....	22
Wykres 4	Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w poszczególnych gminach w roku 2023.....	22
Wykres 5	Saldo migracji w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023	23
Wykres 6	Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w 2023 roku.....	25
Wykres 7	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2023 r.	28
Wykres 8	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2023 w obszarze Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, na tle województwa i kraju	29
Wykres 9	Liczba dzieci w wieku do lat 3 w poszczególnych gminach w 2023 roku.....	30
Wykres 10	Liczba dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku	31
Wykres 11	Współczynniki skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 oraz 2023 ...	33

Wykres 12 Współczynniki skolaryzacji na terenie obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 oraz województwa podkarpackiego	34
Wykres 13 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 roku w poszczególnych gminach	34
Wykres 14 Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2023 roku w gminach SRP w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim.....	35
Wykres 15 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego	48
Wykres 16 Zdarzenia wg rodzaju na 1000 ludności (wskaźniki) w gminach objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w roku 2023.....	52
Wykres 17 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	91
Wykres 18 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	93
Wykres 19 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	96
Wykres 20 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny ..	97
Wykres 21 Struktura ludności obszaru gmin SRP według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2019 i 2023	99
Wykres 22 Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności kształtował się w poszczególnych gminach SRP w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa podkarpackiego w latach 2019 i 2021*)	99
Wykres 23 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminach SRR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	101
Wykres 24 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP	105
Wykres 25 Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w gminach objętych SRP	110
Wykres 26 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2019-2023 w zł.....	112
Wykres 27 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w 2023 r.	115
Wykres 28 Kształtowanie się wydatków inwestycyjnych (majątkowych) na przestrzeni dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2019-2023.....	117
Wykres 29 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem	117
Wykres 30 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych przez gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w zł.	119

SPIS MAP

Mapa 1	Zasięg terytorialny gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.....	7
Mapa 2	Lokalizacja gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.....	9
Mapa 3	Gmina Harasiuki	10
Mapa 4	Gmina Jarocin.....	13
Mapa 5	Gmina Ulanów	16
Mapa 6	Środowisko naturalne gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.....	55
Mapa 7	Sieć wodna na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.....	56
Mapa 8	Mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.....	58
Mapa 9	Położenie gminy Ulanów na tle Głównego Zbiornika Wód Podziemnych	61
Mapa 10	Ogólne zagrożenie suszą hydrologiczną i rolniczą na obszarze gmin objętych Strategią	62
Mapa 11	Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Harasiuki.....	66
Mapa 12	Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Jarocin	67
Mapa 13	Formy ochrony przyrody na terenie gminy Ulanów	69
Mapa 14	Sieć szlaku rowerowego „RITA”	73

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1	Drewniany kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego wzniesiony w 1766r. w Hucie Krzeszowskiej.....	11
Zdjęcie 2	Zagroda kowska w Krzeszowie Górnym	11
Zdjęcie 3	Cmentarz wojenny w Pęku z czasów I wojny światowej	12
Zdjęcie 4	Targowisko w Harasiukach	12
Zdjęcie 5	Centrum Kultury w Jarocinie	14
Zdjęcie 6	Kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Domostawie	14
Zdjęcie 8	Pomnik ku pamięci ofiar Rzezi Wołyńskiej	15
Zdjęcie 9	Kościół Św. Jana Chrzciciela i Św. Barbary w Ulanowie	17
Zdjęcie 10	Kościół Św. Trójcy w Ulanowie z XVII wieku	17
Zdjęcie 11	Dwór w Bielinach	18
Zdjęcie 12	Spływ flisacki	18